

KERKENBELEIDSPLAN BRAKEL

Juni 2025

INHOUDSTAFEL.....	1
INLEIDING - BELEIDSKADER - DEFINITIE SCENARIO'S	2
1. SITUERING KERKGEBOUWEN	8
2. FICHE PER KERKGEBOUW	11
2.1. Centrale kerk Sint-Pieter-in-de Banden te Nederbrakel	12
2.2. Kerk Sint-Apollonia te Elst	20
2.3. Kerk Sint-Sebastiaan te Michelbeke	30
2.4. Kerk Sint-Ursmarus te Zegelsem	37
2.5. Kerk Sint-Marie te Everbeek (-beneden).....	45
2.6. Kerk Sint-Jozef te Everbeek (-boven).....	52
2.7. Kerk Sint-Martinus te Optrakel.....	58
2.8. Kerk Sint-Lambertus te Parike	66
3. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE.....	73
3.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie.....	75
3.2. Plan van aanpak hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht.....	87
BESLUIT	90
BIJLAGEN	91

INLEIDING – BELEIDSKADER – DEFINITIE SCENARIO'S

Inleiding

Deze versie van het Kerkenbeleidsplan is opgesteld in mei 2025.

Dit is ondertussen het derde kerkenbeleidsplan. Een eerste plan werd door de gemeenteraad – in zitting dd. 22 juni 2015 – goedgekeurd.

Een volgende versie werd door de gemeenteraad – in zitting dd. 4 september 2017 – goedgekeurd. Dit om te beantwoorden aan de onroerenderfgoedregeling die op 1 januari 2017 van kracht werd.

Het kerkenbeleidsplan heeft doorheen de jaren een meer centrale rol gekregen met impact op het meerjarenplan. Dit werd ook “verankerd” in het Eredienstendecreet.

Artikel 32. (01/01/2013 - ...)

Het centraal kerkbestuur is bevoegd voor de volgende aangelegenheden:

1° het gecoördineerd indienen bij de gemeente-overheid van een meerjarenplan van de kerkfabrieken en de wijzigingen van het plan;

2° het gecoördineerd indienen bij de gemeente-overheid van het budget van de kerkfabrieken en de budgetwijzigingen;

3° het gezamenlijk indienen bij de gemeenteverheid van de jaarrekeningen van de kerkfabrieken;

4° het vaststellen van de bijdrage in de werkingskosten van het centraal kerkbestuur ten laste van de kerkfabrieken;

5° het aanwerven van personeel van het centraal kerkbestuur en het ter beschikking stellen van dat personeel aan de kerkfabrieken;

6° het verlenen van administratieve en technische ondersteuning bij de werking van de kerkfabrieken;

7° de indeplaatsstelling van een in gebreke blijvende kerkfabriek voor het indienen van het meerjarenplan, het budget en de budgetwijzigingen.

8° het coördineren van het beleid van de kerkfabrieken van de gemeente, in het bijzonder het beleid met betrekking tot het roerend en onroerend patrimonium van de kerkfabrieken van de gemeente, met inbegrip van het bepalen van de prioritaire investeringen;

9° de bevoegdheden die gedelegeerd zijn met toepassing van artikel 39, derde lid.

Artikel 33/2. (01/01/2025 - ...)

Het meerjarenplan, vermeld in artikel 41, en eventuele wijzigingen ervan, is gebaseerd op een kerkenbeleidsplan.

Een kerkenbeleidsplan is een schriftelijk document dat een lokaal gedragen langetermijnvisie bevat voor alle parochiekerken op het grondgebied van de gemeente. **Het is goedgekeurd en ondertekend door het representatief orgaan van de rooms-katholieke eredienst en door het gemeentebestuur.**

Het kerkenbeleidsplan bevat minstens al de volgende gegevens:

1° een beschrijving van de betrokken kerken, met hun cultuurhistorische waarde, hun beschermingsstatuut en hun bouwfysische toestand;

2° informatie over de eigendomstoestand;

3° de situering van elke kerk in zijn ruimtelijke omgeving;

4° een beschrijving van het actuele gebruik en de actuele functie van de betrokken kerken;

5° een onderbouwde visie op het toekomstige gebruik en de toekomstige functie van de betrokken kerken, inclusief een plan van aanpak over de wijze waarop de toekomstige invulling (eredienst, valorisatie, medegebruik, neven- en herbestemming) kan worden gerealiseerd.

Het kerkenbeleidsplan, of de ondertekende bevestiging van een bestaand kerkenbeleidsplan, is niet ouder dan zes maanden als het meerjarenplan wordt ingediend met toepassing van artikel 42, eerste lid. Als dat nog niet het geval is op het ogenblik dat het meerjarenplan wordt ingediend, dan kan de gemeenteraad in het meerjarenplan investeringsuitgaven voor het gebouw van de eredienst waarvoor er geen overeenstemming bestaat over de toekomstige functie opschorten tot het ogenblik dat er een aangepast meerjarenplan wordt goedgekeurd dat wel gebaseerd is op een nieuw of herbevestigd kerkenbeleidsplan.

Impliciet is in deze artikelen te lezen dat de kerkfabrieken, het centraal kerkbestuur en de lokale overheid (intens) in **dialog** dienen te gaan over het kerkenbeleidsplan. De financiële vertaling hiervan (i.e. het gecoördineerd meerjarenplan via het centraal kerkbestuur) dient nl. opgenomen te worden in het meerjarenplan van de gemeente.

Niet onbelangrijk hierbij is het pastoraal plan. Een pastoraal plan is nl. een **beginvoorwaarde** om met een kerkenbeleidsplan van start te kunnen gaan. In dit plan bepaalt de pastorale ploeg **welke pastorale activiteiten in welke kerken** zullen doorgaan.

Hieruit kan men afleiden voor welke kerken een gedeeltelijke of volledig nieuwe bestemming wenselijk is.

Pastoraal plan “Brakel-Lierde” – Op weg naar een missionaire parochie!

In het pastoraal plan “Brakel-Lierde” zijn onderstaande opties weerhouden (pagina 10 en 11) voor Brakel.

I Beschrijvende situatie van de parochie ten opzichte van het vorige pastorale plan.

- a. In het vorige pastorale – toenmalige dekenale – plan voorzag men in 2015 een evolutie van 15 kerkplekken naar 6 kerkplekken waar de zondagsliturgie werd gevierd, met een evolutie in 2020 naar drie plekken waar de zondagsliturgie gevierd werd. De andere kerken bleven allemaal open, mede om toeristenportaal uit te bouwen. In oorsprong voorzag men vieringen in Sint-Martens-Lierde, **Nederbrakel** en **Opbrakel**.
- b. Met de nieuwe parochie werden drie kerkplekken behouden, maar werd een wijziging aangebracht naar de plaatsen toe. Dan werd het Sint-Martens-Lierde, **Nederbrakel** en **Elst**.

II Beleidsopties voor de komende zes jaar.

e. Voorziene inzet van middelen – kerkplekken

1. De kerkplekken waar de pastoraal en de liturgie gevierd wordt zijn **Nederbrakel** als centrumkerk, Sint-Martens-Lierde, **Elst** (met nevenbestemming kunst).
2. Zelfbedruipende kerken als **Everbeek-Boven**, Sint-Maria-Lierde en **Michelbeke** als mogelijkheid om te behouden voor de liturgie.
3. Al de andere kerken komen in aanmerking voor herbestemming en nevenbestemming.

(Beleids)kader

- Regeerakkoord Vlaanderen 2009-2014 “Een daadkrachtig Vlaanderen in beslissende tijden. Voor een vernieuwende, duurzame en warme samenleving”
 - Beleidsnota Onroerend Erfgoed 2009-2014
 - Beleidsnota Binnenlands Bestuur 2009-2014
 - Beleidsbrief Onroerend Erfgoed 2010-2011
 - Beleidsbrief Binnenlands Bestuur 2010-2011
- Regeerakkoord Vlaanderen: 2014-2019 “Vertrouwen – verbinden – vooruitgaan”
 - Beleidsnota Onroerend Erfgoed (2014-2019)
- Regeerakkoord Vlaanderen 2019-2024 (2.2.4 herbestemming kerken)
 - Beleidsnota Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid (2019-2024)
 - Beleidsnota Erfgoed (2019-2024)
- Regeerakkoord Vlaanderen 2024-2029 “Samen werken aan een warm en welvarend Vlaanderen”
 - Beleidsnota Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid (2024-2029)
 - Beleidsnota Onroerend Erfgoed (2024-2029)

2010 – 2019: de eerste stappen

Sedert 2010 werden dus eerste stappen genomen met het oog op het geven van een actuele invulling van onroerende goederen. Op 1 juli 2010 werd een studiedag gehouden om een toekomstvisie uit te stippelen voor de Vlaamse parochiekerken. Dit in samenwerking met:

- 1° VVSG
- 2° Ruimte en Erfgoed
- 3° Binnenlands Bestuur
- 4° de Vlaamse Bouwmeester
- 5° het Vlaams instituut voor het onroerend erfgoed
- 6° het departement bestuurszaken
- 7° vertegenwoordigers bisschoppenconferentie
- 8° vertegenwoordigers kerkfabrieken

Na de werkzaamheden werd een eindverslag "Parochiekerken in Vlaanderen" opgesteld. Dit eindverslag was de basis voor de conceptnota "Een toekomst voor de Vlaamse parochiekerk".

2019-2024: een versnelling hoger schakelen

Na twee legislaturen (2009-2014 en 2014-2019) werd in de vorige legislatuur (2019-2024) door de Vlaamse Regering de analyse gemaakt dat de stap naar de concrete uitvoering van projecten van her- en nevenbestemmingen vaak uitblijft. (Beleidsbrief Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid 2019-2024, pagina 23).

Bij het vinden van zinvolle en betaalbare bestemmingen voor leegstaande kerken rijzen vaak twijfels over de realiteitszin, haalbaarheid en duurzaamheid van de ideeën. (Beleidsbrief Erfgoed 2019-2024, pagina 12).

In functie hiervan nam de Vlaamse overheid samen met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), de Vlaamse Bouwmeester en het Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur (CRKC) het initiatief voor een 'Projectbureau Herbestemming Kerken', dat haalbaarheidsstudies begeleidt. Die studies analyseren of een herbestemmingsproject op een kwalitatieve en verantwoorde manier te realiseren valt. Zo kunnen gemeente- en kerkbesturen gefundeerde beslissingen nemen.

Daarnaast kreeg het kerkenbeleidsplan een centrale plaats. Dit werd "verankerd" in het Eredienstendecreet en moet verplicht bij de start van elke lokale bestuursperiode geactualiseerd worden.

Zo kan het nog meer dan nu de basis vormen voor de financiële planning van de kerkfabrieken en het lokale bestuur. Daarbij zou ook bekeken worden hoe ervoor te zorgen dat het kerkenbeleidsplan het resultaat is van echt lokaal overleg tussen de gemeente, de (centrale) kerkbesturen en de lokale belanghebbenden; ook rekening houdend met de rol van de bisschoppen in processen van herbestemming en fusies van parochies.

2024-2029: de complexiteit erkennen

Beleidsnota Onroerend Erfgoed

Toekomstgerichte zorg voor religieus erfgoed' blijft een actueel en bij uitstek transversaal beleidsthema, niet alleen in Vlaanderen, maar ook in andere Europese landen. Het thema overstijgt in verregaande mate de verantwoordelijkheid en de mogelijkheden van de onroerend erfgoedsector. De toekomst van religieus erfgoed vraagt dan ook om transsectorale samenwerking (Cultuur, Binnenlands Bestuur, Toerisme Vlaanderen,...) en om ondersteuning van partnerorganisaties (zoals PARCUM, met een jarenlange ervaring inzake religieus erfgoed vanuit een integrale benadering). Wederzijds engagement, verantwoordelijkheidsgevoel en doortastendheid in de aanpak zijn daarbij cruciaal. We willen inzetten op meerwaardecreatie, onder meer resulterend in een toename van breed gedragen realisatie van her- en nevenbestemmingsplannen. Doordenken over het financieren en ondersteunen van het onderhoud, de restauratie, ontwikkeling en ontsluiting van het onroerend religieus erfgoed is essentieel. Naast publieke gebouwen voor de eredienst (zoals parochiekerken), krijgen ook andere (private) vormen van religieus erfgoed aandacht (kloosters, abdijen, begijnhoven, kapellen,...).

Beleidsnota Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid

“Ik blijf volop inzetten op her- en nevenbestemming van parochiekerken, met respect voor de rol van de bisschoppen hierin.

Her- en nevenbestemmingsdossiers zijn in eerste instantie een lokale opdracht van gemeente- en kerkbesturen, maar we bieden vanuit Vlaanderen hierin de nodige ondersteuning en begeleiding bij de opmaak en actualisering van de verplichte kerkenbeleidsplannen en voor alle aspecten die betrekking hebben op de her- en nevenbestemming van parochiekerken.”

Andere bronnen

- **PARCUM**

PARCUM is het door de Vlaamse overheid erkende museum en expertisecentrum voor religieuze kunst en cultuur. Bij PARCUM vinden we dat religieus erfgoed een inspiratiebron en uitnodiging tot dialoog kan zijn voor iedereen.

- Databank herbestemming kerken
- Sjabloon kerkenbeleidsplan

- **Platform toekomst parochiekerken**

- Ondersteuning kerkenbeleidplan

- **Agentschap Onroerend Erfgoed**

- Ik wil erfgoed openstellen of een nieuwe bestemming geven → herbestemming van beschermde kerken

Definities scenario's

Voor de definities die gebruikt worden, wordt verwezen naar:

[Kerkenbeleidsplan | Platform Toekomst Parochiekerken](#)

Valorisatie

'Valorisatie' zijn die initiatieven die, met respect voor het normale gebruik van de parochiekerk, de betekenis van het kerkgebouw versterken en bevorderen. Daarbij benadruk je niet alleen de religieuze, maar ook de culturele, historische en kunsthistorische, architecturale en/of landschappelijke waarde. De initiatieven vullen de liturgie en bezinning aan of krijgen een plaats ernaast. Denk aan kunsthistorische rondleidingen, concerten, voordrachten, conferenties of tijdelijke tentoonstellingen. Ook de kerk 'buiten de uren' openstellen valt onder valorisatie.

Medegebruik

Wanneer je het **kerkgebouw openstelt** voor **religieuze activiteiten** van **andere katholieke of christelijke geloofsgemeenschappen**, spreek je over medegebruik. Doorgaans laten de bisdommen enkel religieuze groepen toe die behoren tot de *Wereldraad van Kerken*.

Nevenbestemming

Als er nog religieuze activiteiten plaatsvinden in de parochiekerk, maar die te groot is voor de plaatselijke geloofsgemeenschap, kan je een **nevenbestemming** overwegen. Er is een onderscheid tussen **multifunctioneel gebruik** en **gedeeld gebruik**.

Multifunctioneel gebruik

Multifunctioneel gebruik is een **nevenbestemming in de tijd**. Op momenten dat er geen religieuze activiteiten in de kerk plaatsvinden, kunnen andere organisaties het gebouw gebruiken. Denk aan een fanfare die de kerk af en toe gebruikt als repetitieruimte, of een school die de kerk tijdelijk als extra klaslokaal benut.

Gedeeld gebruik

Gedeeld gebruik is een **nevenbestemming in de ruimte**. Door architecturale aanpassingen te doen in het kerkgebouw, creëer je een kleinere liturgische ruimte. Daarnaast is er ruimte voor één of meerdere lokalen met een andere, (semi-)permanente invulling. Bij gedeeld gebruik zijn de liturgische ruimte en de andere ruimtes bouwkundig van elkaar gescheiden.

Herbestemming

Wanneer een parochiekerk **niet meer** voor **religieuze activiteiten** in aanmerking komt, kan de bisschop ze **definitief** aan de **eredienst onttrekken**. Het kerkgebouw krijgt dan een nieuwe functie. Volg de voorgeschreven kerkrechtelijke procedure. Ervoor vindt meestal een samenvoegen van parochies plaats. Alleen de bisschop kan beslissen om een parochiekerk definitief aan de eredienst te onttrekken.

1. SITUERING KERKGEBOUWEN

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

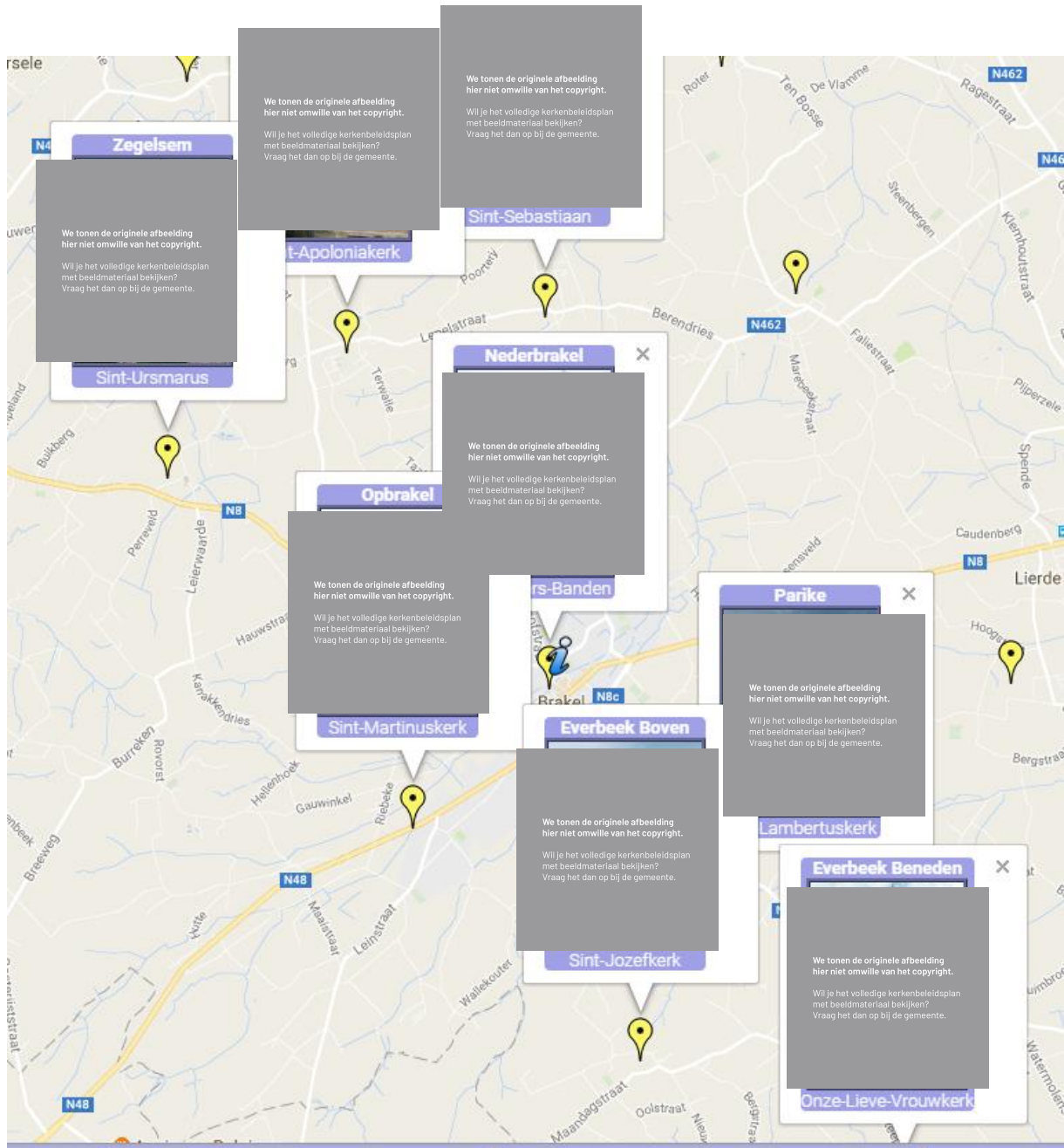
Dit kerkenbeleidsplan omvat volgende gebouwen voor de rooms-katholieke eredienst op het grondgebied van de gemeente Brakel:

- Kerk Sint-Pieter-in-de-Banden, te Nederbrakel, Marktplein, 9660 Brakel
- Kerk Sint-Apollonia te Elst, Sint-Apolloniaplein, 9660 Brakel
- Kerk Sint-Sebastiaan te Michelbeke, Sint-Sebastinaansplein, 9660 Brakel
- Kerk Sint-Ursmarus te Zegelsem, Sint-Ursmarsstraatn 9660 Brakel
- Kerk Sint-Marie te Everbeek (-beneden), Everbeekplaats, 9660 Brakel
- Kerk Sint-Jozef te Everbeek (-boven), Muieterij, 9660 Brakel
- Kerk Sint-Martinus te Opbrakel, Opbrakelsestraat, 9660 Brakel
- Kerk Sint-Lambertus te Parike, Steenweg, 9661 Parike

In dit kerkenbeleidsplan worden allereerst de betrokken kerkgebouwen ruimtelijk gesitueerd. Vervolgens volgt een bespreking van elke kerk afzonderlijk. Aan bod komen een beschrijving, een situering in de ruimtelijke omgeving en een beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.

Aan het einde van dit document is er een overzichtstabel opgenomen met de genomen opties (per kerk), de visie die hieraan ten grondslag ligt en het traject dat is of zal worden opgestart om deze toekomstige invulling te realiseren.

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

2. FICHE PER KERKGEBOUW

2.1. Parochiekerk Sint-Pieter-in-de-Banden in Nederbrakel

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

2.1.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Pieter-in-de-Banden (Parochiekerk Sint-Pieter)

Geografische ligging

- Marktplein, 9660 Brakel
- Provincie: Oost-Vlaanderen
- Het gebouw is gelegen te Brakel, 1^e afd. (Nederbrakel), sectie A, nr(s). 0739_000_00.

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Gent
- Dekenaat: Zottegem
- Parochie: Sint-Pieter

Eigenaar: Gemeente Brakel

Bescherming(en) – zie ook bijlage(n)

- De toren van de kerk is beschermd door middel van het besluit dd. 28 december 1936 om reden van “kunst-, historische en oudheidkundige waarde” overeenkomstig de wet van 7 augustus 1931 <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/9962>
- In de directe omgeving zijn geen beschermingen (bijvoorbeeld: beschermd dorpsgezicht) die een invloed hebben op de kerk.

2.1.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

“De bakermat van Brakel of Brachantum ligt duidelijk in het huidige Opbrakel.

In de 7de eeuw, ten tijde van Sint-Amandus, werd vermoedelijk een bidplaats gebouwd in het huidige Opbrakel en vermoedelijk ook in Nederbrakel. De reden voor deze veronderstelling is het feit dat de kerk van Nederbrakel is toegewijd aan Sint-Pieter-in-de-banden en dat Sint-Amandus uit Rome een reliek meebracht van Sint-Pieter.

De splitsing van Nederbrakel en Opbrakel zou het werk zijn geweest van de H. Lietbertus, bisschop van Kamerijk en telg uit het geslacht van de heren van Braekel. Hij werd geboren omstreeks 1010 en is in 1076 overleden in Kamerijk.

In Nederbrakel zal er waarschijnlijk een Romaans eenbeukig kerkje gestaan hebben met kleine vensters die vrij hoog in de muren ingeplant waren. Een breedte van 9 meter werd bepaald door de maximale overspanning die kon bereikt worden met een houten gewelf.

In de loop der jaren ontwikkelde de kern Nederbrakel zich sterker dan de oorspronkelijke parochie Opbrakel. Dit zou toe te schrijven zijn aan het feit dat Nederbrakel op een kruispunt van bedevaartroutes lag en dat stimuleerde sterk de handel.

In 1515 was de kerktoren, indien er al een was, zeer vervallen geraakt. De inkomsten waren onvoldoende om de bouw van een nieuwe prestigieuze kerktoren te financieren. De vraag werd gesteld aan Karel V, de latere Keizer Karel, om belastingen te mogen heffen op allerhande goederen.

De nieuwe kerktoren kon grotendeels gefinancierd worden met de marktrechten en de giften van de parochianen. Dit was echter nog niet voldoende en in 1550 moest de toelating worden gevraagd om enkele kerkgoederen te verkopen. Het werd een mooie toren in witte steen van Zandbergen. Bovenaan waren er vier stenen hoektorens, die verbonden waren met een stenen leuning. De torenspits was zeer rank en hoog en is duidelijk te zien op een tekening die vermoedelijk afkomstig is uit een renteboek van de kerkgoederen.

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

De periode 1560 -1582 was zeer woelig en de Geuzen staken kerken en pastorieën in brand. De beeldenstorm stak plotseling op in het midden van augustus 1566 en trok een verwoestend spoor door onze streken. Op 30 oktober 1566 stuurde Philips II, de hertog van Alva naar de Nederlanden om orde op zaken te stellen. De kerken van Nederbrakel en Oprakel bleven aanvankelijk gespaard maar werden dan verwoest door de Spaanse troepen in 1589. Enkel de toren van de kerk van Nederbrakel bleef gespaard. In 1594 was het schip van de kerk al ten dele herbouwd, terwijl het koor uiteindelijk in 1608 werd hersteld en in 1620 -1622 volgde de heropbouw van de zijkoren. Dat jaartal is immers terug te vinden in het wijwatervat van de noordbeuk.

De vervallen toren werd hersteld, door het plaatsen van ankers en ander ijzerwerk in 1626, maar dat volstond niet bij gebrek aan middelen. Voortdurend waren nieuwe herstellingswerken nodig aan de hoge torenspits die met schaliën was bedekt. In 1674 waren doopvont en doopkapel gesloten. Over het dak van de kerk maakte de deken ook in 1694 en 1719 zijn beklag en ook het dak van de sacristie was toen in slechte staat. Ook binnenin was het gebouw onverzorgd zoals bleek uit het verslag van 1716.

In 1750 sloeg de bliksem in en de torenspits brandde helemaal uit. In 1754 schreef de deken in zijn jaarverslag dat de toren er heel vervallen bij stond. Toen werd een afgeknotte torenspits gebouwd die er tot nu toe nog op staat. Vermoedelijk werden de herstellingswerken aan de toren afgerond in 1758. Dat jaartal is in elk geval te lezen in de verankering van de steunberen.

Een nieuw gewelf werd in de middenbeuk gestoken in 1730 en de kerk werd zuidwaarts vergroot in 1750, wat nadien, in 1752, ook langs de noordzijde gebeurde. Het jaartal in het wijwatervat van de middenbeuk verwijst naar die verbouwingen en draagt het jaartal 1750. Op de verbouwingen volgden, in 1754, de herstellingen aan het dak van het O.L.Vrouwkoor, waarna de twee zijbeuken werden geplafonneerd, zodat de kerk volledig gewelfd was in 1755. Een mooie nieuwe sacristie werd gebouwd in 1751.

De laatste grote verbouwingswerken gebeurden in 1828. Pastoor Vander Haeghen liet de kerk grotendeels afbreken om ze dan te vergroten:

Er werd een nieuw hoofdkoor en een sacristie gebouwd.

De zuidbeuk werd vergroot.

De toren werd aan de noord- en zuidkant ingebouwd.

Vermoedelijk verdween dan ook de deur in de noordgevel die toegang gaf tot het oude kerkhof.

Omstreeks 1829 werd een nieuwe stenen vloer gelegd in de kerk en bij die gelegenheid werden alle grafstenen verwijderd. Die geraakten verspreid over de gemeente. Een grafsteen, die als dorpel werd gebruikt in een boerderij op het Heyveld, is terug in de kerk. Het is de grafsteen van ZEH Hendrik Pevenage die pastoor was van Nederbrakel van 1600 tot 1632 en dient nu als gedenksteen voor de overledenen.

In 1915 werd elektrische verlichting in de kerk geplaatst en er werd ook een grote kachel van het type "Solifère" in de kerk geplaatst.

Volgens een vermelding in het liber memorialis in 1937 werden het dak van de toren van de kerk, het kruis, de haan en de bol, evenals de bliksemafleiders, hersteld in januari en februari van dat jaar. De armen van het kruis op de toren waren afgezaagd tijdens de Franse bezetting en nieuwe armen werden pas in 1937 geplaatst.

Bij koninklijk besluit van 18 december 1936 werd de toren beschermd als monument. Tijdens de Tweede Wereldoorlog bleek de toren erg verkommerd te zijn en de hevige stormwind op 13 en 14 november 1940 evenals de twee strenge winters die daarop volgden, veroorzaakten heel wat schade aan de toren. Het duurde tot 1950 vooraleer met de grondige restauratie begonnen werd. De nieuwe kalkzandstenen, Vaurionsteen uit Bourgondië, vervingen de oude verweerde stenen. De ankers met het jaartal 1758 die vroeger de toren bijeen hielden waren niet meer nodig maar werden opnieuw ingemetseld.

In 1975 werd de kerk gerestaureerd. Deken Kamiel Taelmans liet de kerkmuren hervoegen en het dak vervangen. Het werd gedekt met natuurleien, maar jammer genoeg werd zoveel mogelijk bespaard en overlappen de leien elkaar onvoldoende, zodat er toch nog water doorsijpelt. Het werk zal na enkele tientallen jaren herbegonnen moeten worden. Einde 1979 werd begonnen met het herstellen en herschilderen van de muren en gewelven. Ook het kerkmeubilair en de beelden kregen een beurt.

In 1992 was het opnieuw nodig om tot een grondige restauratie van de toren over te gaan. Leien en brokstukken van stenen vielen naar beneden. In 1992 keurde de gemeenteraad het restauratiedossier goed en in de jaren '96-'97 stond de toren opnieuw in de steigers voor een grondige restauratie.

In 2003 werd gestart met de restauratie van de glasramen. De zeer eenvoudige glasramen werden kundig gerestaureerd door Glasatelier Mestdagh uit Gent. De bloemenkransen langs de randen werden bewaard en het andere glas werd in Deutsche Antik uitgevoerd. In 2004 werd de tweede fase afgewerkt, de ramen langs het Marktpllein. In 2005 was het gotische torenraam aan de beurt. Het was meer dan hoog tijd want het was zeer zwaar aangetast door de tand des tijds. Daarmee was het ramenproject afgerond.

Intussen werd de kerk binnen geschilderd en verfraaid en uiteindelijk werd de dakbedekking vernieuwd. Tegen de zomer van 2014 was alles klaar.

In de periode 2022-2024 werden aan de toren beperkte renovatiewerken uitgevoerd in overeenstemming met het rapport van Monumentenwacht dd.

Het torenkruis en de haan werden behandeld en geverfd en opnieuw verguld. Er werden ladderhaken geplaatst in de torenspits en de traptoren. Een moswerende behandeling van de steunberen van de torenromp.

Asbest werd verwijderd van de zolder, het sterplatform en het bordes van de beiaard werden gerenoveerd. Er werden ladders geplaatst, veiligheidsringen rond beiaardladder. Een loopbrug met leuning van traptoren naar zolder schip. Luik traptorentje werd aangepast en binnentrappen hersteld.

De parochiekerk Sint-Pieter-in-de-Banden (ID: 73828) is opgenomen op de inventaris van het bouwkundig erfgoed.

Georiënteerde parochiekerk aan Z.-zijde van Marktpllein palend aan de hoofdstraat. Voorheen kleinere kerk omgeven door ommuurd kerkhof (cf. kaartmateriaal). Begraafplaats ca. 1820-1823 verplaatst naar einde van de Neerstraat (zie Neerstraat straatinleiding). Patronaatschap van kerk van Nederbrakel verworven door St.-Hermeskapittel van Ronse. Parochiekerk in 1909 verheven tot decanale kerk en bevoegd over parochies Oprekel, Parike, Sint-Maria-Lierde, Sint-Martens-Lierde, Hemelveerdegem, Ophasselt en Steenhuize. Voorheen behorende tot dekenij Geraardsbergen. Vlg. literatuur reeds bedepaats aanwezig in XIII-XIV (?) waarvan (vlg. oudst gekende beschrijving) de toren reeds in 1515 in slechte staat was. Nieuwe toren opgetrokken tussen 1515-1551. Vlg. De Brouwer wordt de sobere kerk in XVII herhaaldelijk aangepast (dak en toren). Na blikseminslag in 1750 wordt de naaldspits vervangen door huidig klokdak; rond zelfde periode vergroting van de kerk in N.- en Z.-richting en toevoeging van sacristie. Gewelf hersteld in 1755. Voor 1828 omvatte de driebeukige kerk van drie trav. een halfronde absiede, even grote midden- en N.-beuk, smallere Z.-beuk en een aan Z.-zijde vrijstaande toren. In 1828 wordt bouw van een nieuwe kerk gepland, wegens geldgebrek blijft het bij een vergroting en verlenging in O.-richting van bestaande kerk. N.o.v. architect P. Clepkens (Oudenaarde) wordt een nieuw hoogkoor, sacristie en Z.-beuk opgericht, de toren aan N.- en Z.-zijde ingebouwd; nieuwe N.-muur in latere fase. Aansluitend bij vergrotingswerken ook aanpassing van het interieur.

Spijts deze ingrijpende vergroting van de kerk, zijn veelvuldige herstellingen aan toren en daken noodzakelijk in loop van XIX-XX. In 1950-1951 grondige restauratie van torenparement o.m. met gebruik van Euville als vervangsteen na vorstbeschadiging (1940-1941), o.l.v. gebr. Van de Kerkhove (Ingelmunster). Opnieuw herstellingswerken aan torenspits, -huis en -parement n.o.v. architectenbureau Bressers (Gent) in 1977-1979. Herstelling van glas-in-lood door kunstelier De Meester-Schoukens in 1980.

Laatste ingrijpende restauratie van toren en traptoren, vernieuwing en consolidatie van natuurstenen parement met verwijdering van de aangebrachte Euvillesteen en vervanging door witte natuursteen n.o.v. zelfde architectenbureau in 1997.

Huidige kerk met driebeukige pseudo-basilicale aanleg van vier trav. + torentrav. Tot derde geleding ingebouwde toren met licht ingesnoerd torensilhouet; in Z.O.-oksel aangebouwde zeszijdige traptoren, met smalle lichtgaten, onder tentdak. Middenbeuk uitlopend in even breed koor van twee trav. met halfronde sluiting, aan weerszij ingesloten door lagere sacristie en jongere berging onder lessenaarsdak.

Overwegend baksteenbouw (cf. vergroting 1828) verfraaid met dito fries en waterlijst, op hardstenen plint. Uitgelengd zadeldak boven schip en zijbeuken, doorlopend tot halfkegeldak boven koor.

Massieve vierkante W.-toren opklimmend tot 1515-1551; romp met laatgotische inslag; zes geledingen tot aan galmgaten gesteund door versneden, op elkaar gestelde hoeksteunberen; polyonaal traptorentje onder leien spits aan Z.O.-zijde. Baksteenbouw met parement van Balegemse natuursteen van verschillende formaten, op bewaarde ijzerzandstenen sokkel afgelijnd met zandstenen profiellijst. Losgekomen torenparement in 1758 verstevigd met jaar- en muurankers. Verankering verwijderd bij restauratie in 1950-1951 met uitzondering van jaaranker "1758".

Geprofileerde korfboogpoort onder verankerde, dito druiplijst op sterk verweerde kraagsteentjes; eiken vleugel deur met gesmeed beslag. Groot spitsboogvormig bovenvenster met vernieuwde driedelige trasering onder eveneens vernieuwde beeldnis met druiplijstje. Beeld van patroonheilige in 1937 vervaardigd door A. De Beule (Gent) ter vervanging van verdwenen bronzen beeld.

Aan elke zijde van de klokkenkamer, gekoppelde spitsboogvormige galmgaten onder waterlijst. Klokvormig dak met korte vierzijdige torenspits met leien bekleed, vernieuwde bol, windhaan en aan N.- en Z.-kant vergulde uurwerkplaten.

Voorts sobere laatclassicistische kerk in baksteenbouw. Hoge rondboogvensters met ijzeren harnas op natuurstenen dorpel in N.-en Z.-gevels en koor, twee dito bovenlichten in absis; vensteropeningen aan W.-zijde zijbeuken gedicht; sacristie en berging voorzien van getraliede rechth. vensters met hardstenen latei en dorpel. Interieur. Toegang via W.-toren. Vierzijdige gelijkvloerse torenruimte met hardstenen wijwaterbakjes met jaartal "1750" aan Z.- en N.-wand. Opgeklampt steekboogdeurtje met origineel geheng aan Z.-zijde onder doksaal verschaft toegang tot de tegen en deels in steunbeer aangebouwde Z.O.-traptoren. Kruisgewelf met mangat boven doksaal met orgel. Brede behouden XVI-spitbogige gordelboog tussen toren en schip. Voorts sober bepleisterd XIX-kerkinterieur met laatclassicistische inslag. Rondboogarcade op zuilen met arduinen sokkel en eenvoudig kapiteel met achzijdige abacus; aflijnende kroonlijst onder het verankerd tongewelf van het schip; gedrukte tongewelven, eveneens met trekijzers in lagere zijbeuken; half koepelgewelf boven de absis.

Mobilair. Drie XIX-schilderijen op doek waarvan twee gesigneerd door J.H. De Coene met resp. H. Petrus bevrijd door engel en Ongelovige Thomas. Op doek geschilderde kruisweg door Guffens en F. Claes van 1867. Vier gepolychromeerde plaasteren heiligenbeelden op consoles in absis uit XIX d, geflankeerd door geschilderde glas-in-loodramen v.l.n.r. met voorstelling van St.-Ludovicus, O.-L.-Vrouw met kind Jezus, H. Jozef en St.-Augustinus naar verluidt vervaardigd door J. Casier.

Twee XVIII-marmeren altaren afkomstig van de St.-Martinuskerk te Ronse en in 1897 aangekocht : hoofdaltaar met uitgewerkte nissen voorzien van beelden in tafel en predella; portiekvormig zijaltaar toegewijd aan H. Hart; dito zijaltaar met Maria en kind vermoedelijk eigentijsds. Koorgestoelte rond zelfde periode aangekocht, eveneens afkomstig van de St.-Martinuskerk te Ronse. Deels bewaarde eiken communiebank uit XVIII of XIX (?). Houten en deels gepolychromeerde preekstoel met diverse taferelen over leven van Christus, cf. archief i.o.v. kerkfabriek ca. 1760 vervaardigd door D. De Staercke. Vier XVIII-eiken biechtstoelen in Lodewijk XV-stijl. Eiken broederschapsluik in Lodewijk XV-stijl naast doopvont.

Oorspronkelijk orgel vervaardigd door Van Peteghem, orgelkast door D. De Staercke in Lodewijk XV-stijl, in 1912 vervangen door nieuw orgel van gebrs. Reygaert uit Geraardsbergen. Torenbeiaard met 49 klokken, geplaatst in 1959. Stenen doopvont met koperen deksel uit XVIII (1753-1754) achter hedendaags hekwerk in Z.W.-hoek van N.-beuk.

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- Oppervlakte in m²
De gelijkvloerse oppervlakte van de kerk bedraagt:
Schip: netto ongeveer 900 m².
Koor: 74 m²
Sacristie: 32 m²
Lokaal onderhoud en stookzaal: 32 m²

Zoals in ieder kerk vormen de pilaren enige belemmering.

De hoogte van de kerk laat de constructie van een platform toe.

- Grondplan

- Vrij hoogte
Middenbeuk: 12,16 m.
zijbeuken: 8 m.
- Aantal zitplaatsen.
300

Opbouw

- Type gebouw: hallenkerk
- Aantal en soort bijruimtes
midden en zijbeuken vormen één ruimte, behalve de aparte winterkapel en schatkamer in de rechter zijbeuk tegen de torenmuur, in een houten constructie waar ook de elektriciteitskast aan de buitenmuur bevestigd is.
sacristie, aangebouwd aan de rechter zijde van de koorruimte, waar de elektrische installatie voor de luidklokken en beiaard geplaatst is.
stooklokaal met bergruimte en toilet, aangebouwd aan de linker zijde van de koorruimte.
- Opdeelbaarheid en uitbreidingsmogelijkheden
Geen uitbreidingsmogelijkheden

Voorzieningen

- Sanitair
1 WC; niet geschikt voor mensen met een beperking.

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

- Verwarming
Aardgas. Warmtedistributie met luchtkanalen. De installatie van een condensatieketel biedt geen significante besparing.
- Verlichting
Behoorlijke verlichting voor de huidige functie.
- Keukenvoorzieningen
Geen keuken.
- Audiosysteem
Audiosysteem voor de erediensten.
- Beeldscherm(en)
Geen.
- Rolstoeltoegankelijkheid
Het gelijkvloers is rolstoeltoegankelijk.
- Diefstal- en brandbeveiliging
Brandblussers en pictogrammen aanwezig.
Drie toegangsdeuren vooraan. In het koor uitgang via het stooklokaal.
- Bliksembeveiliging
- GSM-operatoren
Geen GSM-operatoren.

Duurzaamheid

- Zonnepanelen (en batterijen)
Geen.
- Regenwateropvang
Geen
- Dakisolatie
Geen.
- Groendak
Geen.
- Warmtepomp
Geen
- Warmtenet
Geen.
- Windenergie
Geen.
- Aquathermie
Geen.

Biodiversiteit

- Vleermuizen
Geen indicaties.
- Aanwezigheid andere dieren
Geen indicaties.
- Aanwezige vliegopeningen
Geen info.
- Aanvliegroutes
Geen info.

Bouwfysische toestand

- Rapport Monumentenwacht 2021 (zie bijlage)
- Uitgevoerde restauratiewerken
 - o Jaren '50: toren
 - o 1975: kerkmuren en dak
 - o 1979: muren en gewelven en kerkmeubilair en beelden

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

- 1992: toren
- 2003-2004-2005: glasramen
- 2013-2014: schilderwerken binnen en vernieuwen dakbedekking
- Sedert 2014: tegengaan insijpeling water torenkruis en bescherming torenluiken tegen duiven
- 2022-2024: aanpassen binnentoren voor toegankelijkheid voor bezoekers

2.1.3 Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving.

De toren van de kerk is het merkpunt van de gemeente Brakel. Ze is 's nachts goed verlicht en vanuit het grotendeels hoger gelegen deel van Nederbrakel goed te zien.

De beiaard klingelt met de regelmaat van de klok en op vele zondagen zijn er beiaardconcerten.

De kerk is goed bereikbaar en ligt aan de markt, die deels als parking fungeert.

Binnen de dorpskernvernieuwing ligt de kerk centraal.

In de onmiddellijke omgeving van de markt en de kerk liggen de twee belangrijkste parkings van Brakel: de Tirse en de Vierschaar.

De belangrijkste scholen van Brakel zijn eveneens in de onmiddellijke omgeving.

Rechtover de kerkingang is het gemeentehuis.

2.1.4 Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.

De kerk van Nederbrakel speelt de centrale rol in de liturgische activiteiten van het vroegere dekenaat Nederbrakel (Brakel en Lierde), en de huidige parochie Brakel-Lierde binnen het nieuwe dekenaat Zottegem. In functie hiervan werden in de periode 2022-2024 restauratiewerken uitgevoerd om de toegankelijkheid en de veiligheid voor bezoekers te verbeteren.

De kerk wordt bijna dagelijks gebruikt voor religieuze diensten. De zondagsmis is om 10u30, iedere woensdag is er om 09.00 de weekmis.

Occasioneel wordt de kerk gebruikt voor andere activiteiten.

Dit is het geval voor een jaarlijks optreden van de harmonie de Eendracht.

De gemeente gebruikt de kerk eveneens (recente voorbeelden zijn: informatievergaderingen in verband met de dorpskernvernieuwing, viering 80 jaar bevrijding Nederbrakel, inschrijvingen en veiligheidsbriefing wielervedstrijd Super 8 Classic).

De kerk is dagelijks open en heeft half-time een koster in dienst.

Ze is aangesloten bij de vereniging "Open Kerken".

Binnen de centrale kerkraad en de kerkfabriek Sint-Pieter-in-de-Banden bestaat de visie om een verdieping binnen de (als monument beschermde) toren een meer permanent cultureel – toeristisch karakter te geven.

De "schatkamer" met religieus roerend erfgoed is ondergebracht aan de zijingang rechts van de hoofdingang en bevat meer dan honderd voorwerpen. Ze zijn opgenomen in een gedrukte catalogus.

2.2. Parochiekerk Sint-Apollonia in Elst

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

2.1.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Apollonia

Geografische ligging

- Sint-Apolloniaplein, Elst, 9660 Brakel
- Provincie: Oost-Vlaanderen
- Het gebouw is gelegen te Brakel, 4^e afd. (Elst), sectie B, nr(s). 0122a

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Gent
- Dekenaat: Zottegem
- Parochie: Sint-Apollonia

Eigenaar: Gemeente Brakel

Bescherming(en) – zie ook bijlage(n)

- Het orgel van de kerk is beschermd door middel van het besluit dd. 19 augustus 1980 om redenen van "historische waarde" overeenkomstig het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten.
<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/9976>
- In de directe omgeving zijn geen beschermingen (bijvoorbeeld: beschermd dorpsgezicht) die een invloed hebben op de kerk.

2.1.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Poëtisch wordt er wel eens gezegd: "Elst met zijn golvende velden en weiden, zijn Dompels of "den bos 't Elst", zijn Perlinkmolen, zijn kerk en zijn mooie vergezichten. Het ligt daar alsof het bang is zich te tonen." Elst is een zeer oude gemeente en dat verraadt reeds zijn naam.

De oudste vermelding luidt "ELSUTH" en dateert van 977. Het woord is afgeleid van "alisothu-", collectief van "aliso", een Germaanse stam die "els" betekent. De naam ELST duidt op een verzameling elzenstruiken.

Tijdens het feodaal regime behoorde Elst tot de baronie van Pamele (Oudenaarde). De abdij van Ename bezat er het Hof te Siereghem.

Zoals vele Zuidvlaamse dorpen was Elst een landbouwgemeente met een beetje bijkomende industrie: waarschijnlijk wolnijverheid in de middeleeuwen, tapijtweverijen in de 16 de - 17 de eeuw, vlasnijverheid tot ca. 1850 en vervolgens handschoenmakerij. In 1896 werkten er 155 personen thuis voor rekening van de fabrikanten.

Ongetwijfeld een belangrijk element voor het ontstaan van Elst is wel zijn ligging op een hoogte. Het kerkportaal ligt immers op 96 m boven de zeespiegel en de hoogste wijk: namelijk de Ooievaar ligt nog zo 'n 10 m hoger. Op den Ooievaar is er een uitkijktoren geplaatst. Die kun je met 140 trappen beklimmen en zo ongeveer 20 m hoger komen.

Parochiekerk Sint-Apollonia

" Elst, gelegen onder het Marquifaet van Ronse voor alle Christene Gelovigen. Op den Feest-dag van de Heylige APOLLONIA ook op den Zondag onder de Octave van de H. Apollonia, Patroon tegen de Tand-Pyne, Ec wiens H. Reliquien aldaer zyn berustende met beloop en troost van vele Menschen "

Het patronaat te Elst behoorde toe aan het Sint-Hermes kapittel te Ronse. Maar ook de abdij van Ename bezat er eigendommen

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

Over het ontstaan van de kerk zijn er vrij weinig gegevens bewaard gebleven. De eerste vermelding van Elst dateert van 977 en we kunnen met vrij grote zekerheid stellen dat Elst in die periode reeds een kerkje of een bidplaats had.

Vanaf het einde van de twaalfde eeuw kunnen we echter met zekerheid stellen dat er een bidplaats was in Elst omdat ze vermeld staat in de oorkonde van de abdij van Ename. Nog meer bewijzen over de parochie Elst zijn er te vinden in de oorkonden uit de dertiende eeuw.

Rond 1200 vinden wij ook de naam van een pastoor. In de reeds vernoemde oorkonde van de abdij van Ename wordt melding gemaakt van het feit dat Mathilde van Elst, weduwe van Wennemare, en haar twee dochters een partij grond schenken aan de abdij van Ename. Als getuige wordt vernoemd: Egerberto, presbitero - priester.

De parochie werd gedurende lange tijd bediend door de pastoor van Michelbeke. In 1728 verzocht men om een eigen pastoor. (R..A.G. Bisom, M44) In de loop van de XVI de eeuw werd ook O.L.Vrouw als patroonheilige vermeld (J.De Brouwer, 1960, 210). Was de kerk misschien oorspronkelijk aan onze O. L. Vrouw toegewijd geweest ? Later werd de H. Apollonia als patroonheilige genoemd.

Hier in Elst wordt Sint-Apollonia: "Sente Plone" genoemd, vandaar ook het gezegde: " Sente Plone werd op veel plotsen vererd, Mor t' Elst es den toeloop 't felst !".

Waarom Elst ? Er was namelijk een bedevaart naar Elst. Gedurende het octaaf (acht dagen), beginnend op haar feestdag kwam men naar de kerk van Elst op bedevaart. Men ging meestal driemaal rond de kerk, vandaar die drie nissen, die elementen uit het leven van de H. Apollonia uitbeelden, in de buitenmuur van de kerk.

Het feest van de H. Apollonia was ook de aanleiding voor een kermis. Op de kermis Elst (eerste zondag na 9 februari) hebben we nu allerhande activiteiten zoals:

- "Alnetum": de vroegere achtdaagse tentoonstelling van religieuze kunst in de kerk en profane kunst in de parochiezaal. Vele binnenlandse en buitenlandse kunstenaars hebben de show reeds meegemaakt en dit evenement bekendheid gegeven aan Elst in gans België tot over zijn grenzen. Ondertussen is dit een 14-daagse tentoonstelling geworden.

- De "Geuteling", de koek eertijds speciaal voor tandlijders, wordt heden ten dage het attractiepunt tijdens de kermis. Deze geutelingenbak, door veel Elstenaars beoefend maar bijzonder door het Geutelingencomité verspreid. Rond deze bak worden er feestelijkheden georganiseerd zoals de verkiezing van de Geutelingenboer en Geutelingenboerin, de geutelingenworp. Met allerhande optredens van binnen en buitenlandse artiesten.

- In februari 1999, ter gelegenheid van de herdenking van de 1750 ste verjaardag van de marteldood van de heilige Apollonia hebben "ALNETUM" en het "GEUTELINGENCOMITE" in de St-Apollonia kerk te Elst het initiatief genomen een "Apollonia Cantate" op te voeren, gecreeërd in samenwerking met Antoinette Tronquo, die de muziek schreef en Louis Van Overloop voor de tekst.

Beschrijving van de parochiekerk

Omtrent het uitzicht van de voormalige kerk zijn we enigszins ingelicht door de kaart van Horenbault, begin XVII de eeuw namelijk: een kerk van geringe omvang, schijnbaar eenbeukig, met ten westen een massieve toren die toen zonder spits stond.

De beuk, waarvan de moet van het dak op de oostmuur van de toren bewaard is gebleven was eenbeukig en slechts drie traveeën lang. Van het koor in Ledische zandsteen, is een fragment bewaard in de noordmuur van het huidige koor. Men ziet er ook de aanzet van de afschuining van de veelhoekige koorsluiting.

Binnenwaarts is de barst in het pleisterwerk waarneembaar, dewelke getuigt voor het samenkomen van oud- en nieuw metselwerk. Een gelijkaardige barst in de zuidmuur wijst er op dat ook daar een deel van het oude koor is bewaard, evenwel niet zichtbaar ingevolge het aanbouwen van de sacristie. Aan deze kerk werd, vermoedelijk in de XVI de eeuw, de nog bewaarde toren toegevoegd; en later, wellicht in de XVI de of XVII de eeuw (1642,), een of twee transeptarmen waarvan misschien enig materiaal herbruikt werd in de huidige oostmuur van de noordelijke transeptarm.

De bouwgeschiedenis van de kerk:

Over de bouwgeschiedenis van de kerk, de aanpassingen, vergrotingen, ... is niet zoveel geweten. Het oudste deel van de kerk is de westertoren.

In de jaren 1510 - 1525 werden aan de vroegere Romaanse westertoren drie torengeleringen toegevoegd.

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

Deze bouwwerken werden uitgevoerd met bak- en natuursteen. Het benedengedeelte van de toren bestaat uit ijzerzandsteen, heel waarschijnlijk herbruikt materiaal, verder vijf lagen baksteen afwisselend met een laag grote blokken zandsteen. De vier geledingen hoge toren is bekroond door een achtkante spits. Aangezien de toren dreigde open te scheuren bracht men in 1621 en dan later opnieuw in de jaren 1732 - 1733 muurankers aan. Deze ankers werden waarschijnlijk opnieuw gebruikt en verwisseld van plaats en aldus geïnterpreteerd als het jaartal 1119 alhoewel ze dus enkel functioneel aangebracht zijn. In de noorderbeuk zijn er nog een aantal sporen teruggevonden van de voormalig gotische kerk.

De beeldenstorm van 1566 liet de kerk ongeschonden staan. Werde echter zwaar beschadigd in 1582 door gewapende bendes.

Tussen 1600 - 1602 werd het schip hersteld. Er waren echter nog geen vensters, want in 1598 regende het nog op het hoofdaltaar en het koorgebouw was nog in 1617 bedekt met stro en onvoldoende hersteld. Op 11 februari 1622 besliste het kapittel van St-Hermes van Ronse, die trouwens het patronaatsrecht (recht om geestelijken ter benoeming voor te dragen) had over de kerk, om tussen te komen in het herstellen van de kerk. In 1621 werden er werken uitgevoerd aan de toren, herstellingen aan de spits en de verankering. In 1639 werd er een klok geleverd en reeds in 1643 kwam er een horloge. In 1642 kwam de aartsbisschop van Kamerijk om de kapel in te zegenen (te wijden).

Sporen van werkzaamheden aan het gebouw vinden we in de kerkrekeningen omstreeks 1732-1735: plaatsen van een klokkestoel in de toren, volgens een aanbesteding van 13 maart 1732 en in 1733 herstellingen van het dak. Een nieuwe kerkdeur wordt gemaakt in 1765-1766.

In de 18de eeuw was de kerk te klein en werd beslist omtrent het vergroten der kercke; Dit betrof dan de volledige nieuwbouw van de huidige driebeukige classicistische kerk gesitueerd in 1775 - 1778. Hieromtrent is een brief bewaard waarin de bouw van de kerk nader omschreven wordt en dat het aandeel door het Sint-Hermeskapittel zal betaald worden in drie delen.

" De resolutie van Wethouderen ende notable der prochie van Elst op het vergroten der kercke der selver prochie bestaet als volght. Dat sy sullen verobligieren de kercke te maecken ende vergrooten volgens plan door ons ghepresenteert in het caittel Saeterdaghs lestleden te wete 56 voeten lanck en 61 voeten wyt mite daervoren ghenietende seven duisuisend guldens courant daervan sal betaelt worden een derde van dese jaere 1775 een ander derde ten jaere 1776 ende het resterende derde ten jaere 1777. De mueren sullenvan onder dick syn dry steenen ende boven twee steenen en half de pilaeren van blauwsteen immers den geheelen bouw soliede den blaffond van de kercke ende choor daeronder begrepene t'gonne in cas van acceptatie naerder sal ghedetailert worden."

In 1777 werd in het koor de huidige vloer gelegd van wit-zwart marmer met "een sterre" en de zes kolommen in blauwen steen "arduyn" sluiten deze werken af.

In 1778 gebeurde de inwijding van de nieuwe kerk door de Aartsbisschop van Mechelen. Sedertdien zijn er nog herstellingswerken uitgevoerd in de XIX de en begin XX ste eeuw maar deze hebben geen ingrijpende veranderingen aangebracht aan de structuur van het gebouw.

De vloer van het schip werd in 1911 vervangen door een veelkleurige keramievloer. Hierdoor zijn jammer genoeg de oude grafstenen van enkele 19de eeuwse pastoors verdwenen maar deze werden echter aan de buitenzijde tegen de muren geplaatst.

In 1955 werd het interieur herschilderd. Toen verdwenen de waardevolle gewelfschilderingen van het koor en de twee allegorische voorstellingen op paneel.

In 1985 werd de kerk terug herschilderd in een kleurgeving die verantwoord is aan de stijl van de kerk en een poging werd nog ondernomen om de gewelfschilderingen vrij te maken doch zonder resultaat. De parochiekerk Sint-Apollonia (ID: 74048) is opgenomen op de inventaris van het bouwkundig erfgoed.

Oorsprong en vroege bouwgeschiedenis niet bekend, doch er bestond reeds een bidplaats in XII en in XIV ook sprake van de kerk. Oudste bouwhistorische gegevens slechts opklimmend tot XVI B, betrekking hebbend op de schade aangebracht tijdens de godsdiensttroebelen. Van de huidige kerk zou de gotische toren in XVI ter vervanging van een Romaanse of op een Romaanse onderbouw tot stand gekomen zijn (in 1510-1525 volgens K. De Wolf). Het koor dat in 1776 vervangen werd door een langer, bewaard resten van het vroegere koor (XV ?). In 1775-1777 vergroting van de voorheen eenbeukige kerk door de bouw van een nieuw driebeukig schip, gepaard met binnenafwerking van het vernieuwde koor (nieuw gedecoreerd gewelf en marmeren koorvloer). Kerkwijding in 1778. Restauratie van de kerk eind XIX-begin XX waaronder herstelling van de toren in 1894-

1896. Dakwerken in 1909. Marmeren kerkvloer, behalve in het koor, vervangen door veelkleurige tegelvloer in 1911. Polychrome beschildering van koorgewelf sinds herschildering van het kerkinterieur ca. 1955 gereduceerd. Restauratie van gevels en dakwerken gepaard met verankering van toren met beton en gevolgd door binnenschilderwerken door architectenbureau Bressers (Gent), in 1980-1985.

Eenvoudige plattegrond vertoont een driebeukig schip van vier traveeën achter de vierkante westelijke toren; geoosterd koor van één travee met driezijdige koorluiting, licht afwijkend naar het noorden en met sacristie in het zuidelijke kooroksel.

Kerktoeren van vier bouwlagen met ingesnoerde achzijdige leien torenspits. Onderbouw (eerste geleding en benedenhelft van tweede geleding) vertoont metselwerk van ijzerzandsteen. Erboven bak- en zandstenen metselwerk met brede speklagen, behalve voor de klokkenkamer; hoekkettingen en slechts deels bewaarde waterlijsten. De dubbele versneden zandstenen westelijke hoeksteunberen werden duidelijk vernieuwd. In de voorgevel van de zijbeuken ingebouwde oostelijke steunberen. Hersteld portaal in gedrukte spitsbogige omlijsting. Groot spitsboogvenster met driedelige trasering. Blinde derde bouwlaag met veelvuldige muurankers. Telkens twee spitsbogige galmgaten onder verbonden waterlijsten in iedere torengewel.

Schip onder ten oosten afgewolfd leien zadeldak; sobere bakstenen gevels op sokkel van onregelmatige zandstenen blokken vermengd met ijzerzandsteen; segmentboogvensters. Lager koor met zandstenen hoekkettingen; in de noordelijke gevel strook opgaand zandstenen metselwerk als rest van voorgaand koor. Getralied rechthoekige sacristievenster in geprofileerde hardstenen omlijsting, naast gedicht klein venster met zandstenen dorpel; in hardsteen gevatte sacristiedeur.

Classicistisch kerkinterieur met in pasteltinten beschilderde bepleistering. Lichtblauwgeschilderde gebogen overwelling met Boheemse kappen; vlakke gordelbogen in de middenbeuk aanzettend boven rococostucwerk. Scheibogen rustend op Toscaanse zuilen met lage achthoekige natuurstenen voetstukken. Koorgewelf met paneelverdeling en fijne stucdecoratie. Houten tochtportaal met doksaal uit eind XVIII verrijkt met Lodewijk XVI-ornamenten. Liturgische piscina van Doornikse kalksteen (gotisch ?) in vloer van ingebouwde kast in westwand van de noordelijke zijbeuk.

Mobiliair. Schilderijen op doek: "Marteling van de Heilige Apollonia", uit XVII; "Aanbidding van de herders" gesigneerd Jan Bert en gedateerd 1785; "Hemelvaart van Maria", uit XVIII; drie werken gesigneerd F. V.D. Meulebroucke: "Heilige Apollonia" van 1865, "Aanbidding van de koningen" van 1867, "Christus in het hofken van Olijven" van 1868. "Marteling van de Heilige Apollonia" door J. Wickert (Keulen), XX d. Kastanjehouten XVII- beeld van Christus aan het kruis, ontdaan van zijn polychromie, afkomstig van calvarie. Barok gemarmerd eiken hoofdaltaar met portiek van circa 1651 door Michiel Van Prenteghem (Oudenaarde), gemarmerd in 1743-1744 door Arnold Gerardi; altaartombe van 1767-1768 door Joannes Michiels (Velzeke). Onze-Lieve-Vrouwelaltaar en Sint-Apollonia-altaar uit XVII, in 1785 aangekocht van het Urbanistenklooster van Petegem-aan-de-Schelde. Preekstoel van 1738-1739 door schrijnwerker Pieter Stevens en beeldhouwer Peeter du Can, later aangepast door J. Legros en met opengewerkte trap uit XVIII d. Meerdere stukken meubilair uitgevoerd door Joannes Michiels: communiebank van 1770-1771, koorlambrisering met ingewerkte koorbanken van circa 1770-1771, biechtstoel gedateerd 1766 en één uit de jaren 1770, twee ingemaakte kasten waarvan één (1778) vroeger met doopvont, en sacristiekast (circa 1777-1779). XVII- marmeren doopvont met koperen deksel. Twee gotische zandstenen wijwatervaten in torenmuur. * Orgel gebouwd door L. Lovaert in 1848 geschonken door P. Van den Bulcke-Van Nieuwenhove (confer opschrift), getransformeerd door atelier Loncke in 1957. Glasramen van 1953 (koor) en van 1954 door C. Van Hevele (Gent).

In de kerk hangen ook een aantal moderne werken door toedoen van pastoor Georges Herregods. Van zijn hand is het schilderij "De Voetwassing", werken in keramiek (altaar in steengoed en zoutglazuur, een Mariabeeld met kind, koorlezenaar met arend in steengoed en zoutglazuur, beeld van de H. Apollonia, Bijbelse Kruisweg in 14 staties in keramiek). Ook van Raymond Ceuppens staat een beeld van de H. Apollonia en van Johannes Wickert uit Köln hangt het schilderij "De marteling van St.-Apollonia", het schilderij "Het negende uur" van Armand De Meulemeester, een beeld "Moeder van Troost" in papier-maché van Louis Van Overloop en de reeks van zeven schilderijen "De zeven werken van barmhartigheid" van Pat De Vijlder."

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

De grootte, opdeling en inrichting van het kerkgebouw en zijn nevenruimtes,

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

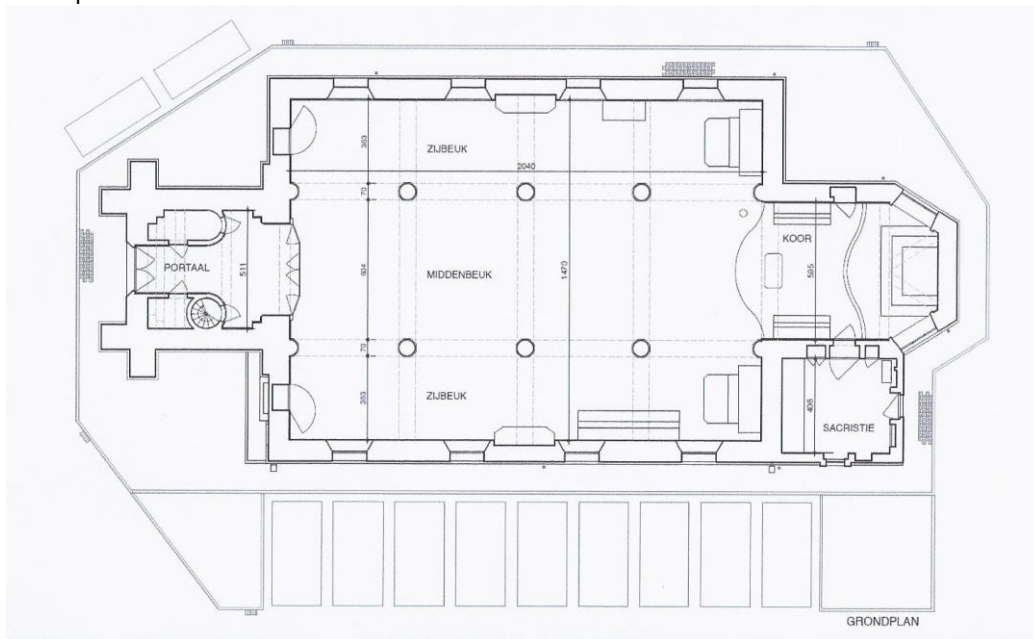
en aanwezige (of nog te realiseren of aan te passen) voorzieningen zoals verwarming, elektriciteit, sanitair, keuken, verwarming:

Oppervlakte

- Oppervlakte in m²
De gelijkvloerse oppervlakte van de kerk bedraagt:
Schip: netto ongeveer 900 m².
Koor: 74 m²
Sacristie: 32 m²
Lokaal onderhoud en stookzaal: 32 m²

Zoals in ieder kerk vormen de pilaren enige belemmering.
De hoogte van de kerk laat de constructie van een platform toe.

- Grondplan

- Vrije hoogte (middenbeuk is 9,82 meter, 2 zijbeuken bedraagt die 7,85 meter).
- Aantal zitplaatsen.
180 zitplaatsen

Opbouw

- Type gebouw: hallenkerk
- Aantal en soort bijruimtes (sacristie, een berging en een verwarmingsruimte)
- Opdeelbaarheid en uitbreidingsmogelijkheden
Geen evidente mogelijkheden.

Voorzieningen

- Sanitair
Geen.
- Verwarming
Een warme lucht installatie met vloerkanalen en vloerroosters, met condenserende gaswandketel in afzonderlijke stookruimte in portaal. De oude mazoutketel werd in 2014 vervangen door deze condenserende gaswandketel.

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

- Verlichting
Een goede lichtinstallatie (werd vernieuwd in 2014).
- Keukenvoorzieningen
Geen.
- Audiosysteem
De geluidsinstallatie **werd** in 2017 vernieuwd, aangepast aan de huidige noden.
- Beeldscherm(en)
Geen.
- Rolstoeltoegankelijkheid
De kerk is toegankelijk voor minder validen : de rand van de stoep (voor de portaaldeur) is verlaagd om de toegang voor rolstoelgebruikers te vereenvoudigen.
- Diefstal- en brandbeveiliging
Sinds eind 2015 is er in de kerk camerabewaking geïnstalleerd.
- Bliksembeveiliging
Aanwezig.
- GSM-operatoren
Geen

Duurzaamheid

- Zonnepanelen (en batterijen)
Geen.
- Regenwateropvang
Geen.
- Dakisolatie
Geen.
- Groendak
Geen.
- Warmtepomp
Geen.
- Warmtenet
Geen.
- Windenergie
Geen.
- Aquathermie
Geen.

Biodiversiteit

- Vleermuizen
Op de zolder werd de aanwezigheid van vleermuizen vastgesteld.
- Aanwezigheid andere dieren
Geen indicaties.
- Aanwezige vliegopeningen
Geen info.
- Aanvliegroutes
Geen info.

Bouwfysische toestand

- Rapport Monumentenwacht 2024 (zie bijlage)
- Uitgevoerde restauratiewerken

De algemene bouwfysische toestand is goed.

De kerk is ingeschreven bij Monumentenwacht.

Een eerste fase van de restauratiewerken is in 2014 afgewerkt. Betrof restauratie van toren en westgevel. De totale kostprijs hiervan was 323.129,07 euro (BTW inbegrepen).

Uit de inspectieverslagen van Monumentenwacht kwam duidelijk tot uiting dat er dringend herstellingswerken dienden te gebeuren om mogelijke schade of stabiliteitsproblemen te voorkomen.

De toren verkeerde in slechte staat. De dakstructuur (gording en kapstructuur) was zodanig verweerd dat die volledig vernieuwd werd of polymeerchemisch hersteld. Ook de dakbedekking in natuurleien werd volledig vernieuwd. De toren en de westgevel is gereinigd en waar nodig werden stenen vervangen of geretoucheerd. De voegen werden, waar nodig, uitgeslepen en terug opgevoegd. De westgevel is conserverend behandeld (o.a. tegen mos) en geïnjecteerd tegen opstijgend vocht. Binnen in de toren is de plankenvloer volledig hersteld en werden zwambestrijdingswerken uitgevoerd (nodig door vroegere watersinsijpeling in de toren). De monelen van het doksaalraam waren op meerdere plaatsen gebarsten en een gevaar om beneden te vallen. Het glasraam en de monelen zijn volledig hersteld en het glasraam werd voorzien van voorzetsbeglazing. Tegelijk werden de galmgaten afgeschermd met duivenwering (nylonnetten) en het torenuurwerk herschilderd. De torenuurwerkverlichting werd eveneens vervangen. De torenhaan werd opnieuw verguld zodat hij opnieuw schittert in de zon en om de bescherming naar de toekomst toe te verzekeren werden vochtbestrijdingswerken uitgevoerd. Deze restauratie gebeurde volgens het plan van architectenbureau Bressers uit Gent.

Op 31/08/16 vond een inspectie van Monumentenwacht plaats.

Daaruit bleek dat de uitgevoerde restauratiewerken van de eerste fase volgens de regels van de kunst werden uitgevoerd.

In dit inspectieverslag bleek nog eens duidelijk dat de tweede fase van de herstellingswerken ook dringend moest uitgevoerd worden.

De tweede fase van de herstellingswerken omvatte de restauratie van schip en koor.

De totale kostprijs hiervan bedroeg 724.622,61 euro (BTW inbegrepen).

Deze herstellingswerken omvatten :

- Volledige vernieuwing van de dakbedekking in natuurleien en het plaatsen van ladderhaken,
- Vernieuwen van kaphout + polymeerchemisch herstel,
- Preventieve-curatieve behandeling timmerhout,
- Lood- en koperwerken (vervangen van hanggoten en afvoerbuizen),
- Reinigen van de gevels en waar nodig stenen vervangen of retoucheren,
- Uitkappen en opvoegen van het voegwerk,
- Injectie tegen opstijgend vocht + behandeling tegen zwamaantasting,
- Plaatsen van loopbrug boven de gewelven,
- Restauratie van de glas-in-loodramen. + plaatsen van voorzetsbeglazing,
- Plaatsen van branddetectie in toren, schip, doksaal en portaal,
- Gedeeltelijk vernieuwen van de klokkeninstallatie en torenuurwerk, namelijk nieuwe elektromagnetische klephamer, nieuwe commandokast, nieuw centraal drijfwerk voor torenuurwerk, nieuwe luidbrug met luidwiel voor de luidklok + multifunctioneel programma-urwerk (Apollo III),
- Nieuwe verlichtingstoestellen in toren en schip + aanpassing elektrische installatie, bekabeling, verdeelborden en schakelmateriaal.

In juli 2021 werden deze werken aangevat en in 2023 voltooid.

Na de restauratie van de toren en het volledige schip en koor dient nu nog de restauratie van het interieur aangepakt te worden (wat oorspronkelijk gepland was voor 2020). Om het voorontwerp te kunnen uitwerken werd Monumentenwacht Oost-Vlaanderen uitgenodigd voor een interieurinspectie. De werken die in dit restauratiedossier zijn opgenomen zijn:

- Pleister- en binnenschilderwerken (op diverse plaatsen is de verf onthecht en gecraqueleerd. Door waterinfiltratie zijn het stucwerk en het verfwerk sterk aangetast of volledig weg);

- Restauratie/conservatie interieurelementen (vloerherstel, behandelen van kerkelijk meubilair, herstel van scheuren en barsten in muren en gewelven);
- Technieken (verwarming/elektriciteit) : de bestaande primaire verwarmingsinstallatie zou kunnen behouden blijven en voor de secundaire installatie worden putconvectoren voorgesteld om de bouwkundige impact op de vloer te beperken. Door de beperkte aanzuiging van de omgevingslucht wordt de stratificatie van de lucht zo beperkt gehouden en dus ook het nutteloos opwarmen van de zone boven de 2m., wat het rendement ook enorm zal verhogen. Het verouderde elektrisch verdeelbord met bediening van de verlichting dient ook integraal vernieuwd te worden + fatsoenering van de bekabeling. De bestaande verlichting is verouderd en zorgt voor een verhoogd energieverbruik en kan vervangen worden door energievriendelijke LED verlichting.
Het dak leent zich ook tot de plaatsing van fotovoltaïsche panelen om het elektriciteitsverbruik maximaal te compenseren.
- Controle en herstel voegwerk toren en linkerzijgevel (tijdens de restauratiewerken aan gevels van het schip werd vastgesteld dat lokaal het voegwerk dient hersteld te worden t.h.v. linker zijbeuk en toren);
- Sanitair : bedoeling is een sanitaire ruimte met toilet en lavabo te voorzien voor de bezoekers en gebruikers van de kerk. Kan geïntegreerd worden in de technische ruimte achter de trap in de inkomsthal van de kerk.

Op 30/01/24 werd reeds aan het college van burgemeester en schepenen de vraag gesteld naar akkoord om het ingediende voorontwerp, met opsomming van de voorgestelde uit te voeren werken + kostenraming (incl. inspectierapporten en adviesnota's) verder te kunnen uitwerken tot een definitief ontwerp.

Het college had toen in de zitting van 04/03/24 deze vraag verworpen met als reden dat ze in het verkiezingsjaar hieromtrent geen beslissing konden of wensten te nemen (met verwijzing naar omzendbrief van de Vlaamse overheid) en dat dit eind 2024 aan het nieuwe lokaal bestuur terug diende voorgelegd te worden. Dit is intussen terug gebeurd op 13/12/2024, voorlopig nog zonder verder antwoord.

De totale kostenraming van deze voorgestelde werken bedraagt 818.493,73 euro (BTW inbegrepen), wat intussen al 74.980,33 euro meer is dan de kostenraming die 30/01/24 werd ingediend.

2.2.3 Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving.

De kerk is centraal gelegen op het dorpsplein, nl. het Sint-Apolloniaplein.

Sinds enkele decennia is het kerkhof rond de kerk verdwenen. Het kerkhof bevindt zich nu in de Ommegangstraat te Elst.

Op een tiental meter van de achterkant van de kerk bevindt zich de dorpszaal.

Op het Sint-Apolloniaplein zelf zijn er 32 parkeerplaatsen. De nabijgelegen St.-Apolloniastraat biedt nog meer parkeermogelijkheden.

In de directe nabijheid (St.-Apolloniastraat) is er ook een bushalte van De Lijn, traject Zottegem – Ronse (via Elst).

Ook de dorpsschool van Elst "Het Groene Lilare" ligt niet veraf (Terwalle).

2.2.4 Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.

Wekelijks is er op zondag een eucharistieviering om 9u.

Naast de wekelijkse eucharistievieringen, gaan ook uitvaarten, huwelijken en communies door in de parochiekerk van Elst.

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

Jaarlijks wordt er in de kerk gedurende twee weken (rond de feestdag van de H. Apollonia) een kunsttentoonstelling georganiseerd (Alnetum), voorafgegaan door een concert. De tentoonstelling telde in 2025 1.641 bezoekers. Tijdens de tentoonstelling is er continu toezicht.

Ook de dorpsschool "Het Groene Lilare" maakt gebruik van de kerk voor schoolvieringen, evocaties (bv. rond Kerstmis).

De parochiekerk Sint-Apollonia is ook aangesloten bij de vereniging Open Kerken. In de brochure van Open Kerken staat de kerk van Elst ook omschreven als bedevaartsoord (voor de H.-Apollonia). De kerk is, naast een bedevaartkerk, ook een kunstkerk en is zeker een toeristische trekpleister. Is gedurende het hele jaar ook dagelijks open en te bezoeken van 9u. tot 17u. In 2024 mochten we, naast het aantal bezoekers van de tentoonstelling Alnetum, nog eens 960 bezoekers verwelkomen (in 2023 waren dat er 1.254). In 2025, in de periode van januari tot en met maart (zonder de periode van de kunsttentoonstelling Alnetum) , bedraagt het aantal bezoekers ondertussen al 535.

2.3. Parochiekerk Sint-Sebastiaan in Michelbeke

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.3.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Sebastiaan

Geografische ligging

- Sint-Sebastiaansplein, Michelbeke, 9660 Brakel
- Provincie: Oost-Vlaanderen
- Het gebouw is gelegen te Brakel, 5^e afd. (Michelbeke), sectie B, nr(s). 0233^e.

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Gent
- Dekenaat: Zottegem
- Parochie: Sint-Sebastiaan

Eigenaar: Gemeente Brakel

Bescherming(en) – zie ook bijlage(n)

- Het orgel van de kerk is beschermd door middel van het besluit dd. 19 augustus 1980 om redenen van “historische waarde” overeenkomstig het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten.
<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/9970>
- In de directe omgeving zijn geen beschermingen (bijvoorbeeld: beschermd dorpsgezicht) die een invloed hebben op de kerk.

2.3.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Michelbeke ligt verscholen in de glooiingen van de Vlaamse Ardennen met amper +/- 900 zielen is het momenteel HET bloemendorp van de Vlaamse Ardennen.

Michelbeke moet reeds gekend zijn in de Romeinse tijd, gezien er bij de aanleg van de woonwijk op Kameland sporen werden aangetroffen van een Romeinse villa met badgebouw.

Kerkelijk was Michelbeke afhankelijk van het bisdom Kamerijk, vervolgens bisdom Mechelen en tenslotte sinds 1801 bisdom Gent.

Over de geschiedenis van de kerk van Michelbeke weten we niet veel. Waarschijnlijk was er reeds tijdens de volle Middeleeuwen een kerk, want de oudste vermelding van een pastoor komt uit het jaar 1267. Dan duurt het tot 1446 voor we een document hebben waarin letterlijk verwezen wordt naar de kerk van Michelbeke. In een tekst die hoort bij het stadsarchief van Gent wordt gezegd dat de kerk in dat jaar met schaliën werd gedekt. Van dit gebouw is verder niets geweten, de kerk zoals we die vandaag kennen is van latere datum.

Het oudste deel van de kerk dat we nu nog kunnen zien, is de bakstenen westertoren - één van de meest typische en best bewaarde uit onze streek. Het is het laatste overblijfsel van de laatgotische Sint-Stefaankerk die in het decennium 1520-1530 gebouwd werd. De bouwheer was het Sint-Hermeskapittel van Ronse. Twee derden van de inkomsten van de tiendheffing van de parochie waren voor het kapittel, maar het moest in ruil daarvoor de kerk en de pastorie onderhouden, vergroten of herbouwen.

In 1566 had de kerk zwaar te lijden onder de Beeldenstorm. In 1596-1598 lijkt de kerk in goede staat te zijn, maar er waren geen vensters. Het dak werd verwoest door een storm in 1612 en in 1617 werden de vensters van het koor hersteld.

Voor de rest van de zeventiende eeuw wordt er voortdurend gewag gemaakt van herstellingswerken die nodig zijn. Vooral het dak en de vensters hadden onderhoud nodig. In 1663 werd de kerk gewit, maar op het einde van de eeuw was de kerk in zo'n slechte staat dat het binnen regende. Rond 1730 waren er nieuwe herstellingen nodig; in 1736 werd het koor hersteld en in 1739 kreeg het koor een plafond en werd de toren hersteld. Het witten van de kerk werd herhaald in 1744.

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

Het Sint-Hermeskapittel wilde in de jaren 1779-1780 de kerk vergroten, maar koos er uiteindelijk voor om enkel de toren te behouden en een nieuw schip en koor te laten bouwen. De Velzeekse architect Drilcour werd op 21 maart 1791 aangesteld om de werken in goede banen te leiden. Men startte met de bouw van het nieuwe gebouw in 1792, onder volle oorlogsdreiging (Franse Revolutie). Dankzij de inzet van de parochianen was het gebouw twee jaar later klaar. Dit is het gebouw zoals we dat vandaag nog kennen.

In 1907 en 1908 werden belangrijke herstellingen uitgevoerd aan de toren. Uit die tijd stammen dan ook de plannen van de hand van architect Julius Goethals uit Aalst. Daarop zien we de eenvoudige plattegrond: een driebeukig schip van vier traveeën voorafgegaan door een vierkante westtoren met ronde traptoren tegen de zuid-oosthoek, koor van twee traveeën en driezijdige koorsluiting, vierkante sacristie en gelijkaardige berging respectievelijk in de zuid- en noordoksel van het koor met het schip.

De glasramen dateren van 1926 en 1927 en werden geleverd door de firma Grossé uit Brugge. In 1957 werd het witsel afgekamd en krijgt de kerk haar uitzicht zoals we het nu nog zien. Aanvankelijk werd de H. Stefanus patroon van de kerk, nu is het St Sebastiaan. Het huidig orgel dateert van 1886.

De parochiekerk Sint-Sebastiaan (ID: 74107) is opgenomen op de inventaris van het bouwkundig erfgoed.

2° Cultuurhistorische waarde:

Georiënteerde dorpskerk met omringend kerkhof ingeplant achter de N.O.-pleinhoek. Rest van bakstenen kerkhofmuur van voorheen ovaalvormige kerkhof bewaard aan N.W.-deel van kerkwegel naar Groenstraat; rechth. O.-waartse kerkhofuitbreiding uit de jaren 1950 met omheining van sierbetonplaten.

Van de laat-gotische W.-toren, oudste onderdeel van de huidige kerk, is geen bouwhistoriek bekend; op stilistische gronden gewoonlijk begin XVI gedateerd (1520-1530 vlg. K. De Wolf). Vrijwel zeker kende de kerk een oudere voorganger. Gegevens i.v.m. bouwwerken aan de kerk echter pas vanaf begin XVII voorhanden. Diverse herstellingen in de loop van XVII. Toren was in 1739 hersteld. Plannen van 1779-1780 om de bestaande kerk te vergroten leidden uiteindelijk in 1792-1794 tot de bouw van een nieuwe kerk echter met behoud van de W.-toren van de voorgaande kerk. Voornaamste herstellingen in 1907-1908 aan de toren vlg. plannen van architect J. Goethals (Aalst) van 1906. De eenvoudige plattegrond vertoont een driebeukig schip van vier trav., voorafgegaan door een vierkante W.-toren met ronde traptoren tegen de Z.O.-hoek, koor van twee trav. en driezijdige koorsluiting, vierkante sacristie en dito berging resp. in Z.- en N.-oksel van koor met schip.

Opmerkelijke laat-gotische toren met fraaie verhoudingen en afwerking; goed bewaard homogeen uitgewerkt voorkomen; telt vijf geledingen van baksteen, Ledische zandsteen aangewend o.m. voor omlijstingen, hoekstenen; frontzijde van hoeksteunberen met zandstenen banden verrijkt terwijl hun versnijdingen door omlopende waterlijsten geaccentueerd werden. Omlijsting van het breed korfboogportaal in de lage onderste geleding evenals het maaswerk van het hoog spitsbooglicht erboven vernieuwd bij restauratie. Kleine spievensters verlichten de derde en vierde torenverdieping. Decoratieve ruitvormige metseltekens vnl. op de derde torengeleding. Gekoppelde spitsbogige galmgaten van de bovenste verd.: per twee verbonden waterlijsten met kruisbloembekroning. Hoge leien torenspits, achtzijdig vanaf de insnoering. Bakstenen schip op hardstenen plint afgedekt door leien zadeldak met nok doorlopend boven koor. Gevels van O.-deel met zandstenen hoekkettingen en rest van witte kalklaag. Hoge rondbogige vensters in koor en zijbeuken op arduinen onderdorpel. Getraliede en in hardsteen gevatte vensters in sacristie en berging. In korfbogige gevelnissen onder versierde waterlijst ingemetste terracottareliëfs met zes staties van de zeven Weeën van Maria, door G. Dunstheimer van 1877.

Gotisch torengewelf op tweede bouwl.: kruisribbengewelf op gesculpteerde hoekkraagstenen, elk met beschilderd hoofd; wanden met verdiepte spitsboog, O.-zijde geopend naar schip. Bakstenen spiltrap van trapkoker opklimmend onder schroefvormig tongewelf; XVI- opgeklampte eiken torendeur met geribde planken, smeedijzeren slot en nagels.

Streng classicistisch kerkinterieur, bepleisterde en geschilderd. Schuine koorwanden opgesmukt met laat-XVIII-stucwerk, trofee van St.-Paulus en van St.-Pieter; twee geschilderde medaillons als rest van koorschildering van 1897. Muurschildering: medaillon met H. Petrus en medaillon met H. Paulus, wandschildering uit eind XVIII-begin XIX op zijwanden koor. Rondbogige scheibogen van schip op Toscaanse zuilen met hoge vierkante sokkel. Wandgeleding door pilasters in zijbeuken en koor.

Mobilair.

Schilderijen.

"Aanbidding van de herders", doek N.-zijaltaar, gedateerd 1666.
"Marteldood H. Sebastiaan", doek Z.-zijaltaar, XVII.
"Steniging van H. Stefaan", doek hoofdaltaar, XVII.
"O.-L.-Vrouw schenkt rozenkrans aan H. Dominicus Guzman", doek, XVII.
"Marteldood H. Sebastiaan", doek, XVIII.

Beeldhouwwerken. Gedecapeerd houten kruisbeeld, XVII. Gepolychromeerd houten Piëtabeeld als zevende statie van O.-L.-Vrouw van 7 Weeën, van 1876 door G. Dunstheimer. Twee geknielde engelenbeelden, gewit hout, XVIII. Klein reliekschrijn met borstbeeld van St.-Sebastiaan, geschilderd hout, XVIII. Geschilderd houten St.-Sebastiaansbeeld, vlg. opschrift van 1867 door P. Speck (Geraardsbergen). Gepolychromeerde neogotische heiligenbeelden, de meeste uit eind XIX o.a. van M. Zens en Van Biesbroeck.

Marmeren altaartombe van hoofdaltaar uit XVIII-XIX. Geschilderd en verguld houten tabernakel in rococostijl, midden XVIII. Twee deels beschilderde houten zijaltaren uit XVIII-XIX met altaartombe in rococostijl. Eiken kerkmeestersbank, XVIII-XIX. Koorlambriserings met koorbanken, eind XVIII- begin XIX (?). Eiken communiebank, eind XVIII-begint XIX, deurtje in front van huidige altaartafel verwerkt. Hangende houten preekstoel, uit eind XVIII-begint XIX, toegangstrap in N.-berging. Eiken biechtstoel in rococostijl gedateerd 1762, wellicht door J. F. De Staercke; biechtstoel in Lodewijk XVI-stijl uit eind XVIII-begint XIX.

Orgel in origine gemaakt voor de parochiekerk O.-L.-Vrouw van Pamele te Oudenaarde door Pieter van Peteghem en zoon Lambert-Benoit (Gent) in 1777-79; door de derde generatie Van Peteghem uitgebreid met een tweede klavier en een voetklavier, in 1828. In 1886 overgeplaatst naar Michelbeke. Vrij compleet bewaard, zonder het voetklavier.

Witmarmeren doopvont met koperen deksel, 1902. Gepolychromeerde kruisweg van 1887 met reliëftaferelen (terra-cotta of gips ?) door M. Zens. Glasramenreeks van 1926 en 1927 door de firma Grossé, Brugge. Tochtportaal met doksaal uit eind XVIII, mogelijk gemaakt door Dominicus de Staercke in 1784-86; doksaal aangepast in 1886 met toevoeging o.a. van twee slanke gietijzeren kolommetjes.

Drie decoratief uitgewerkte grafkruisen met neogotische inslag naast de kerk. Een ingemetselde arduinen grafsteen uit XVIII d.

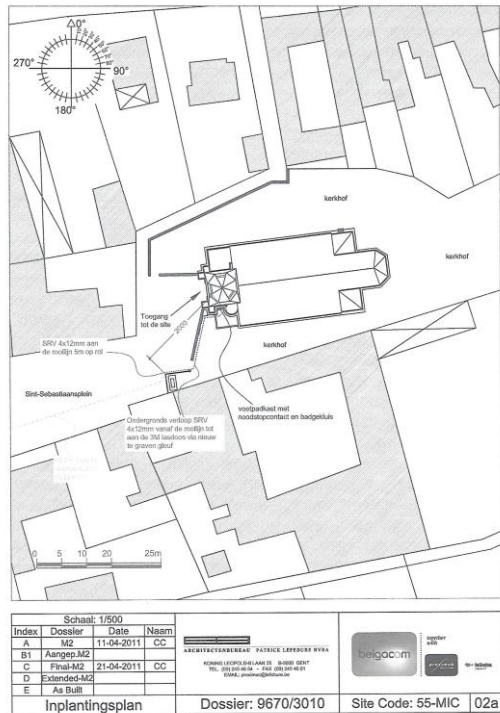
b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- Opp
Totale oppervlakte binnen kerk +- 410m²
Waarvan 342 m² koor, schip en zijbeuken.
Koor +- 50 m²
Schip 83 m²
Schip en zijbeuken 292 m²
Stookruimte 13 m²
Sacristie 14 m²
Portaal 25m²

- Grondplan

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

- Vrij hoogte
6 tot 7 meter
- Aantal zitplaatsen
230

Opbouw

- Type gebouw: hallenkerk
- Aantal en soort bijruimtes
- Opdeelbaarheid en uitbreidingsmogelijkheden
Uitbreidingsmogelijkheden zijn beperkt door de bescherming van het orgel en door het kerkhof dat zich rondom de kerk bevindt.

Voorzieningen

- Sanitair
Geen, enkel water in sacristie en stookruimte.
- Verwarming
De kerk is voorzien van warme luchtinstallatie op mazout
- Verlichting
Standaard verlichting.
- Keukenvoorzieningen
Geen
- Audiosysteem
Aanwezig.
- Beeldscherm(en)
Geen.
- Diefstal- en brandbeveiliging
Aanwezig.
- Bliksembeveiliging
Aanwezig
- GSM-operatoren
Aanwezig (toren – Proximus - Telenet)

Duurzaamheid

- Zonnepanelen (en batterijen)
Geen
- Regenwateropvang
Geen.
- Dakisolatie
Geen
- Groendak
Geen
- Warmtepomp
Geen
- Warmtenet
Geen
- Windenergie
Geen
- Aquathermie
Geen

Biodiversiteit

- Vleermuizen
Geen indicaties
- Aanwezigheid andere dieren
Geen indicaties
- Aanwezige vliegopeningen
Geen info.
- Aanvliegroutes
Geen info.

Bouwfysische toestand

- Rapport Monumentenwacht 2017 (zie bijlage)
- Uitgevoerde restauratiewerken
 - o 1973: toren en dak
 - o 2017: vervangen dakgoten
 - o 2023: restauratie vensternissen

De knelpunten die op termijn opvolging en restauratie vergen zijn:

- Terracottapanelen 'taferelen uit het leven van Christus' en de calvarie (op kortere termijn)
- Het meubel van het orgel en de leuning van het doksaal (op kortere termijn)
- Enkele instabiele onderdelen van de kapconstructie
- Onderhoud aan het buitenschrijnwerk
- Plaatselijke verwerking van buitenmetselwerk in baksteen en natuursteen

2.3.3 Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving.

Het openbaar vervoer is vlakbij; op het Sint-Sebastiaansplein en de aanpalende straten is parkeergelegenheid.

Er is een kerkhof, een parochiezaal en een school met een lagere en middelbare afdeling.

2.3.4 Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

In het portaal is een glazendeur geplaatst. In het weekend, op hoogdagen en vakantieperioden is de kerk op die manier toegankelijk. Het interieur kan via de glazendeur bewonderd worden. Het portaal is een rustplaats en bidruimte.

De kerk wordt nog gebruikt om huwelijken en uitvaarten te laten doorgaan. Ook worden er jaarlijks 3 kermis- en patroonsvieringen gehouden.

Ook voor andere activiteiten doet onze kerk nog dienst, jaarlijks worden er occasioneel tentoonstellingen en/of concerten georganiseerd door eigen en andere verenigingen.

De kerk wordt op regelmatige wijze gebruikt als repetitieruimte door de harmonie de Vrije Kunstkring.

Door de aanwezigheid van het orgel doet het gebouw ook dienst als repetitieruimte voor beginnende muzikanten die orgel leren spelen.

Bijna ieder jaar is er een kerstconcert of -evocatie en er gaan geregeld andere concerten door. Soms wordt de kerk gebruikt voor academische zittingen, zoals bijvoorbeeld voor het 50-jarig bestaan van de Culturele Raad van Brakel.

2.4. Parochiekerk Sint-Ursmarus in Zegelsem

2.4.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Ursmarus

Geografische ligging

- Sint-Ursmarusstraat en Teirlinckstraat, Zegelsem, 9660 Brakel
- Provincie: Oost-Vlaanderen
- Het gebouw is gelegen te Brakel, 3^e afd. (Zegelsem), sectie A, nr(s). 332b .

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Gent
- Dekenaat: Zottegem
- Parochie: Sint-Ursmarus

Eigenaar: Gemeente Brakel

Bescherming(en) – zie ook bijlage(n)

Het orgel van de kerk is beschermd door middel van het besluit dd. 19 augustus 1980 om redenen van “historische waarde” overeenkomstig het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten.

<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/9975>

In de directe omgeving zijn geen beschermingen (bijvoorbeeld: beschermd dorpsgezicht) die een invloed hebben op de kerk.

2.4.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

De parochie Zegelsem is één der oudste uit de streek. De Frankische Heer Singulfus schonk in de achtste eeuw zijn “Singulfi-heim” aan de Benedictijnenabdij van Lobbes. Die Orde, gesticht omstreeks 650, zorgde voor de oprichting van de eerste kerk ter ere van de H. Petrus, patroon van de abdij van Lobbes. Die bidplaats was een kapittelkerk die werd bediend door wel twaalf of dertien kanunniken. De “Si(n)gulfi-villa”, waar de kanunniken verbleven, bevond zich langs de huidige Leierwaarde. Die hoeve vormde ook de etymologische oorsprong van de huidige naam van de parochie Zegelsem (Singulfsheim – Singelshem – Seghelsem). De abdij van Lobbes bezat te Zegelsem ook een brouwerij en een watermolen, de Perlinckmolen die in werking bleef tot 1970.

In 1580 tijdens de godsdiensttroebelen liep de kerk grote brandschade op; het dak stortte in en de torenspits brandde af.

In 1780 verkreeg de pastoor de toelating om de oude kerk, met uitzondering van de toren, af te breken en een nieuwe op te richten. De nieuwe kerk werd ingewijd in 1783. Ter gelegenheid van het honderdjarige bestaan van de huidige kerk werd op 18 februari 1883 een Heilig Missiekruis gewijd, dat zich nog steeds aan de muur boven de doopvont bevindt.

De voorlaatste herstellingen dateren van de periode tussen 1977 en 1982. Toen werd het dak hernieuwd en de toren hersteld. De volledige buitenzijde werd gerestaureerd en de muren werden opnieuw gevoegd en herschilderd. In 1983 werd ook de binnenzijde van de kerk volledig opgefrist en er werd een prachtig geïllustreerd boek “Zegelsem” uitgegeven, naar aanleiding van het 200-jarig bestaan van de kerk, geschreven door Christa Carobel, Mieke De Prijck en Fernand De Tant.

Georiënteerde dorpskerk ingeplant aan de Z.-straatzijde; omringend ommuurd kerkhof van O. tot Z. omschreven door de Teirlinckstraat. Hoofdtoegang kerkhof tussen vierkante overhoekse hekpijlers in N.W.-kerkhofhoek; zijtoegang met trap ten Z. naar Teirlinckstraat.

Vrijwel geen vroege bouwhistoriek bekend. Huidige kerk wellicht voorafgegaan door een Romaans of vroeggotisch eenbeukig kerkje, later vergroot tot eenbeukige kruiskerk. Van de voorgaande kerk bleef de XVI-gotische W.-toren behouden. Gegevens voorhanden i.v.m. herhaaldelijke herstellingswerken in de loop van XVI d, XVII en XVIII; in 1772 was de kerk zodanig vervallen dat een nieuwbouw overwogen werd. Huidig classicistisch schip met koor en sacristie gebouwd in 1780-1783. N.a.v. herstellingen in 1885 vernieuwde kerkvloer en reconstructie van kerkhoftrap. Restauratie o.a. van kerkhofmuur in 1895 door architect Vandevijvere (Oudenaarde). In 1908 restaureert architect Vande Velde (Melle) de toren; gepaard met vervanging van witsteen, nieuw traceerwerk in venster van doksaal, herstelling van gebinte en verlaging van torenhorloges. Dakwerken in 1941 o.l.v. architect J. Dhaeyer (Schorisse). Restauratie van gevels en dakwerken ca. 1981 n.o.v. architectenbureau Bressers (Gent); in 1983 oprissing van kerkinterieur.

De plattegrond ontvouwt een driebeukig schip van drie trav. gevolgd door een uitspringend transept en koor van twee trav. met driezijdige sluiting; sacristie in N.-kooroksel met ten O. uitspringend portaal uit XX; grotendeels ingebouwde vierkante W.-toren, nl. aan weerszij geflankeerd door met één trav. verlengde zijbeuk, ten Z. de vroegere doopkapel, N.-trav. met geïncorporeerde ronde torentrapkoker.

Vrij gedrongen kerktoeren van vier bouwlagen., vlg. K. De Wolf van ca. 1525-1525; ingesnoerde leien torenspits die nauwelijks boven de nok van het schip aanzet. Voorgevel geleed door waterlijsten overeenstemmend met de versnijdingen van de dubbele geprononceerde hoeksteunberen. Onderste torengeliding van Doornikse steen en zandsteen (o.m. ijzerhoudende) in onregelmatig verband, waarschijnlijk met recuperatiemateriaal van oudere kerk; overig torenmetselwerk van bak- en zandsteen. Gedrukt korfbogig W.-portaal onder halfronde waterlijst; hoge tweede bouwl. van toren met twee geledingen en groot spitsboograam; twee spitsbogige galmgaten in elke torengel.

Deels gewitte bakstenen kerk op sokkel van Doornikse hardsteen en met zandstenen hoekkettingen (witsel recent merendeels verwijderd); leien zadeldak doorlopend boven het koor; lagere transeptarmen onder afgewolfd schilddak. Hoge segmentboogvensters. Gedicht rechth. zijportaal in hardstenen omlijsting in W.-trav. van beide langsgevels, elk onder een omlijste rondbogige beeldnis, Z. met gepolychromeerd stenen St.-Antoniusbeeld, N. met gepolychromeerd stenen St.-Ursmarusbeeld. Schuingeplaatste portiek in Z.-kooroksel; sinds 1977 vervangt een stenen Christusbeeld een vroeger houten Christusbeeld aan kruis. Geelgeschilderde rondboognis met brede hollijst. Deze drie laatstgenoemde werden in 2016-2017 gerestaureerd.

Bepleisterd en witgeschilderd classicistisch kerkinterieur met rondbogige scheibogen op Toscaanse zuilen. Overwelving met Boheemse kappen gescheiden door bogen op stucconsoles. Koorvloer met stermotief in marmer. W.-wand van schip met fraai gedecoreerd laat-XVIII- houtwerk nl. tochtportaal onder doksaal met balustrade, aan weerszij een binnendeur van beide ruimten naast de toren; houten spiltrap in bakstenen trapkoker.

Schilderijen. Altaarboek uit XVII met "Hemelvaart van Maria" toegeschreven aan G. de Crayer. Anoniem schilderij uit XVII, "Boodschap van de engel aan Maria". Vijf geschilderde taferelen uit het openbaar leven van Jezus van ca. 1726 (één gedateerd boek), afkomstig van de St.-Adriaansabdij te Geraardsbergen. "H. Ursmarus beschermer van mens en dier", schilderij van 1845 door D. Bevernage (Oudenaarde).

Beeldhouwwerken. Gepolychromeerd houten St.-Ursmarusbeeld uit XVIII. Houten Jezusbeeld afkomstig van calvarie, uit XVIII. Geschilderd houten beeld van St.-Franciscus Xaverius van 1896, gesigneerd P. Speck. Missiekruis van 1883. Meerdere gepolychromeerde houten heiligenbeelden uit eind XIX en twee eikenhouten engelenbeelden van 1901, door E. Van den eynde (Gent).

Houten meubilair. Portiekvormig barok houten hoofdaltaar uit XVII, aangepast in XIX; zandstenen altaarsteen met wijdingsdatum 1783; opmerkelijk tabernakel. Portiekvormig barok houten zijaltaar uit XVII toegewijd aan O.-L.-Vrouw; eiken altaartombe en O.-L.-Vrouwebeeld geleverd 1898 door beeldhouwer E. Van den eynde. Portiekvormig houten zijaltaar in neorenaissancestijl toegewijd aan St.-Ursmarus, van 1878 door Delestré (Geraardsbergen). Fraaie geornamenteerde koorbanken ingewerkt in eikenhouten koorlambrisering, wellicht van 1783 (deels gebeurd met gerecupereerd hout uit ouder meubilair). Communiebank uit XVIII in rococostijl, werden in 1971 verwerkt in het nieuw centraal altaar en in de houten afsluitingen daarrond. XIX-eeuwse houten preekstoel met eiken heiligenbeelden van 1899 door E. Van den eynde (Gent). Drie XVIII- biechtstoelen waarvan twee in rococostijl (van midden XVIII en XVIII B) verwerkt in de lambrisering uit midden XVIII van N.- en Z.- transeptwand; biechtstoel in combinatie met kast, uit eind XVIII in sacristie. Overige lambrisering in transept en van zijbeuken van 1853 met ingewerkte kruisweg van 1853 geschilderd op doek door Van den Bossche (Gent).

* In origine orgel door L. Van Peteghem (Gent), 1785; orgelkast en doksaal met decoratie in Lodewijk XVI-stijl door D. De Staercke (Nederbrakel). Sindsdien aanzienlijk gewijzigd, o.m. door Fr. Joris (Ronse) in begin XX. Zwarte marmeren doopvont met koperen deksel, uit eind XVIII-begin XIX. Twee koorglasramen gedateerd 1924 en gesigneerd Camille Ganton De Foin Gent. In de kerkvloer: meerdere XVII- grafstenen van Doornikse kalksteen, XVIII-grafstenen van wit marmer.

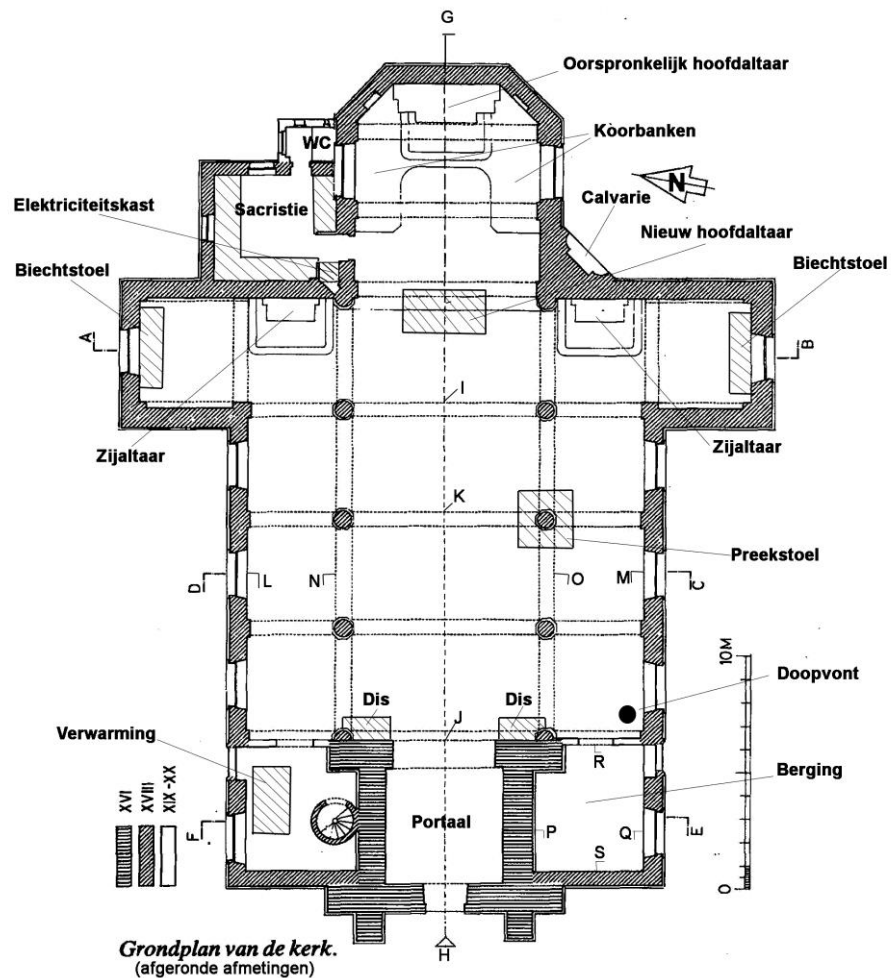
Twee fraaie gietijzeren grafkruisen op het kerkhof.

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- Oppervlakte in m²
De gelijkvloerse oppervlakte van de kerk bedraagt:
Schip: netto ongeveer 335 m².
Koor: 70 m²
Sacristie: 10 m²
Lokaal onderhoud en stookzaal: 2 * 20 m²
- Grondplan

KERK ZEGELSEM

BUITENMATEN

AB = 27,50 m
CD = EF = 19 m
GH = 37,50 m

BINNENMATEN

IJ = 14,50 m NO = 9 m
JK = 9,5 m PQ = 4,50 m
LM = 16,75 m RS = 58,50 m

- Vrij hoogte: 12 meter
- Aantal zitplaatsen.
238

Opbouw

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

- Type gebouw: hallenkerk
- Aantal en soort bijruimtes
 - o Sacristie
 - o Ruimten met verwarmingsinstallatie en wenteltrap naar oksaal en toren
 - o Berging
- Opdeelbaarheid en uitbreidingsmogelijkheden
Niet van toepassing, hieromtrent wordt verwezen naar de toekomstvisie.

Voorzieningen

- Sanitair
Klein toilet, toegankelijk via de sacristie (niet voor publiek).
- Verwarming
Tamelijk recente verwarmingsinstallatie met blazers.
- Verlichting
Basisverlichting aanwezig. Verlichting in het schip in 2023 aangepast naar LED.
- Keukenvoorzieningen
Geen.
- Audiosysteem
Basissysteem aanwezig.
- Beeldscherm(en)
Geen.
- Rolstoeltoegankelijkheid
Het gelijkvloers is toegankelijk.
- Diefstal- en brandbeveiliging
Aanwezig.
- Bliksembeveiliging
Aanwezig.
- GSM-operatoren
Geen

Duurzaamheid

- Zonnepanelen (en batterijen)
Geen
- Regenwateropvang
Geen.
- Dakisolatie
Geen
- Groendak
Geen
- Warmtepomp
Geen
- Warmtenet
Geen
- Windenergie
Geen.
- Aquathermie
Geen

Biodiversiteit

- Vleermuizen
Geen indicatie.
- Aanwezigheid andere dieren
Uilen.
- Aanwezige vliegopeningen

- Geen info.
- Aanvliegroutes
- Geen info.

Bouwfysische toestand

- Rapport Monumentenwacht (zie bijlage)
- Uitgevoerde restauratiewerken
 - o 1977-1982: algemene restauratie
 - o 2022-2023: restauratie westgevel toren
 - o Andere diverse herstellingen

In de torenspits en op de zolders werden de onveilige ladders, bordessen en loopbruggen weggenomen en vervangen door nieuwe;

De zolders en torenspits werden gereinigd en het nestmateriaal en afval van duiven werden verwijderd;

De galmgaten werden ditmaal aan de buitenzijde afgesloten met een duivenwering om het verder ophopen van afval afkomstig van duiven en de opstapeling van takjes voor nestmateriaal te beletten (onhygiënisch en brandgevaarlijk).

De heiligenbeelden en hun nissen langs de noord -en zuidzijde van de kerk werden hersteld en gerestaureerd;

De rioleringen rond de kerk werden gekuist en hersteld en de putjes en dekstenen werden vernieuwd;

Het smalle betegelde pad rond de kerk werd hersteld of vernieuwd tegen schade aan de funderingen en tegen opstijgend vocht;

De afvoerbuizen van het regenwater en de hanggoten van het dak werden, daar waar nodig, hersteld of vernieuwd; bij die gelegenheid was het noodzakelijk om ook een belangrijke reeks natuurleien te vervangen;

Kilgoten bij de aansluitingen tussen schip/koor en de kruisbeuken werden hersteld;

De loden slabben en zinken loketten bij de aansluitingen van het dak met de gevels werden waar nodig hersteld of vervangen;

De metalen kruisen op het dak en de torenspits werden afgeschuurd en van nieuwe (anti-roest-)verflagen voorzien en het luik in die torenspits werd hermetisch gesloten;

In het volledig schip van de kerk werden alle lampen (+ armaturen) vervangen door nieuwe led-verlichting waardoor de energierekening uitermate zal dalen;

de oude accu-verwarming in de sacristie werd vervangen door een warmtepomp lucht-lucht, met een grote energie-winst;

de commando-eenheid voor de centrale verwarming van de kerk werd licht uitgebreid, waardoor een betere regeling van de warmte mogelijk is;

binnen de kerk werd in 2020 een belangrijk deel van het slecht plaksel weggekapt, plaksel dat ernstig was aangetast door het opstijgend vocht (gevolg van het verval van het voetpad rond de kerk en de riolering daaronder, wat in 2018 volledig hersteld werd), en ook de uitgevoerde dak- en zinkwerken beletten dat indringend water van het dak ook dat plaksel en de muren zelf nog verder kan aantasten.
- Werken die gekend zijn, maar nog niet (financieel) ingepland.
 - Op korte termijn
 - Het herstellen van het plakwerk in die delen waar dit in 2020 werd verwijderd.
 - Herstellen van de houten windveren en de bijhorende zinken kraal
 - Lokaal beperkt herstel van het voegwerk aan de buitenzijde van de kerk, o.a. aan de linker-N-kruisbeuk om verdere schade te voorkomen.
 - Restaureren van de 5 grote schilderijen (3.85m tot 4.30m * 2 m tot 2,30 m) uit 1726, afkomstig uit de Sint-Adriaansabdij van Geraardsbergen of minstens een degelijk kuisbeurt, zo niet gaat dat cultureel erfgoed totaal verloren.
 - Ontroesten, behandelen tegen roest en herschilderen van de gevelankers, diefijzers, kruisen en dergelijke.
 - Reserve voorzien voor mogelijke herstellingen – vervangen van technische installaties.

- Aanpassingen van de inrichting van de kerk in functie van de herbestemming die wordt voorgesteld.
 - Het plaatsen van verlichting op de toegangsweg door het kerkhof naar de kerk.
- Op middellange termijn
- Verfwerk binnen de hele kerk (werd het laatst geleverd in 1982).
 - Regelmatige controle van bedekking van dak en toren en reserve voorzien voor mogelijke herstelling aan de bedekking.
- Op lange termijn
- Vakkundig herstel van het geklasseerd orgel (Lambert Van Petegehem, 1785)
 - Na deskundige onderzoek, het eventueel kaleien en herschilderen van de volledige buitenzijde van de kerk (niet de toren).

2.4.3 Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk is gesitueerd in het midden van het kerkhof en de oude dorpskern. Die kern ligt op een paar honderd meters van de gewestweg Oudenaarde- Brakel en is dus goed bereikbaar met de wagen en ook met de lijnbus Oudenaarde-Geraardsbergen. Er is voldoende parkeergelegenheid in de straten van het dorp, waar ook een paar horeca-zaken zijn gevestigd.

De kerktoren wordt niet verlicht. In de toren hangt een werkende klok die elektrisch verbonden is met het torenuurwerk.

De vroegere pastorie, gelegen onmiddellijk naast de kerk en het kerkhof, werd in 2016 door de gemeente verkocht aan een particulier.

Zegelsem kon ook meer dan 100 jaar rekenen op de aanwezigheid van een zuster-klooster (rechtover de kerk) maar ook dat verdween een aantal jaren geleden, samen met het daaraan verbonden rusthuis. De betrokken gebouwen werden toen verkocht. De nieuwe eigenaar heeft de gebouwen grotendeels afgebroken (de voorgevel moest blijven voor het beschermd dorpsgezicht) maar de verbouwing (welke?) laat al vele jaren op zich wachten! Hopelijk brengt die ooit nieuw leven mee in het dorp.

Naast het vroegere klooster is er nog steeds de dorpsschool die volop bloeit.

Zegelsem beschikt niet over een parochiezaal of cultureel centrum. Wel over een kleiner "Buurthuis", ook aanleunend met het kerkhof. Dat gebouwtje, met in feite slechts één klein zaaltje, is van de gemeente en kan worden gebruikt door de verenigingen maar is enkel geschikt voor kleinere bijeenkomsten met een paar tientallen deelnemers.

Geen enkel van de kleinere veldkapelletjes, verspreid over het dorp, heeft een toegankelijke binnenruimte. Zij zijn dus niet geschikt voor een gebedsdienst.

2.4.4 Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

In die kerk gaan – zij het beperkt - wel nog dopen, huwelijken, jubilea, uitvaarten en dergelijke door.

De school van Zegelsem gebruikt de kerk wel nog voor sommige geestelijke activiteiten, maar ook voor enkele vieringen en bijeenkomsten van de leerlingen al dan niet met hun familie.

De rustige ligging, de sfeervolle inrichting en de uitstekende akoestiek trekt ook andere activiteiten aan zoals:

- tentoonstellingen
- concerten (o.a. van het Festival van Vlaanderen),
- voordrachten,...

Er bestaan daarvoor geen vaste afspraken (tenzij voor de Zegelsemse Kasseifeesten): alles gebeurt occasioneel. Bij die gelegenheden is steeds toezicht voorzien (door vrijwilligers). Ook socio-culturele verenigingen (al dan niet van Zegelsem zelf) zouden wel graag gebruik maken van het kerkgebouw want het Buurthuis ernaast is te klein voor grotere bijeenkomsten.

De kerk op zichzelf catalogeren als “toeristische trekpleister” is misschien wat te hoog gegrepen maar de bezoekers van het dorp en de toeristen voor de “Vlaamse Ardennen” zijn bij hun passage in het dorp van Zegelsem wel degelijk aangetrokken om een bezoekje te brengen aan de mooie klassieke kerk.

Het is ook een feit dat een aantal bezoekers aan het kerkhof ook graag een kort bezoekje willen brengen aan de kerk, die spijtig genoeg veelal gesloten is buiten de aldaar geplande activiteiten, uit veiligheidsoverwegingen en bij gebrek aan voldoende toezichters. Zij wordt wel geopend op vraag van bezoekende verenigingen. Op aanvraag worden er soms rondleidingen georganiseerd.

De kerk is niet aangesloten bij de vereniging “Open Kerken”.

2.5. Kerk Sint-Marie in Everbeek-beneden

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

2.5.1. Identificatie

Naam: Kerk Sint-Marie (andere benaming: Kerk Sint-Maria)

Geografische ligging

- Everbeekplaats, zonder nr, Everbeek-beneden, 9660 Brakel
- Kadastraal Brakel, 7° afd. (Everbeek), sectie B, nrs 1539a en 1539/2
- Provincie: Oost-Vlaanderen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Gent
- Dekenaat: Zottegem
- Parochie: Brakel

Eigenaar: gemeente Brakel

Bescherming(en) – zie ook bijlage(n)

- Beschermd als monument sinds 2 december 1958
<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/9956>

2.5.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Korte omschrijving:

Driebeukige hallenkerk met uitgebouwde vierkante westtoren.
Plattelandskerk gekenmerkt door zijn eenvoudig maar goed geproportioneerd uitwendig voorkomen en homogeen classicistisch interieur; als kerkgebouwtype vooral sedert de late 18de eeuw sterk verspreid doch te Everbeek-Beneden vrij vroeg in 18de eeuw gerealiseerd (1719-1758).

Korte geschiedenis in datums:

1118, eerste vermelding Evrebech
1136-38, de kerk ('altaar') wordt door de bisschop van Cambrai geschonken aan de Sint Amandsabdij (Saint-Amands –les-Eaux), die het patronaatschap heeft tot de Franse revolutie
XV°, zaalkerkje uitgebreid in 2 fasen tot 3 beukige constructie
Eind XVII°, vermelding pastorie in de Bredestraat
1719, toren en aanpassing westgevel
Midden XVIII°, grote verbouwingkerk tot huidig volume, mogelijk in meerdere niet gedateerde fasen
1855, nieuwe (en huidige) pastorie als schenking
XVIII° en XIX° huidige aankleding interieur kerk, neogotische beschilderingen
2° helft XIX°, sterke stijging armoede
1873, stichting en afsplitsing St-Jozefparochie Everbeek-Boven
1880, verhoging toren
Eind XX°, lokale herstellingswerken aan de kerk, restauratie interieur, archeologisch onderzoek, restauratie orgel

De Sint-Mariakerk in vier bouwperiodes. Samenvatting uit: "De Sint-Mariakerk van Everbeek – Verborgene rijkdom in de Vlaamse Ardennen", uitgegeven door het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen in 1998 in de reeks Kleine Cultuurgidsen, auteur Patrick Devos.

In 1996-97 werd bij de restauratie van het interieur van de Sint-Mariakerk de bevloering uitgebroken en legde een archeologisch onderzoek wat gegevens bloot van de kerkgeschiedenis. Deze gegevens, samen de notities van Jérôme Joye, pastoor in Everbeek van 1951 tot 1964, lieten historicus Patrick Devos toe een aantal veronderstellingen en zekerheden te toetsen om tot een overzicht te komen van een rijke bouwgeschiedenis van de kerk.

Op dezelfde plaats en met dezelfde oriëntering als de huidige kerk, bestaat al 1000 jaar een parochiekerk. In de oudste gevonden fase was er in de Romaanse tijd een klein rechthoekig gebouw met een gesloten koor.

Vermoedelijk in de 15^e eeuw, werd het zaalkerkje in twee fasen uitgebreid tot een driebeukige constructie. Eerst de noordbeuk met metselwerk van delen kalksteen, ijzersteen en baksteen aan de koorzijde een halfronde beëindiging, een apsis. De wat latere zuidbeuk werd volledig in baksteen opgetrokken.

De huidige toren werd in 1719 gebouwd, een deel van de westgevel werd hiervoor gesloopt.

Midden van de 18e eeuw kreeg de kerk het volume zoals we het ongeveer vandaag kennen, met uitzondering van de verhoging van de toren in 1880 met één verdieping en de kleinere recentere aanbouswels.

Die grote bouwcampagne zou volgens pastoor Joye aangevat zijn na een brand in het begin van de 18e eeuw. In 1758 zou volgens hem de volledige kerk verbouwd zijn met verlenging van het kerschip met 2 traveeën en een koor, de sacristie op de zuid-oost hoek, de ombouw van oude middenbeuk met zuilen. Uit de onderzoeken van Patrick Devos, blijkt dat er geen zekerheid is hoe de kerk er zou uitgezien hebben rond 1600. Hij schetst een genuanceerder beeld met een complexere opeenvolging van verbouwing en uitbreiding aan de hand van bouwsporen. Het homogene beeld van de middenbeuk laat eenzelfde bouwfase vermoeden, maar het zou ook via een uitbreiding kunnen zijn met twee oostelijke traveeën. Voor Patrick Devos is deze Sint-Mariakerk een heel interessante getuige in de opkomende neoclassistische architectuurstroming die pas in de late 18^e eeuw doorbraak.

In 1959 werd de kerk beschermd als monument. Door de subsidiëring werd de restauratie van het interieur in 1996 en van het orgel een vijftal jaren later betaalbaar voor de kerkfabriek en voor het gemeentebestuur.

De rijke aankleding van het kerk interieur.

De aankleding van de kerk is al even merkwaardig en verscheiden als de bouw van het kerkgebouw zelf. In tegenstelling met het exterieur van het kerkgebouw dat heel sober oogt in eenvoudig baksteenmetselwerk, een strakke vierkante toren en eenvoudige raamopeningen, is het interieur van de Sint-Mariakerk triomfantelijk rijk aan kleuren, licht en sculpturale elementen. Het is net als het dorp Everbeek goed gevuld met getuigen van de landelijke en geïsoleerde omgeving en straalt ook tegelijkertijd een onmiskenbare welstand van weleer uit.

De altaren, de lambrisering, het orgel, het doksaal, de communiebank en de oude gewaden getuigen van de bloeiperioden van het midden van de 18^e en de 19^e eeuw, na de grondige verbouwing van de kerk in 1758. Meesterwerken als de beelden van een kruisdragende Christus en Sint-Anna-Ten-Drieën – die beide dateren van rond 1500 - verhogen nog de waarde van het interieur. Er is evenwel bijna geen informatie over de herkomst van deze kunstschaten.

De barokstijl van de drie houten portiekaltaren wijst op een uitvoering in de 18^e eeuw, die samenvalt met de jaren na de grondige verbouwing van de kerk. Het hoogaltaar heeft een indrukwekkende bekroning met een God de Vader onder een baldakijn en met een wereldbol in de hand, midden van een stralenkrans met putti en cherubs. Dit altaar werd in de 19^e eeuw uitgebreid met zijvleugels. Vermoedelijk komen de schilderijen hierin uit de vorige kerk. Het centrale calvarieschilderij zou dan weer van jongere datum zijn. De altaren van de zijbeuken zijn toegewijd aan Maria aan de noordkant en aan Johannes de Doper aan de zuidkant.

De beschildering van koor en muren achter de zijaltaren hebben een beschildering met neogotische motieven. Alle beschilderingen van het interieur werden bij de recente restauratie vernieuwd naar oud model, met uitzondering van een aantal vereenvoudigingen in raamslagen en gordelbogen tussen de pijlers. Bij dezelfde restauratie van het interieur in 1996-97 zijn veel hiaten ingevuld in de mooie lambrisering met fijn lijstwerk met pilasters en sierstukken met rococomotieven.

De somptueuze preekstoel zou in 1808 gemaakt zijn door een beeldhouwer uit Ath. Hij is opvallend monumentaal. Een aantal onderdelen verwijzen naar het neoclassicisme, maar hij is uitbundig in de barokke geest met exotische natuurelementen. De preekstoel is een zeldzaam voorbeeld van kerkelijke kunst in de vroeg 19^e eeuw.

Het beelddragende Christusbeeld dat in het middenschip opgesteld staat is bijzonder waardevol en beeldt een typisch Henegouws laatgotisch thema uit dat dateert van rond 1500, en zou met zijn 2 meter hoogte het grootste in zijn soort zijn. De stijl getuigt van een Brabantse inspiratie. Het beeld van Sint-Anna-Ten-Drieën vormt een tweede sculpturaal hoogtepunt in de kerk. Beide beelden hebben de kenmerken gemeen van opstelling, materie, bewerking streekafkomst en datering. Het Sint-Annabeeld verschilt er dan weer van door een zeer rijke neogotische beschildering

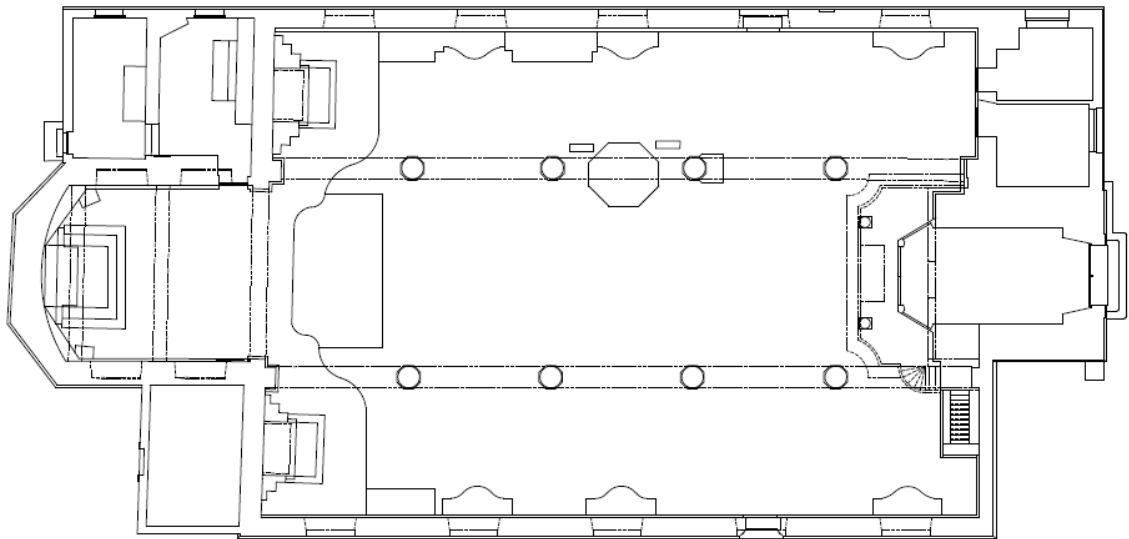
b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- Oppervlakte in m²
De gelijkvloerse oppervlakte van de kerk bedraagt:

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

- Schip: netto ongeveer m². Inclusief zijbeuken 17 X 26 m = 440 m²
 - Koor: m² 8,5 x 9 m = 76 m²
 - Sacristie: m² 5 x 7,5 m = 37 m²
 - Lokaal onderhoud en stookzaal: m² 5 x 3,5 m = 17 m² + 5 x 4 m = 20 m², samen 37 m²
- Grondplan

Sint-Marie Everbeek
DD& 15.06.2007
Grondplan

- Vrij hoogte in het middenschip tot 12 m, in de zijbeuken tot 8,50 m
- Aantal zitplaatsen.
200

Opbouw

- Type gebouw: hallenkerk
- Aantal en soort bijruimtes, inkomportaal 9 x 5 m = 45 m² + sacristie + berging en stooklokaal (zie hoger)
- Opdeelbaarheid en uitbreidingsmogelijkheden
Beperkt.

Voorzieningen

- Sanitair
Geen
- Verwarming
Een warme lucht installatie met vloerkanalen en vloerroosters, met brander en aanblaas eenheid in een afzonderlijk lokaal. Het restauratiedossier van de huidige premieaanvraag voorziet een nieuwe regelingseenheid van de installatie en een bijkomende brandveilige en akoestische afscheiding van het stooklokaal.
- Verlichting
Standaard
- Keukenvoorzieningen
Geen
- Audiosysteem
Standaard
- Beeldscherm(en)

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

- Geen
- Rolstoeltoegankelijkheid
Niet via de hoofdingang; wel via een zijdeur.
- Diefstal- en brandbeveiliging
Geen
- Bliksembeveiliging nu een onvolledige en verouderde, is voorzien om te vernieuwen conform de norm
- GSM-operatoren
Geen

Duurzaamheid

- Zonnepanelen (en batterijen)
Geen
- Regenwateropvang
Geen
- Dakisolatie
Geen
- Groendak
Geen
- Warmtepomp
Geen
- Warmtenet
Geen
- Windenergie
Geen
- Aquathermie
Geen

Biodiversiteit

- Vleermuizen
Aanwezig
- Aanwezigheid andere dieren
Duiven en andere vogels (advies: te weren)
- Aanwezige vliegopeningen
Geen info.
- Aanvliegroutes
Geen info.

Bouwfysische toestand

- Rapport Monumentenwacht (zie bijlage)
- Uitgevoerde restauratiewerken
De wat eerdere restauratiewerken aan de kerk dateren uit 1961 en 1980: vooral plaatselijke herstellingen aan daken met architecten Bressers en aannemer Moreels.
Interieurrestauratie gebeurde in 1996-97 met architecten Bressers en aannemer Monument voor vloeren, lambriseringen en ander vast meubilair, + schilderwerken van het volledige interieur.
In 2002 tot begin 2004 werd het Van Peteghem orgel, dat al in 1976 onbespeelbaar was, volledig gedemonteerd en gerestaureerd door ontwerper Jozef Braekmans en orgelbouwer Dierik Potvlieghe en met eindafrekening 165.170 EUR en restauratiepremie van 60% door Vlaanderen en 20% provincie.
In 2007 is een dossier voor de restauratie van het volledig exterieur opgestart en is DDen Architecten uit Gent aangesteld als ontwerper.
Enkele dringende werken zijn onder leiding van deze ontwerper in 2009 uitgevoerd, in afwachting van de restauratiepremie voor het globaal exterieur dossier:
 - Plaatselijke dak herstellingen door aannemer De Pauw, totaal 14.791 EUR
 - Aanpassingen elektriciteit door Elektro Dhondt, 5.393 EUR
 - Ruwbouw, vooral aan de metselwerkboog aan een raam van het koor door restaurateur De Clercq, 10.648 EUR

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

- Schilderwerken Pentas, 498 EUR
- Schrijnwerker Pollet, vooral toegankelijk maken van de dakruimten, 10.258 EUR
- Op 30.000 EUR hiervan betaalde Vlaanderen 40% onderhoudspremie

In 2015 was er onderhoud aan daken en goten en aan CV.

In 2017 onderhoud dakgoten.

In 2018 voerde Myncke voor 2.783 EUR herstelling met hoogtewerker uit aan de onderkant van de torenspits.

In 2019 was er een herstelling aan de elektriciteit na een kortsluiting.

In 2020 herstelde Clock-O-Matic de luidinstallatie voor 2.424 EUR, Myncke kuiste goten voor 282 EUR, en Bird Control Solutions ruimde duivenoverlast op voor 4.053 EUR.

In 2021 voerde Lapis Arte onderzoek en stabilisatie uit aan het hoofdaltaar voor 8.476 EUR, All-in Tank Service stelde de lekkende mazouttank in orde voor 7.653 EUR en er zijn bovengrondse tanken geplaatst in de berging naast het stooklokaal (maar vind hierover geen gegevens, wellicht rechtstreeks door Herman afgehandeld), Myncke herstelde een daklek met hoogtewerker (ook geen detail), Clock-O-Matic voerde aan de aandrijving van het uurwerk herstelling uit voor 5.214 EUR.

In 2022 was er stormschade aan daken en bliksemafleider. Myncke herstelde de daken voor 9.581 EUR, de offerte Heleblitz bedroeg 21.322 EUR en wacht nog op uitvoering. De verzekering vergoedde de dak herstelling helemaal en de bliksemafleider voor een klein deel.

In 2024 verwijderde de gemeentelijke brandweer een deels losgekomen metalen profiel onderaan de torenspits, voerde aannemer Nijs een inspectie uit van loszittend metselwerk aan de torenromp met hoogtewerker voor 3.296 EUR, gevolgd door overleg met de aannemer, de ontwerper, Onroerend Erfgoed en de gemeente, gevolgd wegens hoogdringendheid door plaatsing en huur van een beveiligingstelling (initieel 8.505 EUR + 240 EUR/week).

In 2025 is Architect Sabine Okkerse aangesteld voor het ontwerp van de restauratie van de toren.

2.5.3 Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk is beeldbepalend in haar context, ligt midden in de dorpskom, is vrijstaand op het dorpsplein, Everbeekplaats.

Het kerkhof ligt op ongeveer 100 m noordzijde aan een doodlopende zijstraat van de Reepstraat.

Rond de kerk is er parking voor een 20-tal auto's, parkeerplaatsen op de straten niet meegeteld.

Er is een bushalte van De Lijn, traject Geraardsbergen – Brakel.

De pastorie, zonder residerende pastoor, ligt recht tegenover het inkomportaal van de Kerk, Everbeekplaats 14.

Onmiddellijk aansluitend met Everbeekplaats, in de Cordenuitstraat, richting oost ten overstaan van Everbeekplaats, ligt de gemeentelijke polyvalente zaal De Codenuit, gebruikt door veel verenigingen uit Brakel.

Aan de oostzijde van de Everbeekplaats ligt De Kleppe. De Kleppe is een vakantieverblijf in de Vlaamse Ardennen waar mensen met een beperking of zorgnood kunnen genieten van een kwalitatief en toegankelijk verblijf, beheerd door VZW De Bolster, Kasteeldreef 2, 9630 Zwalm.

2.5.4 Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Momenteel, begin 2025, wordt de eredienst in deze kerk wel nog gehouden voor dopen, communies, vormsels, huwelijken, uitvaarten en missen naar aanleiding van plaatselijke evenementen zoals kermissen. Wekelijkse missen tijdens het weekend waren er ook bij opmaak van het vorige kerkenbeleidsplan niet meer, waardoor het gebruik voor de eredienst wel erg beperkt blijft.

Occasioneel worden er andere activiteiten georganiseerd in de kerk, voornamelijk concerten, op initiatief van de gemeente en Festival van Vlaanderen, een koor of muziekvereniging uit de naburige parochies of een culturele vereniging.

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

Tweewekelijks in het weekend is er een privaat initiatief voor muziekrepetities.

Af en toe is er ook vraag voor gegidste bezoeken vanuit erfgoedbelangstelling omwille van het waardevol patrimonium van het interieur.

Voor evenementen met inkomsten voor derden, dus niet de eigen kerkfabriek of de gemeente, wordt een gebruiksovereenkomst met vergoeding gehanteerd.

2.6. Parochiekerk Sint-Jozef in Everbeek (boven)

2.6.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Jozef

Geografische ligging

- Mouterij, Everbeek-boven, 9660 Brakel
- Provincie: Oost-Vlaanderen
- Het gebouw is gelegen te Brakel, 7^e afd. (Everbeek), sectie A, nr(s). 373N.

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Gent
- Dekenaat: Zottegem
- Parochie: Brakel

Eigenaar: De kerkfabriek van de parochie Sint-Jozef te Brakel / Everbeek is eigenaar van het gebouw.

Bescherming(en) – zie ook bijlage(n)

- Het orgel van de kerk is beschermd door middel van het besluit dd. 19 augustus 1980 om redenen van "historische waarde" overeenkomstig het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten.
<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/9981>
- In de directe omgeving zijn geen beschermingen (bijvoorbeeld: beschermd dorpsgezicht) die een invloed hebben op de kerk.

2.6.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Everbeek (Boven en Beneden) ligt op de taalgrens met de provincie Henegouwen. Met haar 1349 ha en 2100 inwoners is Everbeek steeds een twistpunt geweest. De geschiedenis leert ons dat midden de 11e eeuw "Everbeke" steeds genoemd werd "terre de débat", een betwistbaar grondgebied tussen de graafschappen van Vlaanderen en Henegouwen. Everbeek werd bij de onafhankelijkheid van België Waals grondgebied. Nochtans is Everbeek altijd Vlaamssprekend geweest. Toch behoorden de Everbekenaren graag bij Wallonië: Men was van oordeel dat economisch gezien de bevolking daar steeds afhankelijk was van de omliggende Waalse industrie en de seizoenarbeid. In heel wat omstandigheden werden toen, als Waals dorp, meer faciliteiten geboden. De gemeente behoorde tot de provincie Henegouwen, totdat ze (met de taalgrenskwestie) op 1 september 1963 naar Oost-Vlaanderen zou worden overgeheveld. De kerkelijke parochies behoorden tot in 1965 tot het dekenaat Ellezelles en het bisdom Doornik.

De parochie van Everbeek-Boven is de jongste van ons dekenaat, maar ze heeft toch een unieke geschiedenis. Tot ongeveer half de 19e eeuw was Everbeek parochiaal verbonden aan één parochiekerk. (de kerk van Everbeek-Beneden St.-Marie). Daar vond heel het parochiale leven plaats. Het bovenkwartier was een gehucht, maar er was een grote kloof tussen de bevolkingsgroepen. Op het bovenkwartier waren de inwoners veel minder welstellend, de middenstand en de betere klasse bevonden zich in de dorpskern van Everbeek-Beneden.

In de tijd dat alles nog te voet gedaan moest worden en omwille van de te grote afstand om naar de parochiekerk te gaan, kwam er bij enkele inwoners van het bovenkwartier stilaan de gedachte om zelf een kerk te bouwen en een zelfstandig parochiaal gebeuren te organiseren. Het was wel zo dat met de tijd er in het bovenkwartier toch enkele families waren die zich een zekere welstand hadden verwezenlijkt door arbeid en goed financieel beheer.

Er was een volksgezinde onderpastoor in Everbeek-Beneden, E.H. Couwez die het nogal opnam voor de problemen van de mensen van het bovenkwartier. Deze priester spaarde zich geen moeite om de mensen aan te wakkeren bij de stichting van een nieuwe parochie. Met een enorme bereidwilligheid van de bevolking van het bovenkwartier en onder de leiding van deze priester kwam alles in een stroomversnelling. Zo werd de parochie (en haar parochiekerk) op een zeer korte tijd een feit (1868). Ongeveer ¼ van de bevolking van het bovenkwartier werkte mee aan de constructie van hun kerk. De één met geldelijke steun, anderen door metselarbeid, door schrijnwerk, door schenkingen van gronden, en zelfs de bakstenen werden zelf gemaakt

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

door een steenbakkerij in de buurt van de kerk. Het koorgestoelte werd gehaald uit een oud klooster, het hoofd- en de zijaltaren werden geschonken. Het orgel is afkomstig uit de kerk van Steenhuize.

De nieuwe parochiekerk stond uiteindelijk –voorlopig- onder pannen en de toren onder strooien dak. De inwoners van Everbeek-Boven waren zeer fier over hun kerkje met zijn slanke toren dat sindsdien pronkt op één van de hoogste punten van de streek. (106 meter boven de zeespiegel)

Op de 23e december 1868 werd ze plechtig gewijd door de deken van Ellezelles en op kerstmis 1868 werd de eerste mis gezongen in deze nieuwe kerk toegewijd aan Sint-Jozef. E.H. Couwez werd er dan ook benoemd als eerste pastoor.

Er werd in deze periode ook een school gebouwd (waar het onderwijs altijd in het Nederlands werd gegeven) op grond van één van de gulle weldoeners van de parochie. Nadien werd ook een klooster opgericht door de zusters van Sint-Franciscus van Opbrakel. Deze zusters waren dan ook actief in het onderwijs in deze school. In 1984 werd dit klooster gesloten.

Everbeek-Boven heeft in de daaropvolgende jaren heel wat verwezenlijkt door het stichten van allerhande verenigingen: eerst en vooral richt E.H. Couwez de Sint-Jozefsgilde in 1872 op. Deze gilde zou dienen opdat het sociale, parochiale leven tot meer gemeenschap zou leiden onder de bevolking. De Sint-Jozefsgilde is vandaag nog steeds actief voor en met de parochie. Naast tal van activiteiten gedurende het jaar organiseert zij jaarlijks op de feestdag van Sint-Jozef haar parochiefeest.

De driebeukige-neogotische kerk is omzeggens intact gebleven in haar 145 jaar bestaan. Ze heeft een bijna volledig ingebouwde, vierkante, 32 meter hoge toren, waarin zich 3 klokken bevinden. De eerste klok werd afgestaan door de kerkfabriek van Zarlardinghe, de twee andere, nieuwe klokken, werden later geschonken door alweer een weldoener van de parochie. De toren heeft een achzijdige torenspits. Het interieur is neoclassicistisch getint.

Sobere bakstenen dorpskerk gedateerd 1868, gebouwd met voorgevel aan de N.O.-straatzijde op initiatief en op kosten van de inwoners van het Bovenkwartier; in 1873 erkend als parochiekerk van Everbeek-Boven. Herstellingswerken n.o.v. architect S. Dejaegere (Marke), o.m. van bedaking en gepaard met binnenschilderwerken beëindigd in 1975.

Driebeukig schip van vijf trav. met bijna volledig ingebouwde vierkante toren boven het portaal; naar het N.O. gericht koor van twee trav. even breed en hoog als middenbeuk met en met driezijdige sluiting. Zadeldak aanvankelijk met stro, later vervangen door pannen en nadien door leien; decoratief dakkruis boven koorluiting; laag lessenaarsdak boven sacristie en berging in beide kooroksels. Portaal met weinig uitgesproken spitsboog ingeschreven in rechth. hardstenen omlijsting met driehoekig fronton en kruisbekroning; jaartal 1868 in cijfers per twee aan weerszij van de rondboog boven de poort. Ingesnoerde achzijdige leien torenspits. Zijbeuken en koor verlicht door hoge rondboogvensters op niet uitspringende hardstenen onderdorpels; vensters met eenvormige ijzeren roedeverdeling. Getrapte bakstenen daklijsten. Kruis met gepolychromeerd Christusbeeld onder houten afdakje tegen blind koorhoofd.

Neoclassicistisch getint bepleisterd kerkinterieur met grijsgetinte wanden en blauwgetinte tongewelven. Rondbogige scheibogen op Toscaanse zuilen. Bescheiden decoratief stucijstwerk met rozetten in de gewelven.

Mobilair. Schilderij op doek van hoofdaltaar "Huwelijk van Maria en H. Jozef", Vlaamse School, XVII. Gedecapeerd houten kruisbeeld uit XVIII, XIX- houten kruisbeeld. Houten beeldengroep van graflegging Christus afkomstig van wegkapel. Gedecapeerde calvarie in volks houtsnijwerk. Eiken portiekaltaren uit XVIII, vlg. opschrift geschonken door C. Van Winnendale. Koorlambrisering met koorgestoelte uit XVIII. Eiken preekstoel uit XVII, XVIII en XIX met fraai sulpteerwerk, beeldengroep onder de kuip. Vier houten biechtstoelen, één eiken in renaissancestijl (XVII ?), een XVIII-, twee eiken neoclassicistische uit XIX.

* Orgel geleverd door Louis Frélin (Gent), ca. 1850. Gewijzigd door Fr. Joris (Ronse), begin XX, en vermoedelijk later ook nog door gebroeders Reygaert (Geraardsbergen). Preromantisch instrument in een meubel in neoclassicistische stijl.

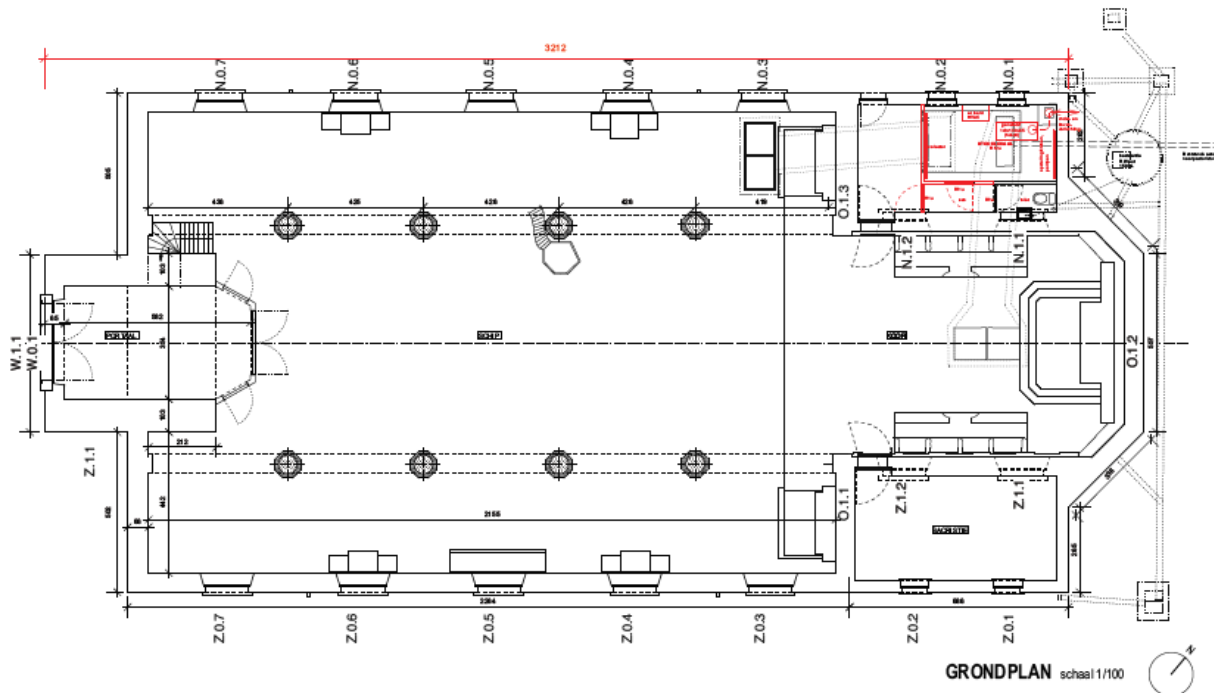
Marmereen doopvont uit XVIII met koperen deksel. Kruisweg geschilderd op doek. Vier grisaille glasramen in het koor met gekleurde voorstellingen van de vier evangelisten.

St.-Jozefsvaandel van 1873.

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- Oppervlakte in m²
De gelijkvloerse oppervlakte van de kerk bedraagt:
Schip: netto ongeveer 18 * 6.5m.
Middenbeuk kerkship: 18 x 6.50 m
Zijbeuken 2x 21.50 x 3.25 m
Sacristie: 6.40 x 3.25 m
- Grondplan

- Vrije hoogte
11 meter
- Aantal zitplaatsen.
160

Opbouw

- Type gebouw: hallenkerk
- Aantal en soort bijruimtes
sacristie, aangebouwd aan de rechter zijde van de koorruimte
stooklokaal met toilet, aangebouwd aan de linker zijde van de koorruimte
geen andere bijruimtes, noch uitbreidingmogelijkheden
- Opdeelbaarheid en uitbreidingmogelijkheden
Geen.

Voorzieningen

- Sanitair
Aanwezig
- Verwarming
Een zeer goed functionele warme lucht installatie (stookolie) met vloerkanalen en vloerroosters, met brander en aanblaas eenheid in een afzonderlijk lokaal. Het huidige dossier van de binnenrestauratie

voorziet een nieuwe regelingseenheid van de installatie op aardgas en een bijkomende brandveilige en akoestische afscheiding van het stooklokaal.

- Verlichting
Standaard
- Keukenvoorzieningen
Geen
- Audiosysteem
Standaard
- Beeldscherm(en)
Geen
- Rolstoeltoegankelijkheid
Het kerkgebouw is goed toegankelijk voor minder validen (geen trappen).
- Diefstal- en brandbeveiliging
Camerabewaking
Brandblussers
- Bliksembeveiliging
Aanwezig
- GSM-operatoren
Orange en telenet

Duurzaamheid

- Zonnepanelen (en batterijen)
Geen
- Regenwateropvang
Geen
- Dakisolatie
Geen
- Groendak
Geen
- Warmtepomp
Geen
- Warmtenet
Geen
- Windenergie
Geen
- Aquathermie
Geen

Biodiversiteit

- Vleermuizen
Geen info
- Aanwezigheid andere dieren
Geen info
- Aanwezige vliegopeningen
Geen info.
- Aanvliegroutes

Geen info

Bouwfysische toestand

- Rapport Monumentenwacht 2017 (zie bijlage)
- Uitgevoerde restauratiewerken
De binnenrestauratie is uitgevoerd 2020-2021.
Deze herstellingswerken omvatten:
 - Volledig nieuwe warmwaterinstallatie
 - Reparatie van de pleisterwerken (herstel van scheuren en barsten in muren en gewelven)
 - Vloerherstel (vernieuwen van kapotte vloertegels)

Nieuwe verlichtingstoestellen in toren en schip + aanpassingen elektrische installatie, bekabeling, verdeelborden en schakelmateriaal.

Installeren / vernieuwen van de sanitaire ruimte met toilet en lavabo, te voorzien voor de gebruikers en bezoekers van de Kerk.

In 2022 werd een nieuwe luidklok geïnstalleerd en de oude, kapotte klok werd uit de klokkentoren gehaald. (Deze laatste kan je bewonderen in de Kerk)

Hierdoor werd tevens de klokkeninstallatie en torenuurwerk vernieuwd naar de laatste normen, namelijk de nieuwe elektromagnetische klephamer en het multifunctioneel programma-uurwerk .

De parochiewerking heeft reeds met eigen middelen de restauratie van het hoofd- en zijaltaren en de preekstoel voorzien en uitgevoerd

Er werden nog enkele herstellingen/ restauraties uitgevoerd onder eigen beheer:

Restauratie van de 4 heilige beelden van de Evangelisten

Restauratie van het Kindje Jezus

Het kerkportaal werd voor een 2de maal herschilderd

Aanpassen van een nieuwe bergruimte achteraan de Kerk.

2.1.3 Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving.

De kerk is beeldbepalend in haar context, ligt midden in de dorpskom, is vrijstaand op het dorpsplein, Mouterij.

Het kerkhof ligt op ongeveer 30 meter achter de kerk.

Rond de kerk is er parkeermogelijkheid voor een 30-tal auto's op de straten niet meegeteld.

Er zijn ruime toeristische troeven: startplaats van verschillende wandel- en fietsroutes, B&B in de vroegere pastorijwoning, een dorpscafé en een recent geopende bakkerij en winkel met algemene voeding.

Een bloeiende Gemeenteschool gelegen aan het dorpsplein.

De refter van de school kan gebruikt worden voor recepties bij parochiale activiteiten (zoals bijvoorbeeld na een concert in de kerk).

2.1.4 Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.

De kerkfabriek Sint-Jozef Everbeek-boven is eigenaar van het gebouw.

De kerk wordt liturgisch gebruikt voor doopsels, huwelijken, begrafenissen, speciale vieringen en kermisvieringen.

Deze kerk wordt daarnaast reeds gebruikt voor weekdagliturgie buiten de eucharistie: getijdengebed, rozenkrans in de mei- en oktobermaanden, Goede Weekvieringen, Allerheiligenwake, stil gebed, ...)

Occasioneel worden er andere activiteiten georganiseerd, voornamelijk concerten en tentoonstellingen, meestal in samenwerking met de plaatselijke vereniging "Sint-Jozefsgilde".

Het is een 'open kerk', d.w.z. heel het jaar door is de kerk dagelijks open van 9 tot 18 uur.

2.7. Parochiekerk Sint-Martinus in Oprakel

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.7.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Martinus

Geografische ligging

- Sint Martensstraat, Opbrakel, 9660 Brakel
- Provincie: Oost-Vlaanderen
- Het gebouw is gelegen te Brakel, 2^e afd. (Opbrakel), sectie B, nr(s). 1153b en 1154b.
-

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Gent
- Dekenaat: Zottegem
- Parochie: Brakel

Eigenaar: Gemeente Brakel

Bescherming(en) – zie ook bijlage(n)

- De toren van de kerk is beschermd door middel van het besluit dd. 8 juli 1970 om redenen van “historische en artistieke waarde” overeenkomstig de wet van 7 augustus 1931 op het behoud van monumenten en landschappen.
<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/10080>
- De kerk met ommuurde kerksite is beschermd – als uitbreiding op het besluit dd. 8 juli 1970 – wegens de historische, artistieke en sociaal-culturele waarde door middel van het besluit dd. 24 april 2006 overeenkomstig het decreet van 3 maart 1973 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten.”
<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/10083>

2.7.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

1° Geschiedenis

Op de website van het dekenaat Brakel – Lierde is volgende informatie te vinden:

1096-1098 zijn belangrijke data voor Opbrakel. In 1096 duikt de naam Opbrakel voor het eerst op in een document. Het gaat om een akte, naar het gebruik van die tijd in het Latijn opgesteld, waarbij de bisschop van Kamerijk, Walcher, de helft van het “altaar”, d.w.z. het patronaatsrecht, van de St.-Martinuskerk van Opbrakel schenkt aan de abdij van Ename. Jaarlijks moest de abdij op de feestdag van de heilige apostel Lucas in ruil daarvoor 12 deniers betalen. In 1098 wordt die akte gevolgd door een andere, waarbij de bisschop van Kamerijk Manasses, het volledige patronaatsrecht aan de abdij van Ename schenkt, eveneens tegen betaling van 12 deniers. Is die tweede akte een bevestiging en aanvulling van die van 1096 of steekt hier iets achter? Dit antwoord moeten we schuldig blijven. Feit blijkt, tot nader order, dat Opbrakel beschikt over twee eind 11de-eeuwse aktes en daarmee veel rijker is dan de meeste andere Vlaamse plattelandsgemeentes. Interessant aan deze documenten is de attestatie van de naam Opbrakel en de vermelding van de St.-Martinuskerk. Hieruit blijkt in elk geval dat deze kerk al van oudsher Sint-Martinus als patroonheilige kende. Die patroonheilige heeft alles te maken met de ligging vlakbij een heirbaan. Blijkbaar moet er op dezelfde plaats nog een oudere kerk bestaan hebben. 1998 was dan ook een speciaal jaar voor Opbrakel. Toen werd 900-jaar Opbrakel uitbundig gevierd.

De Sint-Martinuskerk.

De parochiekerk van Opbrakel is, mede door zijn ligging (+56m) en karaktervolle toren, een van de fraaiste plattelandskerken van de Vlaamse Ardennen. De vroeggotische westtoren - de onderbouw vertoont zelfs Romaanse kenmerken (beschermd sinds 1970) - dateert uit het begin van de 13de eeuw en was in de toenmalige kruiskerk wellicht een vieringtoren. De rest van de kerk is classisistisch en dateert uit het midden van de 18de eeuw. Het grondplan omvat een voorstaande toren, een driebeukig schip van drie traveeën, een eenbeukig koor van twee traveeën met een rechte sluiting en een sacristie van drie traveeën in het verlengde van het koor. De vierzijdige dikwandige onderbouw van de toren bestaat vooral uit afgeplatte roestbruine

ijzerzandsteen en groene schiefers en is op de hoeken met grotere kubusvormige blokken verstevigd. Het bakstenen segmentboogportaal is een wijziging uit het midden van de 18de eeuw, de zwevende rondboog erboven hoort bij de omranding van een portaal. Samen met de rondboogstructuren en de kijkspleten in de zijgevels zijn we geneigd deze als Romaanse relicten te interpreteren. Een zone met overwegend baksteen en verstevigd met muurankers vormt de bouwkundige bovenbouw die zowel uit baksteen als bleke zandsteen bestaat. De zeven zichtbare galmgaten zijn spitsboogvormig, het achtste gaat schuil achter het zadeldak van het schip. De archaïstische torenromp is met een ingesnoerde, achzijdige naadspits bekroond. Het bouwjaar "1754" van het schip is op een ongewone als onopvallende plaats in de muurankers geschreven, nl. tegen de boven het koor uitstekende oostgevel van het schip. De natuurstenen sokkel van de zuidbeuk steekt een stuk hoger dan de plint van de noordbeuk. De vensters vertonen een merkwaardige stijlvermenging: classicistische rondboogramen met neogotische maas- en traceerwerk. In een nis tegen de oostgevel van de zuidbeuk staat een kleurrijk calvarietafereel. Het koor uit 1743 heeft een breukstenen onderbouw die opklimt tot aan de onderdorpel van de segmentbogige tweelichten waarvan eveneens traceer- en maaswerk "verweven" is. De sacristie werd met twee traveeën verlengd. Dit leidt men af uit de bouwmaterialen en een overbodige, zandstenen hoekketting.

Het interieur met tongewelven, rondboogvormige scheibogen en Dorische zuilen is bepleisterd en rondom met een houten lambrisering afgewerkt. De 12de eeuwse hardstenen doopvont, versierd met wijnranken en druiventrossen, is Romaans en daarom een van de oudste kerkmeubels in deze regio. Decoratief rococostucwerk (1754) met rocaille- en schelpmotieven siert de plafonds (o.m. de gewelfsleutels) en de muren. Zo brengen médaillons - logo's noemt men dat vandaag - uit 1754 hulde aan de voornaamste sponsors die de 18de-eeuwse verbouwingen mede financierden, nl. het alliantiewapen van de wereldlijke heer (de familie Maroux) en het wapenschild van de abt van de abdij van Ename, die hier vanouds (1096-1098) het patronaatsrecht bezat. De 17de -eeuwse portiekaltaren zijn afkomstig uit de vorige kerk, de altaarstukken dateren uit de 18de of het begin van de 19de eeuw en stellen: "Het Laatste Avondmaal" (hoogkoor), een madonnabeeld (noordbeuk) en het "Vertrek van de jonge Tobias" - van de hand van Jozef Paelinck (1781-1839 - (zuidbeuk) voor. Het topstuk van het hoofdaltaar met marmeren tafel voert de liefdadigheid van Sint-Martinus - beeldengroep - ten tonele. Er is een portiekvormig zijaltaar met een beeld van Onze-Lieve-Vrouw met Kind. De rest van het meubilair is 18de eeuws en uitgevoerd in rococo (biechtstoel, preekstoel) of classicisme (koorgestoelte). Het orgel (eind 18de-eeuw) is van de Gentenaar Lambert van Peteghem, de klankkast (1789) van Damianus de Staercke uit Nederbrakel. Er zijn grafstenen uit de 18de en 19de eeuw. De kerk is omringd door een kerkhofmuur en ligt in een gerenoveerde dorpskern.

2° Cultuurhistorische waarde:

Dorpskerk met georiënteerd koor afwijkend naar het N., gelegen binnen een weinig uitgesproken straatbocht aan de N.W.-straatzijde tgv. St.-Franciscusstraat. Beslaat de Z.-helft van een veelhoekig vroeger kerkhof, thans begraasd en omzoomd door een lindenrij; omringende bakstenen kerkhofmuur ten N.W. palend aan een uitgestrekte hoogstamboomgaard, ten N. aan weiland, ten Z.W. aan een recent gecreerde groenzone tussen het voorpleintje van de kerk en het Sadonespad. Niettegenstaande het schip veel jonger is dan de massieve W.-toren sluiten hun massa's op zeer aanvaardbare wijze bij elkaar aan.

Opbrakel bezat zeker eind XI een bidplaats aangezien het patronaat van de kerk toen aan de abdij van Ename toekwam. * Laat-Romaanse toren als oudste deel van de huidige kerk gewoonlijk gedateerd in XIII; vooralsnog geen oudere sporen bijgevolg is er ook geen zekerheid of de voorgaande kerk op dezelfde plek stond. Gegevens over welomschreven bouwwerken zijn pas vanaf XVI voorhanden. Wellicht onderging de kerk in de gotische periode herhaaldelijk wijzigingen; divers materiaal lijkt gerecupereerd bij de XVIII-herbouw en ook verschillend bakstenen metselwerk getuigt van toenmalige veranderingswerken; in welke mate koor en schip op de vroegere kerk teruggaan, mogelijk zelfs met hergebruikt natuurstenen metselwerk zoals verondersteld door A. Cambier, kan echter slechts door een archeologisch en diepgaand bouwhistorisch onderzoek bevestigd worden. Vernielingswerken in XVI leidden tot vermelde herbouw van koor (1589) en herstel van toren (1595). In XVII vnl. herstellingswerken o.m. van H. Kruiskoor (1625) en O.-L.-Vrouwkoor (1635). Schip nieuw gebouwd in 1716 waarvan overwelling startte in 1718. Nieuw hoogkoor gebouwd in 1742 met achter aangebouwde sacristie van 1743. In 1754 vond een verruiming van het schip plaats met verhoging van het dak; terwijl in het koor al in 1754 stucwerken plaatsvonden gebeurde dit in 1756 voor het schip, overwelfd in 1755. Bouwvallige toren in 1755 hersteld en nogmaals in 1847-1848. In 1868: verlenging O.-waarts van de sacristie en plaatsing van neogotisch maaswerk in de vensters van zijbeuken en koor. Neogotische polychromie van kerkinterieur uit 1910, intussen overschilderd. Vroeger witsel van de buitenkerk verdwenen. Binnenschilderwerken van 1967 met fantastische kleurtinten.

In plattegrond vertoont de kerk een vierkante W.-toren, de Z.O.-hoek met rechth. uitbouw waarin torentrapkoker; kort driebeukig schip van drie trav. waarvan bredere middenbeuk uitlopend op koor van twee trav. met driezijdige sluiting; sacristie tegen het koorhoofd, vroegere doopkapel in de oksel van W.-toren met N.-zijbeuk. W.-toren uit overgangperiode laat-Romaanse naar vroeg-gotische stijl vertoont een opvallend zware vierkante onderbouw van onregelmatige lokale ijzerzandsteen vermengd met zandsteen, naast enige rode tegelpannen ook bakstenen metselwerk van herstellingen; lagere benedenverd. enigszins afgelijnd door waterlijst op lichte gevelversnijding; jonger korbogig portaal uitgespaard in verdiept, breed en gedrukt spitsboogveld van vroeger portaal. Hoog rondboogvenster in dito spaarveld aanzettend op voornoemde omlopende waterlijst boven de inkom. In beide zijgevels en op dezelfde aanzethoogte een met baksteen gedicht lager spitsboogvenster. Torentrapkoker afgedekt door steil lessenaarsdak; ernaast in de Z.O.-torengevel een recent gestoken deur. Halve piramidevormige verklimmings bekleeft met leien, naar het achthoekig en drieledig bovendeel van de toren; metselwerk van onderste geleding idem als vierkante onderbouw en bijgevolg wellicht nog laat-Romaans. Klokkenkamer van zandstenen en baksteen met zandstenen hoekkettingen en spitsbogige galmgaten, wellicht deels laatst in XVIII-bouwfase bijgewerkt. Hoge ingesnoerde achtzijdige leien torenspits. Driebeukig schip met pseudobasilicale aanleg afgedekt onder laag reikend zadeldak, evenals het koor merendeels bakstenen metselwerk met zandstenen hoekkettingen; zijbeuken met ijzerzandsteen in de plint, met hoogteverschil tussen N.-langsgevel en Z.-langsgevel. O.-gevel middenbeuk vertoont twee steekbogige bovenlichten in puntgeveltop met vlechtingen, en jaartal 1754 in cijferankers verwijzend naar de verhoging van het schip. Beide langsgevels met segmentboogvensters, in de Z.-gevel echter volledig in geprofileerde zandstenen omlijstingen, vermoedelijk met uitzondering van de boog gerecupereerd of overblijvend uit laat-gotische bouwfase evenals het gedichte korbogige deurtje in W.-zijde van de Z.-zijbeuk. Smalle hoge steekboogvensters van koor aanzettend boven plint van onregelmatig breukstenen metselwerk met veel ijzerhoudende zandsteen; plint ook voor oud deel sacristie verschillend voor N.- en Z.-zijde. Muurwerk boven koorvensters mogelijk resultaat van een verhoging (?). In Z.-kooroksel, tegen zijbeukmuur aangepaste vroegere calvarie, thans een Jezusbeeld aan kruis tegen gevelbepleistering met landschapsschildering boven jong breukstenen metselwerk dat een vroeger vagevuur vervangt; afdak op gecementeerde steunen.

Benedenruimte van toren met wellicht XVIII-tongewelf. Scheidingsmuur van toren met schip van ijzerzandsteen met sporen van spitsboog op doksaal; overig binnenmetselwerk van achtkantige bovendeel toren blijkt baksteen. Tongewelf van middenbeuk geleed door gordelbogen en op monumentaal entablement; asymmetrisch gebogen overwelling in de veel lagere zijbeuken, dito koor met gedrukt gewelf. Rondbogige scheibogen op hoge Toscaanse zuilen. Verfijnde stucdecoratie in rococostijl met jaartal 1754 op scheidingsboog van beuk met koor; medaillons met christelijke symboliek en bijbelse voorstellingen. Beide bepleisterde koepelgewelven in het XVIII-deel van de sacristie verrijkt met fijne stucornamentiek.

Mobilair: Altaarboek met voorstelling van "Laatste avondmaal", Vlaamse school, XVIII.

Schilderij "Vertrek van de jonge Tobias" door Jozef Paelinck, XIX A.

Calvariebeeldengroep met geschilderd houten Jezusbeeld aan kruis, XIX met gipsen Johannes- en Mariabeeld. Serie beeldconsoles met engelen evenals heiligenbeelden thans gewit behalve o.a. Piëtabeeld.

Meubilair. Hoofdaltaar met marmeren altaartafel, germarmerde houten altaarportiek uit XVIII. Twee portiekvormige geschilderde houten zijaltaren (XVIII-XIX). Lambrisering in koor in Lodewijk XV-stijl uit XVIII. Preekstoel in rococostijl van 1765. Twee laat XVIII-biechtstoelen.

Orgel door L.B van Peteghem (Gent) in een eiken klankkast van D. De Staercke (Nederbrakel), 1789. Ca. 1900 instrument gewijzigd door Fr. Joris (Ronse).

Stenen doopvont, vermoedelijk uit XV.

Ingelijste neogotische kruisweg geschilderd op metaal.

Grisailleglasramen van 1911-1912.

Grafstenen in wanden van portaal o.a. van pastoor Thomas Perlo († 1756) en van de dorpsheer F. R. D. Maroux († 1761).

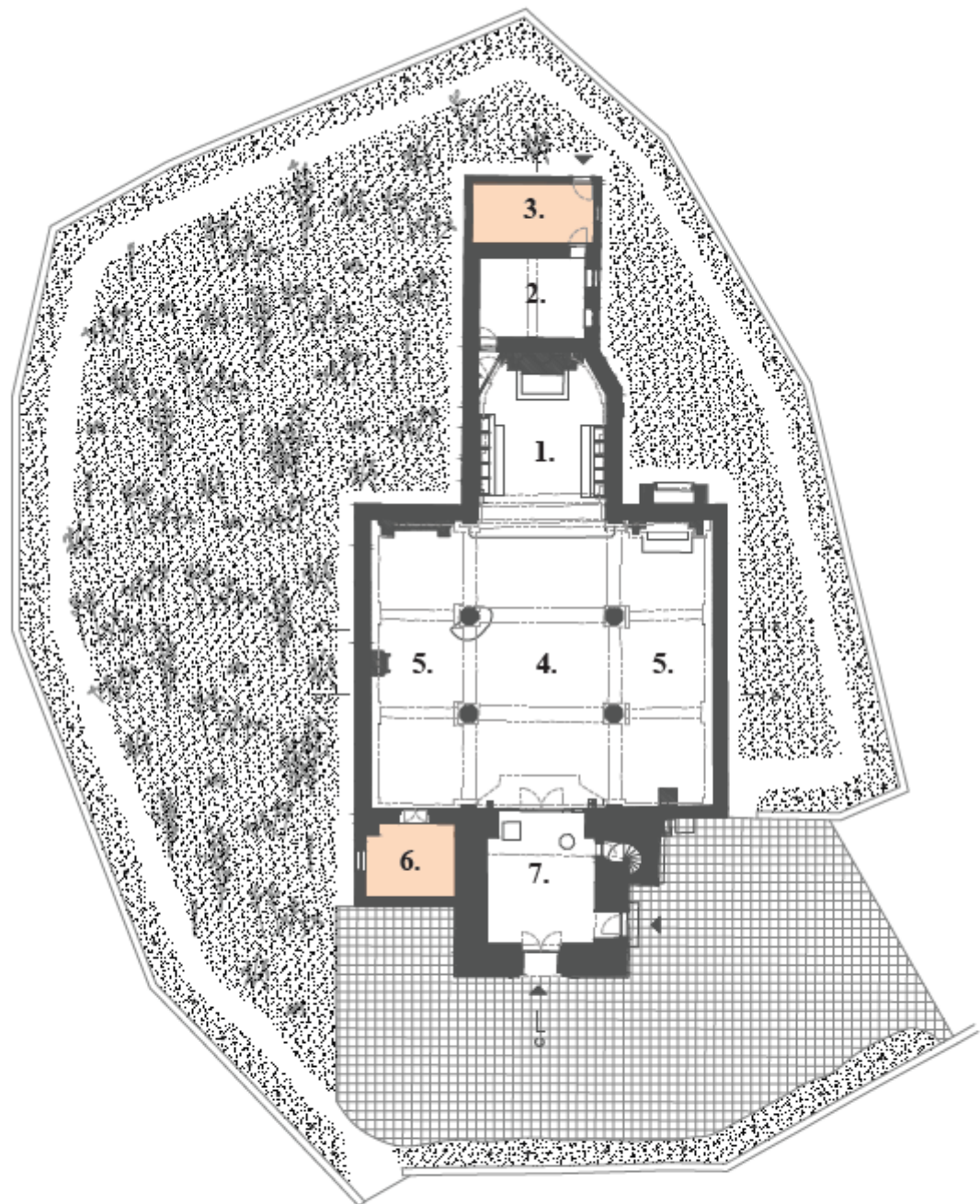
Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

Uitgevoerde restauratiewerken aan de W.-toren wegens scheurvorming en uitbuiking van W.-zijde o.l.v. architectenbureau Bressers (Gent).

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte (zie grondplan)

- Grondplan

1. koor en hoofdaltaar	55m ²	6. technieken	18m ²
2. sacristie	24m ²	7. inkom	12,5m ²
3. berging	20m ²	8. orgel	
4. middenschip	129,5m ²	9. torentrap	
5. zijbeuken	150m ²	10. technieken	9,5m ²

- Vrij hoogte
- Geen info
- Aantal zitplaatsen
- 200 zitplaatsen

Opbouw

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

- Type gebouw: hallenkerk
- Aantal en soort bijruimtes (zie grondplan)
- Opdeelbaarheid en uitbreidingmogelijkheden
Hieromtrent wordt verwezen naar de toekomstvisie (herbestemming binnen bestaande gebouw)

Voorzieningen

- Sanitair
Geen
- Verwarming
Centrale verwarming op gas.
- Verlichting
Basisverlichting
- Keukenvoorzieningen
Geen
- Audiosysteem
Basissysteem
- Beeldscherm(en)
Geen
- Rolstoeltoegankelijkheid
Gelijkvloers toegankelijk
- Diefstal- en brandbeveiliging
4 brandblussers – 1 branddeken
- Bliksembeveiliging
Aanwezig.
- GSM-operatoren
Geen

Duurzaamheid

- Zonnepanelen (en batterijen)
Geen
- Regenwateropvang
Geen
- Dakisolatie
Geen
- Groendak
Geen
- Warmtepomp
Geen
- Warmtenet
Geen
- Windenergie
Geen
- Aquathermie
Geen

Biodiversiteit

- Vleermuizen
Aanwezig.
- Aanwezigheid andere dieren
Geen info.
- Aanwezige vliegopeningen
Geen info
- Aanvliegroutes
Geen info.

Bouwfysische toestand

- Rapport Monumentenwacht 2024 (zie bijlage)
- Uitgevoerde restauratiewerken
Herstellen van de toren, vernieuwen van dak van toren en renovatie kruis buitenzijde van kerk, nieuwe verlichting en elektriciteit voor middenbeuk, nieuwe CV op aardgas, vernieuwing van dak van het kerkgebouw (2014)

2.7.3 Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving.

De bereikbaarheid via openbaar vervoer en de aanwezigheid van parking:
Diverse openbare parkeerplaatsen zijn in de buurt gelegen.
Bushalte van de Lijn op 150m van de kerk.

De aanwezigheid van een kerkhof, pastorie, parochiezaal, cultureel centrum, school, klooster, de nabijheid van andere gebedsruimten (kerk, kapel, klooster):
Binnen een straal van 150 m is het kerkhof, pastorie, zaal onthaal, school en klooster aanwezig.

2.7.4 Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.

Er zijn doopsels, vormsels, eerste communie, biecht, schoolvieringen, catechesebijeenkomsten, huwelijken, uitvaarten.

De kerk wordt gebruikt voor gemiddeld 4 schoolvieringen per jaar door basisschool 'Het Groene Lilare' waarop alle leerlingen aanwezig zijn alsook hun leerkrachten. De ouders en grootouders van de leerlingen worden ook uitgenodigd om deel te nemen. De kerk wordt ook gebruikt voor gelegenheidsvieringen van Okra Brakel, wzc Sint-Franciscus alsook voor uitvaarten en huwelijken.

De kerksite wordt gebruikt door het mobiele frietkraam 'Funny Friet' om frietjes en snacks te verkopen, er vinden concerten op occasionele basis plaats in kerk en de lokale afdeling Open VLD Opbrakel gebruikt het portaal en de kerksite 2x per jaar voor respectievelijk een paasbrunch en een kerstmarkt. Er is een standaardcontract dat werd opgesteld in overleg met het CKB. De kerkraad opent het gebouw elk weekend, feestdag en ook in de schoolvakanties van het Vlaams onderwijs.

Zijn er lokale noden? Zijn er socio-culturele verenigingen of andere lokale actoren die interesse hebben om de kerk (in de toekomst) te gebruiken? Neen, wij ontvingen daarover geen signalen maar staan altijd open voor de dialoog.

De kerk is open in het weekend, feestdagen en alle wettelijke schoolvakanties met mogelijkheid tot stil gebed en kaarsen te branden. Wij zijn niet aangesloten bij Open kerken

2.8. Parochiekerk Sint-Lambertus in Parike

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

.8.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Lambertus, Parike, 9661 Brakel

Geografische ligging

- Steenweg en Hollebeekstraat, Parike, 9661 Brakel

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

- Provincie: Oost-Vlaanderen
- Het gebouw is gelegen te Brakel, 6^e afd. (Parike), sectie A, nr(s). 199 en 200.
-

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Gent
- Dekenaat: Zottegem
- Parochie: Sint-Lambertus

Eigenaar: Gemeente Brakel

Bescherming(en) – zie ook bijlage(n)

- De kerk is beschermd door middel van het besluit dd. 21 september 1962 om redenen van “artistieke waarde” overeenkomstig de wet van 7 augustus 1931 op het behoud van monumenten en landschappen.
<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/9982>
- De kerkhofmuur is beschermd door middel van het besluit dd. 21 april 1987 om redenen van “historische waarde” overeenkomstig de wet van 7 augustus 1931 op het behoud van monumenten en landschappen.
<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/10410>

2.8.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

De vroegste, middeleeuwse schriftelijke vermelding van Parike dateert van 866: Peruntia (of Perninca?). Het schilderachtige dorp met weidse vergezichten in de Zuidvlaamse heuvelstreek, schreef men in 1165 als ‘Perreken’. Een verkleinwoord van ‘perre’ (parre) wat afsluiting of omheining betekent. Restanten van een versterkte nederzetting uit de vroege middeleeuwen, een zogenaamde motte is terug te vinden in de Hollebeekstraat. Het is mogelijk dat de kerk ook op een motte gebouwd is. In 1453 werd het dorp platgebrand door de Gentenaars als gevolg van de opstand tegen Filips de Goede. Aan dat voorval heeft Parike zijn bijnaam ‘het verbrande dorp’ te danken.

Van kapel tot kerk

Later werd de veldkapel, die geestelijk ressorteerde onder Zarlardinghe, vergroot. In de tweede helft van de 16de eeuw konden we spreken van een gotische kerk.

In 1589, tijdens de godsdiensttroebelen, werden echter zware beschadigingen aangebracht door de geuzen. In 1603 brandde de toren af. Die schade werd hersteld in 1605. De bouw van nieuwe sacristie gebeurde in 1622. In de 17de eeuw werden nog herstellingswerken uitgevoerd aan de kerk en ook aan de bouwvallige toren (1639).

Onder pastoor van Buscom werden in de 18de eeuw de kerk en de pastorie gebouwd. De kerk staat binnen een ommuurd kerkhof dat eveneens dateert uit het midden van de 18de eeuw.

De westtoren, het schip en het koor werden heropgebouwd in 1751, onder het patronaatrecht van de Sint-Pietersabdij van Lobbes. In een arduinen hoeksteen van de toren staat de datum 1751 gebeiteld. Op het gewelf vinden we de datum 1768 terug. De kerk was aanvankelijk wit gekalkt, later werd het witsel afgekrabd. In 1856 werd de oude vloer vernieuwd samen met de geschilderde kruisweg. Bij de plafonnering hebben de werklieden het jaartal 1750 geplaatst. Aan de ingang van de kerk is een roepsteen bewaard gebleven.

De kerk werd op 21 september 1962 als beschermd monument erkend.

In 2005-2006 vond een grondige, hoofdzakelijke buitenrestauratie van de kerk plaats. Pastoor De Mecheleer startte al in 1991 het dossier op. De muren werden geïnjecteerd en opnieuw gevoegd. Ook de dakbedekking werd volledig vervangen. De nieuwe leien komen uit het Spaanse Gallicië. Er is ook een nieuwe torenspits geplaatst. Het grote kruis achter de kerk is volledig gerestaureerd. Er is nieuw glas in de ramen en de kerk is nog eens in het wit geverfd.

2° Cultuurhistorische waarde:

Dorpskerk met georiënteerd koor afwijkend naar het N., schuin ingeplant op hoek Hollebeekstraat. Ingeplant midden een cirkelvormig kerkhof met omringende manshoge bakstenen * kerkhofmuur afgedekt door ezelsrug

en met steunberen. Hoofdtoegang kerkhof tgv. kerkportaal met trap (vier tr.) tussen twee vierkante bakstenen pijlers. Roeptribune aan de straatzijde gemetst tegen r. pijler bestaande uit twee hoge bakstenen tr. met natuurstenen dekplaat. Ronde aanleg van oud kerkhof geaccentueerd door concentrische kerkhofuitbreiding van N.W. tot Z., begrensd door gewitte bakstenen kerkhofmuur van 1988 n.o.v. industrieel ir. H. De Moor. Rondom de oude kerkhofmuur jong aangeplante lindenrij, ter vervanging van vier lindenbomen die vroeger de kerkhoftoegang op de straathoek flankerden en van de populieren die het oude kerkhof omringden. Zijtoegang van oud kerkhof aan Hollebeekstraat tgv. afgeschaft vroeger tuinpad van de pastorie; ijzeren bekroning van hek met sierkruis tussen gemetste pijlers.

Bijna geen bouwhistorische gegevens van de kerk voorhanden. Koor en transept klimmen nog op tot de gotische periode (XVI ?). Nadat de kerk zwaar beschadigd was door de geuzen (1589), brandde de toren af (1603); herstel van de schade in 1605; bouw van nieuwe sacristie in 1622. Nog herhaaldelijk sprake van herstellingswerken aan de kerk in XVII, ook aan de bouwvallige toren (1639). Kerk deels aangepast en vernieuwd bij de vergroting tot driebeukige kerk met ingebouwde W.-toren in midden XVIII of XVIII c. Jaartal 1751 op hoeksteen van toren, melding van vergroting van de kerk aan Z.-zijde in 1752 en van verhoging van de torenspits in 1757. Overwelving van de kerk in 1768, jaartal vroeger aangebracht op gewelf doch in XX B vervangen door 1750. In 1856 bouw van een tweede sacristie en vervanging van de kerkvloer in Basècles. Herstel van W.-gevel na stormschade in najaar 1983.

De plattegrond ontvouwt een breed driebeukig schip van drie trav. met ingebouwde kleine vierkante toren en weinig uitspringend transept; kort rechth. koor smaller dan de middenbeuk en geflankeerd door een sacristie en berging aansluitend tegen de O.-zijde van de transeptarmen. Sober landelijk kerkje van gewitte baksteen; spaarzaam verwerkte zandsteen vnl. voor hoekkettingen, geveloren en kraagstenen van de puntgevels met aandaken, de meeste tevens met vlechtingen. Driebeukig schip onder laag reikend leien zadeldak; onregelmatige aansluiting van het scherpere dak boven de O.-trav. bij het transept als gevolg van de XVIII- vergroting van het schip. Bakstenen sokkel met hardstenen afzaat, metselwerk met vele sporen van vernieuwing. In smalle torengewel van de eenvoudige W.-gevel: rechth. portaal met zandstenen neggen en latei op consoles onder rondboog. Gedichte ronde torenvensters onder de vierde torenverd. met steekbogige galmgaten; ingesnoerde achzijdige leien torenspits. Groot spitsboogvenster in zandstenen omlijsting aanzettend op dito waterlijst in N.-transeptpuntgevel; voorts vnl. steekboogvormige vensters naast een paar kleinere rechth. vensters o.m. van sacristie. Blinde koorfrontgevel met bepleisterd muurveld onder houten afdak van een houten Jezusbeeld aan kruis op blind boogveld (vroeger met vagevuur ?).

Classicistisch interieur waarvan vroeger overwegend egaal beschilderde bepleistering laatst enigszins veranderd van karakter door bogen en plinten in licht verschillend schilderwerk met schijnvoegen; tevens bepaalde stucornamentiek in koor en transept verdwenen; terugwijkend deel van koormuren boven koorlambrisering opgevuld. Middenbeuk met tongewelf, heden met geschilderd jaartal 1750 op gordelboog; smalle zijbeuken asymmetrisch overwelfd; rondbogen op korte zuilen met hoog achthoekig kapiteel. Vensters in geriemde omlijstingen met oren. Rococostucwerk op gordelboog van tonvormige kooroverwelving met kruisribben, aanzettend op zwaar lijstwerk.

Mobilair: Altaardoek "Tenhemelopneming van Maria", toegeschreven aan G. De Crayer, uit XVII A. Beeldhouwwerken. H. Lambertus, gepolychromeerd hout, XVII; O.-L.-Vrouw met Kind, lindenhout, ca. 1750; serie gepolychromeerde beeldsokkels met engelenfiguur tegen de zuilen waarop gepolychromeerde heiligenbeelden uit XIX-XX, H. Hart en H. Jozefbeeld van hout, overige gips.

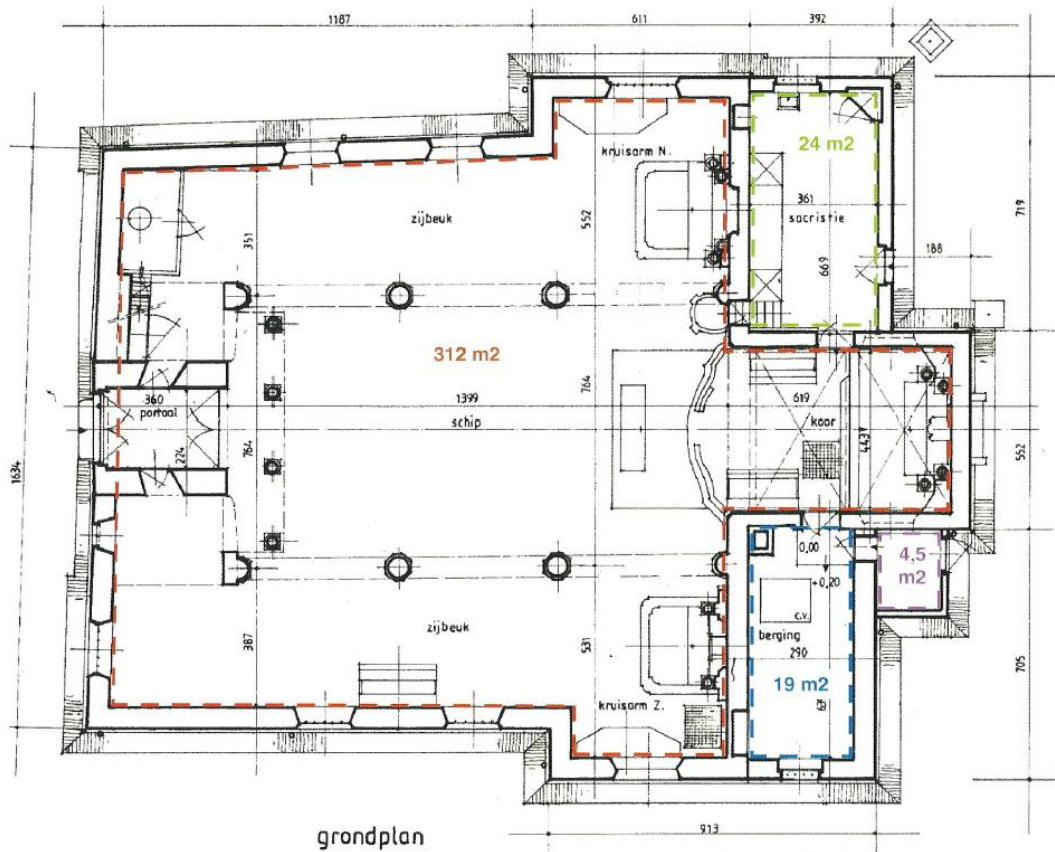
Meubilair. Gemarmerde houten altaarportiek uit XVIII van hoofdaltaar. Twee XVIII- zijaltaren van gemarmerd hout met portiek. Eiken koorlambrisering uit XVIII. Gebogen XIX- communiebank, eik. XVIII- preekstoel met toegangstrap en -deur in sacristie. Twee eiken biechtstoelen, XVIII B. Hardstenen doopvont uit XVIII met koperen deksel.

Geschilderd houten reliekschrijn van H. Lambertus van Luik, XIX. Ingelijste geschilderde kruisweg, XIX. Orgel van Pierre (junior) van Peteghem (Gent), wellicht XIX c.

b) Gebouw en Architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- Oppervlakte in m²
kerkschip en zijbeuken 312 m²
sacristie 24 m² en berging 19 m²
stookplaats 4,50 m²
- Grondplan

- Vrij hoogte
Geen info
- Aantal zitplaatsen
180

Opbouw

- Type gebouw: hallenkerk
- Aantal en soort ruimtes (zie onderdeel oppervlakte)
- Opdeelbaarheid en uitbreidingsmogelijkheden
Geen evidente mogelijkheid om schip en koor op te splitsten, ook wellicht niet vergunbaar gezien de bescherming als monument.
Geen uitbreidingsmogelijkheden om dezelfde reden

Voorzieningen

- Sanitair
Beschikbaar
- Verwarming

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

- Centrale verwarming gasgestookt met vloerkanalen.
- Verlichting
Volledig vernieuwd en gekeurd.
- Keukenvoorzieningen
Beschikbaar
- Audiosysteem
Volledig vernieuwd en gekeurd.
- Beeldscherm(en)
Geen
- Rolstoeltoegankelijkheid
Geen
- Diefstal- en brandbeveiliging
Geen.
- Bliksembeveiliging
Aanwezig.
- GSM-operatoren
Geen

Duurzaamheid

- Zonnepanelen (en batterijen)
Geen
- Regenwateropvang
Ja, regenwaterput aanwezig.
- Dakisolatie
Geen
- Groendak
Geen
- Warmtepomp
Geen
- Warmtenet
Geen
- Windenergie
Geen
- Aquathermie
Geen

Biodiversiteit

- Vleermuizen
Aanwezig
- Aanwezigheid andere dieren
Geen indicatie
- Aanwezige vliegopeningen
Geen info
- Aanvliegroutes
Geen info

Bouwfysische toestand

- Rapport Monumentenwacht 2025 (zie bijlage)
- Uitgevoerde restauratiewerken

Na de buitenrestauratie van de kerk van een vijftiental jaar geleden en de binnen restauratie een vijftal jaar geleden is de bouwfysische toestand zeer goed.

De oude kerkhofmuur, die eveneens beschermd is als monument, is bouwvallig, zoals al meermaals meegedeeld is aan de gemeente.

De kerk is ingeschreven voor inspectie bij Monumentenwacht.

Het **laatste rapport (bouwkundige inspectie) dateert van juli 2023**. Alle bouwonderdelen worden beoordeeld als “goed”, met uitzondering van de afwerking en inrichting (redelijk omdat het schilderwerk van de buitenmuren wat aandacht vraagt) en de technische installatie (de vasthechting van de draalleidingen van de bliksemafleider kan beter). Het herschilderen van de buitenmuren wordt indien akkoord gemeente voorzien in 2031 (zie MJP).

De interieur restauratie omvatte:

- schilderwerken;
- elektriciteit (volledig vernieuwd);
- centrale verwarming (volledig vernieuwd met automatisch temperatuur- en vochtigheidsbewaking en veiligheid (1°C opwarming per uur));
- kruisweg en schilderijen.

Momenteel is de binnenmuur afgekapt en behandeld tegen opstijgend vocht. De bekalking moet nog gebeuren. Dit kon niet eind vorig jaar daar te vochtig. De kerkdeur is volledig vernieuwd en er zal nog een goot geplaatst worden aan de kerktoren.

Dit jaar zal ook de nok van het dak vernieuwd worden conform advies Monumentenwacht en enkele andere herstellingen aan het dak zoals fixeren bliksemaflijder daar die los is op bepaalde punten. De verankering van het stookkot is ook voorzien maar er dient nog een ontmoeting plaats te vinden met de aannemer daar Erfgoed aanpassingen wenst.

2.1.3 Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving.

“Kerkgebouw: verlichting van de toren, luiden van de klok(ken)” :

- Geen verlichting van de toren, het uurwerk is elektrisch gestuurd

“De bereikbaarheid via openbaar vervoer en de aanwezigheid van parking”:

- Goede bereikbaarheid met de auto, met openbaar vervoer: gelegen aan de steenweg van Oudenaarde naar Geraardsbergen.

“De aanwezigheid van een kerkhof, pastorie, parochiezaal, cultureel centrum, school, klooster” :

- Oude kerkhof rond de kerk en nieuw kerkhof voor een groot deel rond het oude kerkhof.

2.1.4 Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.

De kerk wordt gebruikt voor de volgende erediensten:

- huwelijken en uitvaarten
- schoolvieringen (Gemeentelijke basisschool Parike)
- Geen processies maar wel kermissen

– **Open kerk**

De opening en sluiting van de kerk gebeurt door de heer De Vos Bram, schatbewaarder van de kerkfabriek en andere leden. De kerk is ieder weekend open alsook minimum één dag in de week. Zo kunnen mensen komen bezinnen of simpelweg de kerk bezoeken. De kerk bevindt zich op tal van wandelknooppunten waardoor we veel wandelaars hebben die even binnen komen om op adem te komen. Op feestdagen is de kerk ook steeds open.

– **Onderhoud**

Het onderhoud, de schoonmaak en de versiering van de kerk worden verzorgd door vrijwilligers uit de kerkfabriek en de leden van de ex-Sint-Lambertus parochieploeg.

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

- **Medegebruik Gemeentelijke basisschool Parike**

De school beschikt over een sleutel zodat zij wanneer zij dit wensen, de kerk kunnen gebruiken. Bijvoorbeeld voor tentoonstellingen of voor opdrachten. Dit was reeds vorig jaar het geval (fototentoonstelling voor (groot)ouders (OVDG-proeven kunst-ict)).

- **Verenigingen** (Parike Doet Het, Gezinsbond Parike, ODEO Parike, Perreken, Sint-Lambertuskoor)

De kerk werd reeds gebruikt door door de “Bedrijfs Gilde Brakel-Lierde-Horebeke” en de “Gezinsbond Parike”.

3. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

Voor de leesbaarheid van dit onderdeel worden de verschillende mogelijke scenario's hieronder nogmaals hernomen.

Valorisatie

'Valorisatie' zijn die initiatieven die, met respect voor het normale gebruik van de parochiekerk, de betekenis van het kerkgebouw versterken en bevorderen. Daarbij benadruk je niet alleen de religieuze, maar ook de culturele, historische en kunsthistorische, architecturale en/of landschappelijke waarde. De initiatieven vullen de liturgie en bezinning aan of krijgen een plaats ernaast. Denk aan kunsthistorische rondleidingen, concerten, voordrachten, conferenties of tijdelijke tentoonstellingen. Ook de kerk 'buiten de uren' openstellen valt onder valorisatie.

Medegebruik

Wanneer je het **kerkgebouw openstelt** voor **religieuze activiteiten** van **andere katholieke of christelijke geloofsgemeenschappen**, spreek je over medegebruik. Doorgaans laten de bisdommen enkel religieuze groepen toe die behoren tot de *Wereldraad van Kerken*.

Nevenbestemming

Als er nog religieuze activiteiten plaatsvinden in de parochiekerk, maar die te groot is voor de plaatselijke geloofsgemeenschap, kan je een **nevenbestemming** overwegen. Er is een onderscheid tussen **multifunctioneel gebruik** en **gedeeld gebruik**.

Multifunctioneel gebruik

Multifunctioneel gebruik is een **nevenbestemming in de tijd**. Op momenten dat er geen religieuze activiteiten in de kerk plaatsvinden, kunnen andere organisaties het gebouw gebruiken. Denk aan een fanfare die de kerk af en toe gebruikt als repetitieruimte, of een school die de kerk tijdelijk als extra klaslokaal benut.

Gedeeld gebruik

Gedeeld gebruik is een **nevenbestemming in de ruimte**. Door architecturale aanpassingen te doen in het kerkgebouw, creëer je een kleinere liturgische ruimte. Daarnaast is er ruimte voor één of meerdere lokalen met een andere, (semi-)permanente invulling. Bij gedeeld gebruik zijn de liturgische ruimte en de andere ruimtes bouwkundig van elkaar gescheiden.

Herbestemming

Wanneer een parochiekerk **niet meer** voor **religieuze activiteiten** in aanmerking komt, kan de bisschop ze **definitief** aan de **eredienst onttrekken**. Het kerkgebouw krijgt dan een nieuwe functie. Volg de voorgeschreven kerkrechtelijke procedure. Ervoor vindt meestal een samenvoegen van parochies plaats. Alleen de bisschop kan beslissen om een parochiekerk definitief aan de eredienst te onttrekken.

3.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

3.1.1 Nederbrakel - Sint-Pieter-In-de-Banden

Valorisatie

'Valorisatie' zijn die initiatieven die, met respect voor het normale gebruik van de parochiekerk, de betekenis van het kerkgebouw versterken en bevorderen. Daarbij benadruk je niet alleen de religieuze, maar ook de culturele, historische en kunsthistorische, architecturale en/of landschappelijke waarde. De initiatieven vullen de liturgie en bezinning aan of krijgen een plaats ernaast. Denk aan kunsthistorische rondleidingen, concerten, voordrachten, conferenties of tijdelijke tentoonstellingen. Ook de kerk 'buiten de uren' openstellen valt onder valorisatie.

De visie voor Nederbrakel is natuurlijk sterk beïnvloed door de keuzes van het pastoraal plan.

- Nederbrakel wordt behouden als kerkplek waar de pastoraal en de liturgie gevierd wordt.

Naast voornoemde functie willen wij de kerk ook voor andere initiatieven blijven gebruiken.

3.1.2 Elst – Sint-Apolloniakerk

Valorisatie

'Valorisatie' zijn die initiatieven die, met respect voor het normale gebruik van de parochiekerk, de betekenis van het kerkgebouw versterken en bevorderen. Daarbij benadruk je niet alleen de religieuze, maar ook de culturele, historische en kunsthistorische, architecturale en/of landschappelijke waarde. De initiatieven vullen de liturgie en bezinning aan of krijgen een plaats ernaast. Denk aan kunsthistorische rondleidingen, concerten, voordrachten, conferenties of tijdelijke tentoonstellingen. Ook de kerk 'buiten de uren' openstellen valt onder valorisatie.

De visie voor Elst is natuurlijk sterk beïnvloed door de keuzes van het pastoraal plan.

- Elst wordt behouden als kerkplek waar de pastoraal en de liturgie gevierd wordt.

Naast voornoemde functie willen wij de kerk ook voor andere initiatieven blijven gebruiken.

3.1.3 Michelbeke – Sint-Sebastiaan

Nevenbestemming

Als er nog religieuze activiteiten plaatsvinden in de parochiekerk, maar die te groot is voor de plaatselijke geloofsgemeenschap, kan je een **nevenbestemming** overwegen. Er is een onderscheid tussen **multifunctioneel gebruik** en **gedeeld gebruik**.

Multifunctioneel gebruik

Multifunctioneel gebruik is een **nevenbestemming in de tijd**. Op momenten dat er geen religieuze activiteiten in de kerk plaatsvinden, kunnen andere organisaties het gebouw gebruiken. Denk aan een fanfare die de kerk af en toe gebruikt als repetitieruimte, of een school die de kerk tijdelijk als extra klaslokaal benut.

Medegebruik

Wanneer je het **kerkgebouw openstelt** voor **religieuze activiteiten van andere katholieke of christelijke geloofsgemeenschappen**, spreek je over medegebruik. Doorgaans laten de bisdommen enkel religieuze groepen toe die behoren tot de Wereldraad van Kerken.

De visie voor Michelbeke is natuurlijk beïnvloed door de keuzes van het pastoraal plan.

- Michelbeke wordt behouden als kerkplek voor de liturgie als zelfbedruipende kerk.

Rond de kerk ligt een kerkhof dat wordt gebruikt. Dit heeft een impact op de mogelijkheden.

Naast een beperkt aantal religieuze functie willen wij de kerk multifunctioneel blijven gebruiken.

Hieronder wordt hieromtrent reeds een aanzet gegeven (voorstel uitgewerkt door, met en via de kerkfabriek Sint-Sebastiaan).

Wij willen de haalbaarheid onderzoeken om, gelet op de nabijheid van het kerkhof, de parochiekerk te laten gebruiken voor het afscheid nemen naar aanleiding van een overlijden; zonder dat dit gepaard gaat met een eredienst. Dit kan een bijkomende (beperkte) bron van inkomsten betekenen.

In dezelfde optiek willen we nagaan of de kerk door andere geloofsgemeenschappen gebruikt kan worden. Beide opties zijn enkel mogelijk wanneer dit in overeenstemming is met de passende eerbied voor de oorspronkelijke en herbevestigde bestemming van het gebouw en wanneer dit als dusdanig ook door de kerkelijke overheid aanvaard wordt.

De restauratie van de schilderijen willen we aangrijpen om de kerk open te stellen. De grootste doeken zullen ter plaatse gerestaureerd moeten worden. We denken eraan om de scholen uit de buurt de kans te geven om met hun leerlingen langs te gaan. Tijdens een weekend kan de kerk ook open zijn voor passanten en kan er een evenement rond georganiseerd worden. Dit geeft leerlingen en burgers de kans om kennis te maken met het interieur van de kerk en met de kunstschaten die de kerk rijk is. Bovendien kan er interactie plaatsvinden met de restaurateurs. Op die manier komt de cultuurhistorische waarde van de kerk en haar kunstwerken in beeld. Dit kan verder de toeristische waarde van de kerk en haar omgeving stimuleren. Aangezien de restauratie om budgettaire en praktische redenen over meerdere jaren gespreid zal worden, biedt dit de mogelijkheid om een dergelijk evenement verschillende keren te laten doorgaan. Coördinatie met de Culturele Raad van Brakel zal in die optiek noodzakelijk zijn.

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

Bijna ieder jaar is er een kerstconcert of -evocatie en er gaan geregeld andere concerten door. Soms wordt de kerk gebruikt voor academische zittingen, zoals bijvoorbeeld voor het 50-jarig bestaan van de Culturele Raad van Brakel.

3.1.4 Zegelsem – Sint-Ursmarus

Herbestemming

*Wanneer een parochiekerk **niet meer** voor **religieuze activiteiten** in aanmerking komt, kan de bisschop ze **definitief** aan de **eredienst onttrekken**. Het kerkgebouw krijgt dan een nieuwe functie. Volg de voorgeschreven kerkrechtelijke procedure. Ervoor vindt meestal een samenvoegen van parochies plaats. Alleen de bisschop kan beslissen om een parochiekerk definitief aan de eredienst te onttrekken.*

Rond de kerk ligt een kerkhof dat wordt gebruikt. Dit heeft een impact op de mogelijkheden.

Na de onttrekking aan de eredienst kan de kerk – onder beheer van de gemeente – gebruikt worden voor de tentoonstelling van medisch materiaal van de Geschied- en Heemkundige Kring Triverius.

Heel recent waren er aftastende gesprekken met de Geschied- en Heemkundige Kring (GHK) van Brakel – Lierde - Horebeke, die op zoek is naar een nieuwe huisvesting voor haar **Medisch Museum** dat zich nu nog bevindt in de vroegere kapel van de Zuster van Cor Mariae van Nederbrakel.

Blijkbaar zou die huidige huisvesting wegvallen vanaf september 2025 en een nieuwe aangepaste ruimte vinden is niet eenvoudig maar misschien zou een van de kerken van Brakel daartoe de oplossing kunnen bieden. Het bestuur van de GHK ziet de kerk van Zegelsem als de beste keuze, rekening houdend met de grootte, de vorm, de ligging,...

Het principe van die verhuis werd vooraf al besproken op de kerkraad van Zegelsem en het CKB en ook met de Heer Deken van Zottegem. Die organen zijn bereid dat voorstel positief te benaderen. En ook in het schepencollege van Brakel werd al een eerste maal daarover gesproken.

Het bestuur van de GHK heeft meegedeeld om het voorstel officieel te zullen indienen bij het gemeentebestuur dat als officiële eigenaar van het gebouw uiteraard de belangrijkste partij is voor de beslissing ter zake. Het college heeft beslist akkoord te gaan met (de uitwerking van) dit voorstel.

Dit voorstel zou een nieuwe invulling geven aan de kerk van Zegelsem. Hiervoor zal waarschijnlijk de hele oppervlakte zal nodig zijn.

Dit sluit niet uit dat toch nog onderzocht wordt of er eventueel nog een mogelijkheid bestaat om er bij gelegenheid een beperkte ruimte te laten gebruiken voor een kleinere geestelijke/culturele activiteit.

De gemeente meent ook dat het bundelen en verhelpen van tal van kleinere gebreken (zie verslag Monumentenwacht) via de gemeentelijke diensten professioneler kan verlopen en (financiële) schaalvoordelen kan opleveren.

3.1.5 Everbeek-beneden – Sint-Marie

Valorisatie (2026 – 2027 – 2028)

'Valorisatie' zijn die initiatieven die, met respect voor het normale gebruik van de parochiekerk, de betekenis van het kerkgebouw versterken en bevorderen. Daarbij benadruk je niet alleen de religieuze, maar ook de culturele, historische en kunsthistorische, architecturale en/of landschappelijke waarde. De initiatieven vullen de liturgie en bezinning aan of krijgen een plaats ernaast. Denk aan kunsthistorische rondleidingen, concerten, voordrachten, conferenties of tijdelijke tentoonstellingen. Ook de kerk 'buiten de uren' openstellen valt onder valorisatie.

Deze keuze is ingegeven vanuit het feit dat de kerkfabriek Sint-Marie opdrachtgevend bestuur is voor het lopende restauratiedossier van o.a. de toren. De kerkfabriek wil dit traject – met bijhorende Vlaamse subsidies – volledig doorlopen in de periode 2025-2026-2027-2028.

Herbestemming (vanaf 2029)

*Wanneer een parochiekerk **niet meer voor religieuze activiteiten** in aanmerking komt, kan de bisschop ze **definitief** aan de **eredienst onttrekken**. Het kerkgebouw krijgt dan een nieuwe functie. Volg de voorgeschreven kerkrechtelijke procedure. Ervoor vindt meestal een samenvoegen van parochies plaats. Alleen de bisschop kan beslissen om een parochiekerk definitief aan de eredienst te onttrekken.*

Na de onttrekking aan de eredienst kan de kerk – onder beheer van de gemeente – de huidige multifunctionele taken behouden; misschien kunnen nog andere initiatieven genomen worden.

Hieronder wordt hieromtrent reeds een aanzet gegeven (voorstel uitgewerkt door, met en via de kerkfabriek Sint-Marie).

De parochiekerk Sint-Marie wordt reeds gebruikt voor andere activiteiten. Wij wensen deze (momenteel beperkte) multifunctionele dimensie te behouden en indien mogelijk te versterken.

Oorzaken hiervan kunnen zijn: het niet-actief zoeken van actoren en evenementen, het beperkt aantal inwoners in Everbeek-Beneden, de geïsoleerde ligging onmiddellijk nabij de grens van Brakel met Geraardsbergen, van de provincie, van de taalgrens, van de gewestgrens, het ruim aanbod van kerken in de omgeving die een nevenbestemming zoeken, de beperkte mogelijkheden door het statuut van beschermd monument en de zorg voor de bouwkundige instandhouding van het kerkgebouw. Een mogelijks traject om de huidige multifunctionele dimensie te verstrekken kan bestaan uit:

- *Zoeken en identificeren: bevraging in de onmiddellijke buurt van de kerk, de verschillende verenigingen van Brakel en eventueel een deel van Geraardsbergen (de culturele verenigingen, de jeugdverenigingen, de senioren verenigingen, de muziekverenigingen, de zangkoren), de gebruikers van de zaal "De Cordenuit", de bedrijven of instellingen zoals de nabijgelegen "De Kleppe", de orgelverenigingen uit een bredere omgeving.*
- *Informeren over de voorgestelde nevenbestemmingen, de mogelijkheden en de beperkingen.*
- *Bevragen over hun interesse, voorstellen.*
- *Onderzoeken of met beperkt budget de kerk meer toegankelijk kan worden gemaakt met beveiliging tegen diefstal en vandalisme.*

Het gemeentelijk lokaal Cordenuit (in de directe omgeving) kan een ondersteunde functie bieden (aanwezigheid sanitair en keuken).

Een ingrijpende herbestemming lijkt ons op korte termijn niet haalbaar. Het beschermde karakter van dit gebouw is hierin een belangrijk element. Dit naast de restauratiewerken die deze legislatuur dienen te worden uitgevoerd.

De gemeente meent ook dat het bundelen en verhelpen van tal van kleinere gebreken (zie verslag Monumentenwacht) via de gemeentelijke diensten professioneler kan verlopen en (financiële) schaalvoordelen kan opleveren.”

3.1.6 Everbeek-Sint-Jozef

Nevenbestemming

Als er nog religieuze activiteiten plaatsvinden in de parochiekerk, maar die te groot is voor de plaatselijke geloofsgemeenschap, kan je een **nevenbestemming** overwegen. Er is een onderscheid tussen **multifunctioneel gebruik** en **gedeeld gebruik**.

Multifunctioneel gebruik

Multifunctioneel gebruik is een **nevenbestemming in de tijd**. Op momenten dat er geen religieuze activiteiten in de kerk plaatsvinden, kunnen andere organisaties het gebouw gebruiken. Denk aan een fanfare die de kerk af en toe gebruikt als repetitieruimte, of een school die de kerk tijdelijk als extra klaslokaal benut.

De visie voor Everbeek-boven is natuurlijk beïnvloed door de keuzes van het pastoraal plan.

- Everbeek-boven wordt behouden als kerkplek voor de liturgie als zelfbedruipende kerk.

De parochiekerk Sint-Jozef is geen eigendom van de gemeente Brakel. Ieder opgenomen scenario dient dan ook in overleg met de eigenaar (de parochie Sint-Jozef) te gebeuren.

De kerk kan de huidige multifunctionele taken behouden; misschien kunnen nog andere initiatieven genomen worden.

3.1.7 Oprakel - Sint-Martinus

Herbestemming

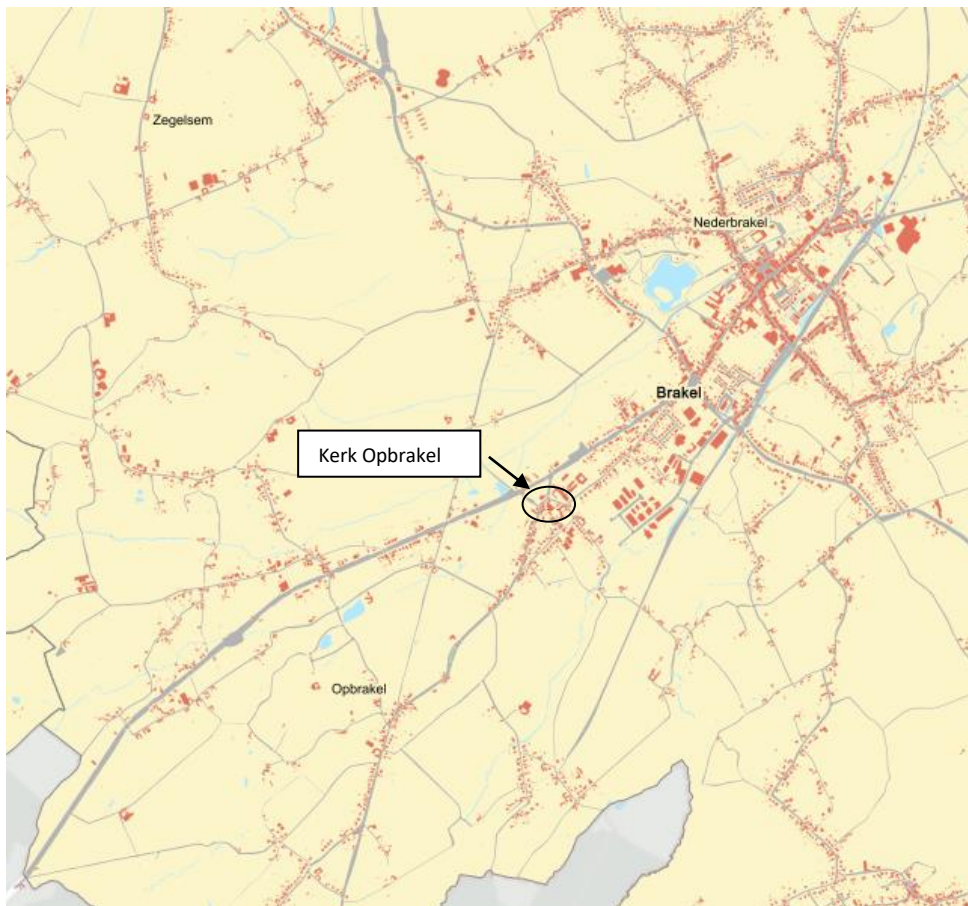
Wanneer een parochiekerk **niet meer** voor **religieuze activiteiten** in aanmerking komt, kan de bisschop ze **definitief** aan de **eredienst onttrekken**. Het kerkgebouw krijgt dan een nieuwe functie. Volg de voorgeschreven kerkrechtelijke procedure. Ervoor vindt meestal een samenvoegen van parochies plaats. Alleen de bisschop kan beslissen om een parochiekerk definitief aan de eredienst te onttrekken.

Na de onttrekking aan de eredienst zou het gemeentebestuur de kerk meer beschikbaar maken als buurtcentrum.

Dit impliceert een uitbreiding van de bestaande multifunctionele activiteiten.

De lokalen van de gewezen gemeenteschool te Oprakel worden niet meer ter beschikking gesteld van verenigingen, het gemeentelijk lokaal aan de overzijde is ook sterk verouderd en zolang dit wordt gebruikt hypothekeert dit het eventueel vervreemden van de leegstaande pastorie.

De gemeente meent ook dat het bundelen en verhelpen van tal van kleinere gebreken (zie verslag Monumentenwacht) via de gemeentelijke diensten professioneler kan verlopen en (financiële) schaalvoordelen kan opleveren.

Naar mobiliteit is er ruime publieke parking in de omgeving.

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

In 2024 werden nieuwe voetpaden en fietspaden aangelegd tussen Nederbrakel en de kern van Opbrakel. Een bushalte is op wandelafstand.

3.1.8 Parike – Sint-Lambertus

Herbestemming

*Wanneer een parochiekerk **niet meer** voor **religieuze activiteiten** in aanmerking komt, kan de bisschop ze **definitief** aan de **eredienst onttrekken**. Het kerkgebouw krijgt dan een nieuwe functie. Volg de voorgeschreven kerkrechtelijke procedure. Ervoor vindt meestal een samenvoegen van parochies plaats. Alleen de bisschop kan beslissen om een parochiekerk definitief aan de eredienst te onttrekken.*

Rond de kerk ligt een kerkhof dat wordt gebruikt. Dit heeft een impact op de mogelijkheden.

Na de onttrekking aan de eredienst kan de kerk – onder beheer van de gemeente – de huidige multifunctionele taken behouden; misschien kunnen nog andere initiatieven genomen worden.

Hieronder wordt hieromtrent reeds een aanzet gegeven (voorstel uitgewerkt door, met en via de kerkfabriek Sint-Lambertus).

De parochiekerk Sint-Lambertus wordt reeds gebruikt voor andere activiteiten (concerten, tentoonstellingen, ...). De lokale verenigingen (Perreken, Parike Doet Het, Gezinsbond Parike, ODEO Parike, Sint-Lambertuskoor) werden op de hoogte gebracht dat de kerk ook door hen meer mag gebruikt worden. Gezinsbond Parike stelde belangstelling om deze te gebruiken voor een filmvoorstelling of andere activiteiten.

Wij wensen deze multifunctionele dimensie in de toekomst te vergroten.

Daarnaast willen wij, het reeds aangehaalde door de vorige kerkraad in het vorige kerkenbeleidsplan, de haalbaarheid onderzoeken om, gelet op de nabijheid van het kerkhof, de parochiekerk te zien gebruiken voor het afscheid nemen naar aanleiding van een overlijden; zonder dat dit gepaard gaat met een eredienst. Dit kan een bijkomende (beperkte) bron van inkomsten betekenen.

Daarnaast wensen wij te onderlijnen dat de elektriciteit en verlichting volledig werd vernieuwd waardoor er een keuringsattest aanwezig is. Ook de verwarming werd volledig vernieuwd met automatisch temperatuur- en vochtigheidsbewaking. Hierdoor komt de kerk in aanmerking om bijvoorbeeld het Brakels religieus erfgoed te huisvesten/bewaren.

- Voorstel project **CULTUUR-kerk** (plaatsing hangend- en kantelende tribune en sanitair blok)

Deze aanvaardbare nevenbestemmingen past binnen onze gemeenschapscultuur waarbij het patrimonium een meerwaarde krijgt die de hele gemeenschap ten goede komt. Het behoud van ons patrimonium blijkt gewenst daar de schaarste aan lokalen en gebouwen.

Het is niet omdat de kerken niet meer vol lopen dat het katholicisme verdwenen is. Christelijke beleving is een zuivere vorm van cultuur die thuis hoort in de kerk, en niet in de weg staat voor een ruimere blik op het gebruik van dit patrimonium. Deze herbestemming verzoent zowel de kerkelijke en gemeentelijke overheid en werkt een win-win situatie in de hand.

De herbestemming voor kleine muzikale concerten, koorgroepen en lezingen (poëzie, gedichten, ...) vraagt dan ook een aanpassing van de infrastructuur zonder afbreuk te doen aan de erfgoedwaarde. Hierbij wordt a priori gedacht aan een minimale sanitaire voorziening en brandveiligheid (momenteel geen brandblussers aanwezig).

“De kerk”, als historische trots in iedere stad of gemeente mag haar functie van verbondenheid niet verliezen, maar dient behouden en opgewaarderd te worden tot maatschappelijke ontmoetingsplaats zonder rang of stand.

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

De bouwfysische indeling en eigenheid van de kerk zorgen niet alleen voor een bijzondere beleving en ervaring. Het is tevens een belangrijk element voor het akoestieke en visuele.

De huidige zalen in het Brakelse komen hieraan momenteel misschien niet tegemoet. Waardoor dit een meerwaarde zou zijn voor iedereen.

De leden en vrijwilligers van de kerkfabriek wonen dicht rond de kerk waardoor het openen en sluiten geen probleem vormt (toezicht, bereikbaarheid en nabijheid).

De gemeente meent ook dat het bundelen en verhelpen van tal van kleinere gebreken (zie verslag Monumentenwacht) via de gemeentelijke diensten professioneler kan verlopen en (financiële) schaalvoordelen kan opleveren.

3.2. Plan van aanpak hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht

3.2.1 Nederbrakel - Sint-Pieter-In-de-Banden – Valorisatie

De invulling van de voorgestelde functie (valorisatie met een beperkt aantal multifunctionele activiteiten) kan binnen het bestaande gebouw.

3.2.2 Elst – Sint-Apollonia – Valorisatie

De invulling van de voorgestelde functie (valorisatie met een beperkt aantal multifunctionele activiteiten) kan binnen het bestaande gebouw.

3.2.3 Michelbeke – Sint-Sebastiaan – Multifunctioneel gebruik

De invulling van de voorgestelde functie (multifunctioneel gebruik) kan binnen het bestaande gebouw.

3.2.4 Zegelsem – Sint-Ursmarus – Herbestemming

De invulling van de voorgestelde functie (herbestemming) kan binnen het bestaande gebouw.

Gelet op het hoogdringend karakter van de vraag van “Triverius”, zal aan het Bisdom gevraagd worden of toelating kan gegeven worden tot het huisvesten van de tentoonstelling van medisch materiaal op korte termijn en dit voor het volledig doorlopen van de administratieve procedure tot “ontwijding” en opheffing van de parochie.

In samenhang met de voorbereiding van deze verhuis, zal ook een beschrijving van het interieur van de kerk dienen te gebeuren. Een uitspraak wat met (bijvoorbeeld) het aanwezige meubilair, schilderijen, beelden zal dienen te gebeuren en hoe dit al dan niet kan ter plaatse zou kunnen blijven in het licht van de tentoonstelling is nodig.

In het licht van de eventuele verhuis van de tentoonstelling – die op de begane grond kan geplaatst worden – zal dienen gekeken te worden naar of aanpassingen nodig zijn van verwarming, verlichting, elektriciteit.

3.2.5 Everbeek-beneden – Sint-Marie – Herbestemming

De invulling van de voorgestelde functie (herbestemming) kan binnen het bestaande gebouw.

3.2.6 Everbeek-boven – Sint-Jozef – Multifunctioneel gebruik

De invulling van de voorgestelde functie (multifunctioneel gebruik) kan binnen het bestaande gebouw.

3.2.7 Optrakel – Sint-Martinus – Herbestemming

De invulling van de voorgestelde functie (herbestemming) kan binnen het bestaande gebouw.

Met het oog op het invullen van de functie zal gekeken worden of er nieuwe meubilair nodig is en aanpassingen aan de verlichting, geluid, brandveiligheid.

3.2.8 Parike – Sint-Lambertus – Herbestemming

De invulling van de voorgestelde functie (herbestemming) kan binnen het bestaande gebouw.

SAMENVATTENDE TABEL

VISIE

Nederbrakel	Sint-Pieter-in-de-Banden	Valorisatie
Elst	Sint-Apolloniakerk	Valorisatie
Michelbeke	Sint-Sebastiaan	Multifunctioneel gebruik
Zegelsem	Sint-Ursmarus	Herbestemming
Everbeek-beneden	Sint-Marie	Valorisatie, gevolgd door herbestemming
Everbeek-boven	Sint-Jozef	Multifunctioneel gebruik
Opbrakel	Sint-Martinus	Herbestemming
Parike	Sint-Lambertus	Herbestemming

BESLUIT

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

Dit kerkenbeleidsplan werd opgemaakt in overleg tussen de gemeente Brakel, het centraal kerkbestuur van Brakel (onder dekenaat Zottegem) en alle kerkfabrieken die eronder ressorteren en werd vervolgens goedgekeurd:

- Door de bisschop van Gent
- Door de gemeente Brakel

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien er wijzigingen moeten aangebracht worden, worden deze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop van Gent en door de gemeenteraad.

Bisdom Gent

Centraal kerkbestuur Brakel

Gemeente Brakel

BIJLAGEN

Kerkenbeleidsplan Brakel juli 2025

Bijlage 1 - Financiële weerslag (juni 2025)

In afwachting van het indienen van de officiële meerjarenplannen geeft onderstaande tabel een overzicht van de verwachte financiële weerslag.

		2026	2027	2028	2029	203	2031		
Nederbrakel	EX	34766	53218	54268	55413	56613	57723	312001	
	IN	20000	10000	10000	10000	10000	0	60000	372001
Elst	EX	12319	16970	17490	17615	18145	18280	100819	
	IN	10000	10000	10000	10000	10000	10000	60000	160819
Zegelsem	EX	9000	9450	9900	0	0	0	28350	
	IN	10000	10000	10000	0	0	0	30000	58350
Opbrakel	EX	11001	11664	11947	0	0	0	34612	
	IN	0	0	0	0	0	0	0	34612
Parike	EX	0	11664	11947	0	0	0	23611	
	IN	10000	10000	10000	0	0	0	30000	53611
Everbeek-bo	EX	0	0	0	0	0	0	0	
	IN	12000	10000	10000	12000	12000	12500	68500	68500
Everbeek-be	EX	3503	10805	11135	0	0	0	25443	
	IN	19000	255000	128000	128000	38850	0	568850	594293
Michelbeke	EX	0	0	0	0	0	0	0	
	IN	10000	5000	7500	6000	6000	6000	40500	40500
Totaal	EX	70589	113771	116687	73028	74758	76003		524836
Totaal	IN	91000	310000	185500	166000	76850	28500		857850
Alg totaal									1382686

